

Дневник

(стенографски)

на

XIX^{то} обикновено Народно събрание

Трета извънредна сесия

24 заседание, Среда, 26 юли 1922 г.

(Открыто от подпредседателя Г. Марков, в 4 ч. 20 м. след пладне)

Председателствующи Г. Марков: (Зважи) Моля, секретаря г. Вълков да провери присъствуващите г. г. народни представители.

Заместник-секретар Ю. Вълков (з): Прочита списък. От заседанието съм отсъствуващи следните народни представители: Ариф Агушев, Александър Атанасов, Юсуф Бергански, Димитър Благоев, Константин Бозвелиев, Григор Бояджиев, Петър Бъклиов, Григор Василев, Иван Ганев, д-р Тодор Гатев, Делио Георгиев, д-р Александър Гиргинов, Никола Дейков, д-р Петър Джидров, Георги Димитров, Костадин Караджов, Никола Кийосев, Александър Коев, Васил Коларов, Петър Кораков, Васил Костов, Стоян Костурков, Жико Лишков, Тодор Луканов, Стефан Манов, Атанас Манолов, Георги Минев, Васил Мулстаров, Нако Начев, Георги Недков, Иван Пандов, Горан Петков, Тодор Петров, Георги Попов, Стойне Ризов, Никола Сапунджиев, Коста Сидеров, Шилиан Сокуров, Теодор Теодоров, Владимир П. Томов, д-р Йосиф Фаденхехт, Юмер Кобак Хасанов, Хюсни Хасанов, Станко Цъстов, Александър Чапрашников, Чурум Чапрашников, Георги Юрданов, Юран Юрданов и Георги Юртов.

Председателствующи Г. Марков: (Зважи) от 216 души народни представители присъствуват 108. Има законното число депутати.

Обявявам заседанието за открито.

Бюрото на Камарата е разрешило 10 дни отпуск по болест на народния представител г. Атанас и. Манолов.

На народния представител г. Власи Власковски извъннява отсъствието му за 24 того.

На народния представител г. Александър Коев бюрото разрешава 6 дни отпуск, считан от 24 до 29 того включително.

На народния представител г. Александър Атанасов, който иска отпуск за 25, 26, 27, 28 и 29 того, бюрото му разрешава.

На народния представител г. Тодор Петров иска единомесечен отпуск по болест, считан от 24 юли. Понеже досега се е ползвал с 45 дни отпуск, също по болест — значи още не е оздравел — ще питам народното представителство. Които желаят да му се продължи отпускането още с един месец, моля, да видигнат ръка. Министерство, продължава му се отпуска.

Народният представител г. Коста Сидеров иска да му се разреши 20 дни отпуск, начиная от 25 того, по важни домашни причини. До днес той не се е ползвал с отпуск. Понеже иска 20 дни, ще питам народното представителство. Които съм съгласни да му се разреши исканият отпуск, моля, да видигнат ръка. Министерство, разрешава му се.

Народният представител г. Вълко Гарвански иска 4 дни отпуск от 26 до 30 того. Бюрото му разрешава.

Народният представител г. Димитър Попов иска да му се извинят отсъствията на 27 и 28 юни т. г., за когато да се счита, че е бил в отпуск. Бюрото му ги извинява.

Постъпило е питане от комунистическата парламентарна група до г. министра на железниците, пощите и телеграфите, с което питане излага, че правиленка за пристанищните работници е бил изменен във вреда на работниците и се прилагал тъжде зле за самите тех. От туй прилагане е имало лоши резултати и групата пита г. министра: известни ли му съм такива факти и ако му съм известни, какви мерки е предприел за подобрене положението на работниците.

Препис от това питане ще се изпрати на г. министра с молба когато бъде готов, да отговори.

Минаваме към дневния ред.

Първата точка от дневния ред е: трето четене законо-проекта за допълнение чл. 48 от закона за бюджета за 1922/923 финансова година, респективно чл. 283 от закона за пощите, телеграфите и телефоните.

Моля г. секретаря да го прочете.

Заместник-секретар Ю. Вълков (з): (Чете)

„ЗАКОН

за допълнение на чл. 48 от закона за бюджета за 1922/1923 финансова година, респективно чл. 283 от закона за пощите, телеграфите и телефоните,

Член едноглавен. Междуградските телефонни разговори и на следните должностни лица съм безплатни:

По Министерство на войната:

Помощник-началник на Шаба на армията, началник на канцелариите, началник на главното интенданство, началника на артилерийския отдел, началника на инженерния отдел, началника на кавалерийския отдел с началиниците на войсковите части; полковите интенданти и

началник на отделен гарнизон с изброяните должностни лица от министерството и войсковите части.

Министерството на вътрешните работи народното здраве:

Началника на административно-полицейското отделение, инспекторите на полицията при същото отделение, началника на обществената безопасност, инспекторите при обществената безопасност и началника на изборното отделение с всички власти и учреждения в страната.

Кметовете и председателите в селата и градовете где то има градобойни дружества, в случай на появяване градопосен облак.

По Жандармерията:

Началника на жандармерията, инспекторите, началника на личния състав, горската служба и началника на домакинското отделение с всички власти и учреждения в страната.

Командирите на жандармерийските копии групи и командирите на жандармерийските дружини, командирите на горските групи, отдели роти, ескадрони и команди със щаба на жандармерията и всички власти находящи се в района на частта.

По Главната дирекция на железниците и пристанищата:

Поддиректорите, началниците на отделения, инспекторите, областните и районни инспектори, началниците на тракционите и работилниците, секционните инженери, началниците на пристанищата и началниците на гарите, началника на импрегнацията в гара Белово, с гореизброените должностни лица в София.

Началника на миночистачното отделение в Бургас и Созопол, с началника на пристанищата и крайморска полицайска служба във Варна.

Разговорите на Двореца и министрите не подлежат на никакъв контрол и ограничение.

Разговорите на всички должностни лица без Двореца и министрите, в никой случай не могат да продължават повече от 6 минути. Щом изтече това време, те се прекъсват и линията се дава на следующия по ред заявявши.

До телефона се прибегва само в изключителни и извънредно важни случаи и то само по служба.

Разговори за справки и за въпроси от обикновен или частен характер съз забранени. Виновните се наказват със заплащане на тройната такса на водения разговор.

Забранено е на должностни лица да допускат други должностни или пък частни лица да водят безплатни телефонни разговори от техните постове. Виновните се наказват дисциплинарно от респективното им началство. Освен това, тези должностни лица се наказват със заплащане тройната такса на водените разговори със заповед на министра на железниците, пощите и телеграфите, която е задължителна за ведомството на провинения.

Председателствующий Г. Марков: Има думата г. министра на железниците, пощите и телеграфите.

Министр Х. Т. Манолов: Г. г. народни представители! Ще ви моля да се съгласите да се направят некои допълнения в текста на законопроекта, които целят да поограничат малко тия безплатни междуградски телефонни разговори на должностните лица.

Така напр. в алинеята на този законопроект, където се говори за должностни лица от Министерство на вътрешните работи, в административно-полицейското отделение, които имат право да водят безплатни междуградски телефонни разговори, след думата „всички“ в предпоследния ред да се прибавят думите „полицайски и административни“.

В алинеята, която говори за жандармерията, също така след думата „всички“ да се прибавят думите „военни и административни“.

Тоже в следующата алинея да се прибавят след думата „всички“ думите „военни и административни“.

След алинеята, с която се завършва списъкът на лицата от Главната дирекция на железниците и пристанищата, които имат право да водят безплатни телефонни междуградски разговори, именно след алинеята в която се говори за „началника на миночистачното отделение в Бургас и Созопол с началника на пристанищата и крайморска полицайска служба във Варна“, да се прибави нова алинея, че с право на безплатни междуградски телефонни разговори се ползват „прокурорите и председателите на окръжните и апелативните съдилища, когато говорят с министерството“.

И друга една алинея да се прибави, че с право на та-
кива безплатни разговори се ползват „директорите на държавните мини, когато говорят с министерството“.

В края да се добави едно допълнение като нова алинея: „правото на безплатни разговори на изброяните должностни лица се смета в сила от 1 април 1922 г.“ Тая добавка с необходимо да се направи затова, защото след като влезе в сила бюджетното упражнение за тая година, почувствува се, че много должностни лица имат право да говорят безплатно по телефоните, а не може да им се разреши, защото закона беше прецизен; треба се с министерско постановление да се разреши или пък требование аз, като министър на железниците, пощите и телеграфите, да разрешавам в известни случаи разговорите да стават на кредит. Едно забикалие също се оформи с туй допълнение, което ще повторя: „правото на безплатни разговори на изброяните должностни лица се смета в сила от 1 април 1922 г.“ С това се покриват тия задължения, които имат дадени должностни лица към Дирекцията на пощите, телеграфите и телефоните за водени от тех безплатни разговори.

Моля г. г. народните представители да гласуват тия допълнения.

Председателствующий Г. Марков: Г. министър на железниците предлага известни допълнения към закопроекта. Които приемат тия допълнения тъй, както се прочетоха от г. министър, моля да вдигнат ръка. Министерство, Събранието приема.

Които приемат законопроекта на трето четене тъй, както се докладва от г. докладчика, с принетите допълнения, предложени от г. министър на железниците, моля да вдигнат ръка. Министерство, Събранието приема законопроекта на трето четене.

Минаваме към втората точка от дневния ред — първо четене законопроекта за пущане в обръщение временни парични знаци.

Моля г. секретаря да го прочете.

Заместник-секретар Ю. Вълков (3): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за пущане в обръщение временни парични знаци.

Г. г. народни представители! Като естествено последствие от обезценяването на българския лев, се увеличиха цените на всички стоки и се почувствува нуждата от едно по-големо парично обръжение за правилното функциониране на народното становище. От известно време насам тая нужда се все повече и повече насилива, докато от 2—3 месеца се разрази в една остра парична криза в страната, лошите последствия от която се чувствуват и съзнателно от всички.

Налага се, прочее, да се направи възможното в момента за облекчение на острата криза в липсата на парични знаци, докато се получат поръчките вече банкноти, та с това да се предотвратят, доколкото е възможно, нагубните последствия за нашата вносно-износна търговия, индустрия, строежи и пр.

Поради това, моля ви, г. г. народни представители, да приемете и гласувате тук приложения законопроект за пущане в обръщение временни парични знаци.

София, юлий 1922 г.

Министър на финансите *M. Турлаков*

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за пущане в обръщение временни парични знаци.

Член един и първи. — Разрешава се на Българската народна банка да вземе безвъзратно от Дирекцията на държавните и на гарантите от държавата дългове следните извадени из обръщение и перфорирани вече държавни съкровищни бонове: 60.000.000 лева в купюри от по 5.000 и 10.000 лева падеж 10. II. 1919 г., 60.000.000 лева в купюри от по 5.000 и 10.000 лева падеж 10. VIII. 1919 г., и 77.000.000 лева в разни купюри падеж 10. VIII. 1920 год., които да пусне в обръщение със задължителна сила на банкноти, след като първоначално бъдат снабдени от същата същимък със следния текст:

„Настоящия бон има силата на банкнота, само за вътрешността на царството, със срок до 31. XII. 1922 год. и то само в размер на главната лева. под който щемък ще се подпишат саморъчно: един инспек-

тор от управлението на банката, един помощник-касиер и един контролор от Софийския банков клон".

Председателствующий Г. Марков: Има думата г. министър на финансите.

Министър М. Турмаков: Г. г. народни представители! Понеже поръжката на банкнотите не е още готова и можеби ще се забави до м. октомврий и поради това, че пазара на размената бива най-засилен през месеците август, септемврий и октомврий, то липсата на парични средства, на парични знаци стеснява и спира търговският обмен. Тая нужда накара министерството и банката да се замислят по какъв начин да я задоволят временно, докато дойдат новите емисии от банкноти. Плод на тая нужда и на търсениято на средства е този законопроект, който има временен характер, който има за цел временно да усъди. Тия неща, които съм предвидели тук, имат за цел да се даде на старите съкровищни бонове сила като на банкноти и временно — до края на м. декемврий 1922 г., най-както да се повърнат и лицата в които се намерят тогава, да си получат стойността им в банкноти.

Заедно с туй — както е внесен законопроекта, понеже той така мина през Министерския съвет — в последствие може да се види, че тая сума само 197.000.000 л. — както е предвидено тук тия съкровищни бонове да се пуснат в обръщение — може да се укаже твърде недостатъчна, заради туй предлагам да се има пред вид, че ще трябва да се тури и чл. 2, със следното съдържание: (Чете) „В случай на нужда разрешава се на Българската народна банка за големи платежи да пусне вместо банкноти в обръщение, със задължителна циркулация, чекове, платими с банкноти на 31 декемврий 1922 г., на обща сума максимум до 200.000.000 лева. Циркулацията на тези чекове ще става с джироуване и датиране. След като гърба на чека се подпълни с джира, чека може да бъде представен в банката за заменяване с нов или изплащане. Чековете ще бъдат подписани от директора на Софийския клон, един касиер от същия и контролата". Този законопроект както ви казах, има значение само като законодателна мерка, като улеснение с временен характер. Не можеше да мине без едно одобрение или гласуване на такава законодателна мерка от Народното събрание, защото банката, ако има право да издава съкровищни бонове и банкноти, с това се явява една разлика и, следователно, требва да има одобрението на Народното събрание.

По тези съображения аз ви моля да гласувате законопроекта, защото това е една нужда на времето.

Председателствующий Г. Марков: Има думата народния представител г. Андрей Ляпчев.

А. Ляпчев (д): (От трибуналата) Г. г. народни представители! Твой както е внесен законопроекта, той повдига едно недоумение, защото от мотивите аз виждам, че ние като че ли разрешаваме или ще разрешим един въпрос, който не е в нашата компетенция, след като закона за банкнотното обръщение доби сила. Тук се говори за нуждата от повечко парични знаци, т. е. банкноти или техни заместници, твой като цените на стоките се били повишени и в пазара имало недостиг от разменни знаци. Така сложен въпроса, казвам, той повдига едно недоумение. Но в същност работата не се отнася до това. Работата се отнася до съвсем друго и, според моето разбиране, отнася се само до едно, а именно: понеже Народната банка нема на разположение банкноти в размер, какъвто е нужен, не може да си ги набави сега, заржчаните в чужбина не могат да дойдат скоро, то тя търси некакви други средства. Тези други средства, по моето разбиране, Българската народна банка може да си ги набави сама, но тя намерила за добре да използува един съществуващи такива, а именно употребените вече и унищожени съкровищни бонове, за които става дума както в мотивите, така и в текста на законопроекта. И ако законопроектът има некаква смисъл за мене, то с само в едно: тези съкровищни бонове, които, като изплатени, като продупчени, унищожени знаци, се съхраняват, по известни причини, в Дирекцията за държавните дългове до известен срок — ако не се лъжа до пет години, — да се изземат от там, да се добие това изземване от там и да се турят в разположение на Българската народна банка и отново, безразлично узаконим ли го или неузваконим, тя е властна да си постави според пнейния закон какъвто си ще друг текст, а ние тук да го поставим в закона, за да могат тези знаци да добият сила на банкноти.

Твой аз тържувам оправданието да се сезира Народното събрание с този законопроект. Никакви други оправдания няма, защото, ако Българската народна банка може, мимо тези съкровищни бонове, излезли от употребление, да си намери други такива, знаци, тя е напълно властна сама да си ги създаде, и няма защо ние да се бъркаме в нейната работа, както аз сметам, че ние няма абсолютно защо да се бъркаме в личната работа по члена, който г. министър на финансите предлага допълнително. В какво се състои този член? Че Българската народна банка ще има право да издава чекове с един срок до 31 декемврий т. г., значи, приблизително до шест месеца, които чекове ще имат отново да бъдат плащани в банкноти. Аз не зная коя наредба спъхва Народната банка да си послужи с такива чекове, не ми е известно и, следователно, не разбираам защо ние ще разрепаваме. Това е то от формално гледище, доколкото въпроса се слага за искането на Народната банка чрез г. министър на финансите да се добере до такива знаци. Всичко това има, повторям, само един смисъл, доколкото трябва да се изземат тези съкровищни бонове от Дирекцията за държавните дългове, които там не съм нищо друго, освен хартия, и тази хартия да се тури в разположение на Народната банка, която може да прави с нея това, което намери за добре. Само това е смисъл.

Но в свръзка с всичко туй се повдига и друг един въпрос, който, еднакъв сложен тук, заслужва да обръне вниманието ни, защото, г. г. народни представители, въпроса се касае до една политика, която ще прилага Българската народна банка — учреждение, подчинено по главните въпроси на министъра на финансите, в свръзка с общата финансова политика на държавата. Българската народна банка добива правото, аз ще кажа, да увеличи днешното банкнотно обръщение от 3 милиарда и 700—800 милиона лева с още близо 1 милиард и 700 милиона лева по различни причини и съобразения. Сега въпросът за нас е: щом се засега и финансовата политика на Народната банка, как и в кой случай трябва тя да си служи с този размер, пад 3 милиарда и 700 милиона лева, турен на разположението ѝ; бива ли тя по мотиви такива, каквито се дават тук, да вземе едно начало за използването на тези 1 милиард и 700 милиона лева? Какъв е мотива? Понеже цените станаха по-високи, банкнотите съм недостатъчни — дайте банкноти повече! Какво ще стане със цените след това? Ще станат още по-високи. В това съмнение нямам. Ако банкнотите се увеличат, да положим, в прогресия аритметическа, съмнение не може да има, че цените ще се увеличат в прогресия геометрическа или още повече. Това е известно. Тогава, каква е политиката на държавата, каква е политиката на банката, отговоря ли тя на нашите желания, на интересите на страната? Принципиално по никакъв начин това не може да бъде оправдано. Аз не мога да разберя една финансова политика, която, при условията, в които се памира нашата държава, бърза съже закон да увеличи непременно банкнотното обръщение от съображение, че цените съм се повишили, защото тази политика ще получи непременно резултат обратен на този, който уж преследва; тя, със създаването на повечко банкноти, цените нема да намали, размената нема да удовлетвори; цените ще се увеличат още повечко и размената ще иска повечко средства. И това би вървело докрай, щом нема спънка. А тази спънка се налага, и затуй, ако Народната банка само от туй съображение би решила да използува размената от 1 милиард и 700 милиона лева, тя прави една лоша финансова политика. Друг е въпросът, ако Народната банка би казала, че в тази криза, която се дължи на високите цени, от една страна, и на малкото обръщателни средства, от друга, много икономически единици, много стопански предприятия могат да бъдат изложени, докато издръжат борбата, и, при оценката на всеко едно от тях, в свръзка с народното стопанство, да замогне производителните такива стопанства, да не бъдат унищожени, да им подпомогне в този процес на криза, която ще става още по-силна, още по-мощна, щом ние решим да си пооправим валутата. Не може да бъде другояче. Ако така би се свел въпроса, тогава да: ще предоставим на добросъвестността на управлението на Народната банка да внимава във време на тази криза, когато ще се срещнат тези междуности, да не допуска иначе жизнеспособните производителни стопанства да бъдат задушени, да бъдат унищожени. Но ако отвори нашироко гишетата на Народната банка да раздава банкноти, да открива кредити, за да повръща народния капитал в народните неизвестни ръце, ние ще извършим, при условията, в които ние сме поставени, една лакостна финансова политика.

Нищо добро тя не може да донесе нито в социално, нито в икономическо отношение. За да бъда по-добре разбран, може-би е нужно да направи едно малко отклонение, защото, говорейки изказалото, аз излизах от предположението, че се знаят много неща. Така напр., при едно нареддано, че нема да се издават повечко от тия размер банкноти — 5.400.000.000, всичко взето в съображение, би се допълно до заключение, че ини ще се надеваме българската валута да се заздрави, и заздравяването на българската валута, безспорно, при много големи мъжностни, в края на крайната ще треба да даде в резултат едно намаление на цените. Неминуемо това ще треба да дойде, ако борбата се издържи с упорство от Народната банка, като не дава нови банкноти, като не увеличава банкнотното обръщение. Но това не е станало и защо не е станало? Факторите за валутата днес не са един — те са много. И еднаш сложен този въпрос, нека ми бъде позволено да посоча и на ония причини за влошаването на нашата валута, независимо от всички обективни причини, от чисто икономическите причини, които казват, че тя требва да се подобри. Любопитно бе, че миналата година през м. юлий, когато ние имахме в София 100-те швейцарски франка срещу 1500 български лева и 100-те французки франка в Париж срещу 800 български лева, любопитно бе, казвам, че един слух за Англия допринесе толкова много, щото българската валута отиде в размер два пъти да намали своята стойност. Това е за мен факт. Тази година връщането от Генуя завари нашата валута при известно положение, при едно положение, че кажа аз, подобрен спремо крайното спадане, започнато през м. юлий м. г., при едно положение такова, че за 2.500—2.600 л. се купуват 100 швейцарски франка и за 1.100—1.150 л. — 100 французки франка. Обаче от месец и половина насам ние забелзваме една борба на българския лев, поради местните здрави относително икономически условия, с оная атака, която му се прави отвън. За мене така стои въпроса. Отвън се правят всевъзможни усилия, щото тази наша валута да изгуби още повече своята стойност. За какво става това? Какви мерки са взети против това и кои са причините? Причините могат да бъдат много. Но мерките, които се вземат срещу това, аз не ги виждам. Причините могат да бъдат чисто спекулативни, защото аз сметам, напр., че ако миналата година, когато се предполагаше, че до 500 милиона лева чужди пари има в българските банки тук, в София, безразлично дали са чисто български или смесени са чужди, и тия чужди вземания от български банки, поради насоката на политиката, поради опасенията от вътрешни пертурбации или външни опасности, можеха да заставят чужденеца да бега, да търси здрава валута, да хвърли на пазара нашия лев и, следователно, да подбие цената му, то днес в това отношение, доколкото моите сведения се простират, сме несравнено по-добре; не е твой много изложен нашия кредит досега банкнотите в чужди ръце — напротив, чужденците днес много по-малко владеят, отколкото напред. И предположението би било, че на тази игра, на този страх не би требвало твой да се отзоваваме. И аз ще ви отбележа за мене си, че днес българския лев, в продължение на месец и половина — два упорства да държи една висока цена, въпреки една силна атака отвън срещу него. Но от ден на ден тази сила атака от вън все дава един резултат във вреда на нас. Тази сила атака днес се подхранва от много причини; напр., че кажа аз, от неизвестността, в която се намираме по въпроса спремо репарантите. Не е все равно да имаш едно чисто и определено положение по един такъв капитален въпрос, или да бъдеш в едно смутно положение, в каквото бехме и, че кажа аз, в каквото сме, в каквото — без да бъда пророк — можем да попаднем, даже и в по-лошо, въпреки всички уверения. Не може да се забравя, че такива въпроси, така сложни, така изоставени, така отложени допринасят много за неизвестността, която може да се експлоатира от нам зле разположени среди, за да могат в този случай да подбиват нашата валута. Вътрешните наши наредби, всичко това, което у нас става, в чужбина се предава безспорно в много преувеличено положение — България се представя като страна на несигурността, страна заплашвана всеки ден с преврати. Твой стои въпроса. Тези страхове се подхранват със всичко онова, което става в нашата страна, и всички, повтарям, които имат интерес, поддърват стойността на нашия лев. Ето защо, ако нашата финансова политика има за задача — а това е изповедано, че требва да има — да се засили стойността на българския лев, тя требва да тури в услуга всички останали средства: и вътрешни, и външни политики, и предимно политиката на Народната банка.

Не да пуска банкноти в обръщение, защото цените били високи — по никакъв начин! Та ини ще се стремим със заздравяването на нашата валута да намалим цените. Всичко абстрагирано, взето в съображение само спремо фактора размера на банкнотното обръщение и размера на цените, кой ще откаже, че размера на цените не е два пъти по-висок, отколкото размера на банкнотите, поради което се явява тази парична криза, този паричен недостиг? При този факт, една упоритост може и требва да докара едно понижение на цените. Но ако ония, които са загрижили за своите интереси, които държат стоки и се надеват да получат по-високи цени, видят най-малкото разположение от страна на държавата, да излиза с такива мотиви и Народната банка по тия мотиви да открива нашироно своя кредит в банкноти, те са гарантирани, те ще вървят как, както досега са вървели — преди размера на банкнотите, ще увеличат размера на цените. На това зло края аз ще почна да виждам от момента, когато г. министър на финансите ще излезе пред нас не с тези мотиви, които в случая пъцо общо немат със целта, за която казах. Но попаднали са. Той ще треба да отхвърля подобни мотиви на Народната банка и ще треба да допуска увеличение на банкнотното обръщение в размера, допуснат от закона — на още 1.700.000.000 л. — само в известни конкретни случаи, дето явно се доказва, че требва един-ко-си стопанско предприятие да се спаси, защото, иначе, загубата за страната е по-голяма, а не защото паричните знаци требва да се увеличат. Ето защо, г. г. народни представители, ако Българската народна банка не стъпне здраво на краката си, ако тя не разбере де енейната задача в използването на тези 1.700.000.000 л., ако г. министър на финансите и цялото правителство не си дадат труда да поставят своята вътрешна и външна политика на едни здрави основи, иначе неуспешно, невидимо напасяме грамадни загуби на народното стопанство, загуби, които добиват своето отражение и в бюджета на г. министъра на финансите, защото той при високи цени ще иска още повечко увеличение на заплатите, защото той при първа наша валута ще иска и допълнителни кредити, за да посреща чуждите платежи, защото неговото равновесие в бюджета, ако той е успел да го проектира, окончателно ще бъде разнебитено и защото ини ще вървим към едно влошаване и към едно безкрайно невидимо опростияване на всичко, каквото може да има в нашата страна. Аз съжалявам, че такива неуместни мотиви е могло да се допуснат поради нуждата от тъкъв законопроект и ще скърбя, ако Българската народна банка добие такова разбиране, както скърбя, дето българското правителство по своята външна и по своята вътрешна политика далеч не полага ония грижи, които се налагат от интересите на страната.

Председателствующий Г. Марков: Други записани нема. Ще гласуваме. Които приемат на първо четене законопроекта за пушане в обръщение временни парични знаци, както се прочете от г. секретаря, моля, да вдигнат ръка. Министерство, Събранието приема.

Минаваме на третата точка от дневния ред — първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за угловното съдопроизводство.

Моля г. секретаря да го прочете.

Заместник-секретар Ю. Вълков (з): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за угловното съдопроизводство.

Г. г. народни представители! Настоящия закон предлага целта да създаде бързо правосъдие по угловните дела, без да се поддроят гарантите за добро правосъдие. Заедно с това той постига и кодификация на наказателно-процесуалните правила. Най-сетне той се старае, щото всиче, гдето това е възможно без вреди за правилото съдебе, да намали работата на съдии и съдебните канцеларии.

I. Най-важното нововъведение на законопроекта е премахването на апелативната инстанция по всички дела. Без него бързо правосъдие не може да има. Без него и наказанието упражнява малко въздействие. А не постигат ли съдиилицата тези две цели, те извършват работата си съвсем зле.

Втора инстанция по делата пред окръжните съдиища в Германия нема. Руския проект предвижда теже премахването ѝ. В Англия теже важи същото — в по-друга

форма — за всички дела. А при това и гласовете, които се чуват в Германия в полза на втората инстанция, съвсем не говорят в полза на нашия досегашен закон. Там считат, че втората инстанция трябва да гледа делата както първостепенния съд, т. е. като пита отново всички свидетели по дело; там съд единодуши, че втора инстанция, като нашата, която съди въз основа на протоколите на първата инстанция, е винаги по-лош съд от първостепенния; считат, че при такава инстанция съществените условия за доброто правосъдие: устнотта и непосредствеността на процеса, липсват; считат, че резултатът от такива инстанции ще бъде или само забавие, като присъдите се потвърдят, или оправдаване на виновни подсъдими, защото съдът повече верва на новите техни свидетели, питани от него. А понеже у нас е невъзможно, што апелативните съдилища да преразпитват всички свидетели, няма и аргументи за задържалето на апела. Посочва се само един: апелативната инстанция трябва да се задържи, за да не би да се случи, щото да се осъждат и подсъдими, които съдът не е виновни или по-малко виновни. За този случай обаче съдопроизводството предвижда добри и достатъчни правила (чл. чл. 14, 15, 18, 19 и 587 и сл.), които остават. А без тази реформа бързо правосъдие не ще имаме никога.

II. Втората важна промена по законопроекта е премахването на съдебните заседатели. Сегашните заседатели не съдят и подготвени за работата си, нито винаги съдят достатъчно съвестни. Ако вместо имотния ценз се предвиди за тех образователен, резултатите не ще бъдат по-добри. Важбите, при днешния морал в страната и при днешното партизианство у граѓданите невъзможно е да се измисли система на подбиране съдебни заседатели, при която те да отговарят на назначението си. А понеже и те съдът една грамадна пречка за бързото разглеждане на делата и за свършването от окръжните съдилища повече дела, добре е, щото за сега да се откажем от тех.

III. Законопроекта предвижда, щото некой престъпления гладани досега от съда със съдебни заседатели, да бъдат подсъдни на апелативните съдилища. Това съдът преди всичко делата за предателство и близките до предателство престъпления. По тях сега почти нема правосъдие, а ще го добием, когато ги дадем на съд от стари, изпитани съдилища. (В Германия тези дела се разглеждат от Върховния съд, който ги гледа като първа и последна инстанция). Покрай това на тех се дават още няколко с обществен характер престъпления и делата по печата. Важбите дават се на апелативните съдилища съвсем малко по число, но поради общественото си значение, все важни престъпления, които при авторитетно правосъдие ще намаят съвсем. Делата пък по печата съмбрали и сега, но в Софийски окръжен съд поради това, че големото мнозинство печатни произведения излизат в София. И понеже от правосъднието по тези дела зависи в голема степен държавето на печата, а от там и бъдещето на страната, даването им на този компетентен съд — апелативния — в способността, далновидността и безпристрастността на когото не може да има съмнения, е желателно.

IV. Увеличава се и подсъдността на мировите съдилища, като им се дават по-големата част дела за действия, налагуеми съмнителен затвор до 1 година. Повече в това отношение не се направи защото иначе пък мировите съдилища би се отрупали и не би могли добре да гледат делата си и защото, ако те гледат и още по-големи дела, има опасност хитрите престъпници да се винаги оправдават, а добросъвестните прости хора, и когато не съдът е виновни, осъждат. Мировия съдия, който е длъжен да гледа по 30—40 уголовни дела на ден, нема възможност дори да проучи, както следва, тези важни дела. Затова ние виждаме, че във всички други страни — Германия, Франция, Англия, Русия, Италия и пр. пр. — мировата подсъдност е далече по-малка от тази, която имат нашият съдии по действуващия закон. При все това, ако се сравни, че ново им дава законопроекта, ще се види, че това съдът престъпления, действително подходящи за мировите съдилища.

V. На края законопроекта предвижда и две нови производства: за заварените престъпления и за пакетателните заповеди, опитани в други страни, дали там полезни резултати и напълно подходящи за нас. В останалото, проекта, за да засили гарантите за доброто правосъдие, използва добрите поправки на закона, предвидени в руския проект, а за да намали работата на съдите и канцеларите ѝ ги направи годни да гледат повече дела използува и постановленията, пристигащи от Народното събрание при законопроекта за изменение и допълнение на гражданското съдопроизводство.

Върху отделните промени може да се каже още следното:

§ 1. В съгласие с руския проект, германският закон и английският право допуска се в чл. 2 на потърпевшия да упражнява правата на обвинител, покрай прокурора, и то делата от общ характер.

§ 2. Прибавката към чл. 4 разрешава правилно въпроса, по които в съдиищата често се спори. Който подава тужба и не се сенча в нея да иска своите вреди и загуби, вероятно не е такива и за това главният съд не бива да се занимава с по-късна негова молба за тех.

§ 3. Съдържанието на чл. 4а се налага от приетите промени на наказателния закон (З. от 23.II. 1922 г.) относно паричното удовлетворение. Правилата за тоя иск съдът конто важат за него в Англия и Швейцария. Малолетни, неизвършили 17 години, не могат да бъдат осъдени на парично удовлетворение.

§ § 4, 5. Поправката в чл. 16 е тедакционна. Нужна е тя, за да се съгласува този член със чл. 587.

Също такава е поправката и в чл. 18.

§ 6. Чл. 20 е поправен съгласно руския проект, като при това се определя, за да нема забава, срок за завеждане на граждански иск.

§ § 7—9. За промената в чл. 26 важи казаното горе т. III, за тази в чл. 26а — т. IV, а промената в чл. 25 е във връзка с тези две промени.

§ § 10, 11. Постановленията на чл. чл. 29, 31, 32, 33 и 37 се правят малко по-гъвкави и се определя подсъдността по делата за печата.

§ § 12 и 13. Промената в чл. чл. 57 и 58 е в съгласие с приетото в гражданското съдопроизводство; с нея се налага втората инстанция по същество.

§ § 14 и 15. Същото важи и за промените в чл. чл. 60, 61, 66 и 67. Но понеже кривото разрешение на въпросите, повдигани тук може да докара унищожение на производството, то се оставя на Върховния касационен съд.

§ 16. Добавката към чл. 71 е необходимо, за да се даде възможност на прокурора да изпълни постановлението на новия чл. 131: когато по некое дело, за да го внесе прокурора в съда, е нуждно да се разпита само обвиняемият, или той и още цялът важен свидетел, това съдията ще свърши, покрай другите си дела, легко и бързо.

§ § 17—26. Постановленията на чл. чл. 72—82 от съднищия закон имат пред вид, че винаги след полиците по делото ще работи следователя. В същност по повечето дела съдебно следствие не е нужно, и някога не бива да се прави (чл. чл. 131, 300). Требава следователно да се изменят тези членове, за да извърши полицията по-пълна работа. Покрай това, чрез една по-добра редакция на членовете и чрез некои поправки в тех, определят се точно правата и задълженията на полицията.

§ 27. Редакцията на сегашния член 87 е логична. Прокурора знае кое следствие е завел следователя по негово предложение и требва да знае още, кое той завежда вън от тези.

§ 28. Промената в чл. 95, както и в некои от предидущите членове освобождава полицията от възможните дознания по калъги — като че ли важното е да се направи дознание, а не да се разкрие престъпците на деяние — а тази в чл. 99 има за цел, когато обвиняемия се отклони, да събере и по този начин осигури доказателствата за съдешето му, когато бъде заловен.

§ 29. Към чл. 101 требва да се добави, че когато полицейските лица извършват разследвания по мирови дела, те съдържани са в случаи.

§ 30. Добавката в чл. 101 узаконява днешната съдилищна практика. Нуждно е и страни и власти да знаят как се постига в случаи.

§ 31. Досегашната алинея на чл. 105 е изключение от общото правило, по което споровете между следователя и прокурора, докосвани във всички действия от следствието, се разрешават от съда. Промената премахва туй изключение.

§ 32. Притури се поради казаното в § 16.

§ 33. Една от причините за бавежа на делата е извършването на много предварителни следствия и поради това бавението на делата у следователите. Това требва да се промени. В Прусия напр. 96% от делата се внасят в съда без да е вършено по тех предварително следствие. Помага там, разбира се, и добрата полиция. Все пак и у нас, постановление като това на чл. 131 ще докара полза. С него при това се дава право на прокурора и сам да събира справки, а това е още по-полезно и е дало твой прекрасни резултати в Саксония, че новия германски проект, като унищожава следствията институт във външните, предава целото предварително разследване в ръцете на прокурора.

§ 34. Промената и добавката в чл. 152 целят освобождението съдебния следовател от работи, когато се касае до произшествие и не до престъпление. Ако пък в некой случай от последните справки на полицията се види, че престъпления има и аутопсия е нуждна, погребаният труп е винаги пай-добре запазения, за да може да стане това.

§ § 35—39. Промените в чл. чл. 200, 239, 258, 260 освобождават следователя от излишна работа, а тази в чл. 227 узаконява съществуващата напълно справедлива практика.

§ 40. В чл. 299 се махва казаното за апелативните жалби каквито не има.

§ 41. По дела, по които съдебно следствие не е било извършвано, тъе става често нужда, щото съда да определи мерката.

§ § 42 и 43. Промената в чл. 300 е, че когато тежките престъпления съм ясни и леки, тъй че подробно следствие не е нужно, да може и то да се ограничава, а този в член 301 отнема правото на частния обвинител да иска следствие по частно дело. И двете се правят, за да се освободи следователят от работа, която ако върши, ще се отрази зле на делата, където подробно следствие е действително нужно.

§ 44. Цели се да действува председателя, където сега действува съда.

§ § 45 и 50. Делата от частен характер се най-често прекратяват по помирение. За да се улесни това и за да не става разкарване на свидетели, че да губят те и стопанството, предвижда се за тех първо заседание с призоваване само на страните.

Самия ред председателя може да приложи и по другите дела, ако съм налице условията на алинея втора от чл. 303. По големи дела тъй ще се спечства разследването на некои свидетели, защото след обясненията на подсъдимия много от обстоятелствата по делото ще се укажат безспорни. От друга страна по такива дела, при липса на втора инстанция, несъмнено е, че сроковете по чл. чл. 306—308 съм недостатъчни (в Германия, пък и почти във всички други страни отива до там, че позволяват на обвиняемия да по-сочва доказателства — не нови, а само важни — до възприятие на директото възприятие), би докарали съдебни грешки и втори работи на съдилищата чрез молби за възстановяване и би компрометирали правосъдието в очите на народа.

§ § 51—55. За промените в чл. чл. 308, 322, 324 сравни § 1. Ал. 2 на чл. 208а има уяснятелен характер. Промената в чл. 315 ал. 2 е полезна, както и тази в чл. 318а, защото в углования процес съда дира материјалната страна.

§ 56. Задочното осъждане (чл. 323) по по-значителните дела от общ характер, при липса на II инстанция, би представлявало варварство и би докарало големи нещастия.

§ § 57—63. За чл. 324 ср. § 1. Чл. 325 цели избегването чрез своевременни делегации, отлагането на делата, а чл. 330 дава на съда средство против обвиняемия, които избегват явяване в съда.

§ § 64 и 65. Чл. чл. 348, 352—355 се отнасят до съдебните заседатели, а заб. към чл. 358 е дребна, но полезна.

§ 66. Съдебния следовател е съдия и дадените пред него показания на обвиняемия трябва да бъдат доказателство. Иначе тъе се прибегва пак до поемни лица, нещо недостатъчно и уронващо авторитета на съдията. Ако пък те съм саморъчни, добре е да могат да се четат, на които власт и да съм дадени. Опасността за добросъвестните обвиняеми няма, защото при грешка съда ще схване лесно терористта на поправките, които прави. Виновниците пък, които отсече отричат признанието си, няма защо да бъдат поощрявани да заблуждават правосъдието.

§ § 67—69. За чл. чл. 367 и 368 ср. § 1. В последния се махва винаги заобикалящото ограничение за граждансия ищец. Чл. 374 добива само редакционни поправки в свръзка съм чл. 303.

§ § 70—74. Промената в чл. 375 е важна и цели премахването на най-важните причини за отлагане на делата, използвани от недобросъвестни обвиняеми, а тези в чл. чл. 377, 378 и 379 преследват неотлагането чрез други средства.

Чл. 381 се отнася до съдебните заседатели.

§ § 75—85. Чл. 386а, урежда работата в първото заседание, когато такова има, чл. чл. 387, 396, 398, 400, 425 и 438 се отнасят до съдебните заседатели, а 397а до вешите лица. Промената в чл. 413 п. 2 е призната отдавна за необходима, тази в чл. 425а има уяснятелен характер, а последната в 436 е във връзка с § 2.

§ § 86—92. Промените в чл. 440, имащи уяснятелен характер, както и тия в чл. 446 съм в свръзка с § 1, тази в чл.

442 е като поменатите в 318 (ср. 68), а промените в чл. чл. 443, 445, 448, 459 и 460а, съм в свръзка съм съдебните заседатели.

§ § 95—97. Промените в чл. чл. 467, 470 доразвиват правилата за парничното удовлетворение (чл. 4а, § 3), а тези в чл. 472, като дава право на граждансия съд да се произнесе върху недобросъвестността, ще даде живот на това постановление (чл. чл. 24 и 471—474).

§ § 98—105. С промените в чл. 474—489 правилата на закона за гражданско съдопроизводство за решението до каквото трябва се пренасят и тук за присъдите. Целта е да се намали работата на съдите и канцеларии и при все това, като се засили самоконтрола на съда (чл. 482), да се постигне и по-добро правосъдие. При това устно изказваните мотиви постигат и втората цел: възпитателно влияние върху публиката. Най-важният член е обаче 486, единакъв съм чл. 262 на германската процедура, който дава ясни указания, що мотиви съда. А това е важна гаранция за поддържаните и същевременно указание и за съда по същество и за Върховния касационен съд.

§ § 106—112. В местото на отменената глава за съдебните заседатели се поместиха правила за апелативните съдилища и мировите съдилища. Процедурата в първите е точно еднаква с тази на окръжните съдилища. Промените пък в чл. чл. 491—495 се налагат от обстоятелството, че мировия съдия е едноличен съд, че производството при него требва да бъде по-просто чл. (444) и че при него нема прокурор. Други правила за мировите съдилища не съм нужни: те ще прилагат производството за окръжните съдилища.

§ § 113 и 114. Отменяват се чл. чл. 516—549 поради извърлянето на апелативната инстанция.

§ § 115—125. Правилата за частните жалби и протести се съобразяват с тези в закона за гражданско съдопроизводство. Втората инстанция по същество се махва. Тези от тех, от разрешението на които зависи хода на делото по същество, се предават на касационната инстанция, за да не се случат нежелателни забърквания в производствата или даже унищожение на талиба.

§ § 126—128. В чл. 562 се разширяват правата на лицата, които могат да подават касационни жалби в интерес на подсъдимия, и понеже стария чл. 110 от У. М. С. бе явно непрактичен, дава се право на полицията, като страна, да подава касационни протести. А тя ще може да прави това тъй като касационните протести нема нужда да бъдат подробно мотивирани.

От друга страна в ал. втора на чл. 563 се дава право на по-горния прокурор на протест и когато явлия се с отрекъл от обвинението и за да се премахне възбуденото напоследък големо възмущение поради опити за повлияване на млади и неопитни заместници-прокурори.

§ § 129—132. Поправките в чл. чл. 564—566 съм редакционни, като само залога се удвоюва, а тази в 567 определя, в съгласие с приетия от Народното събрание закон за производството по фискалните нарушения, че делата за нарушения, наказуеми съм запирание или глоба до 2.000 л., се гледат от апелативните съдилища, като касационна инстанция.

§ § 133—140. Вън от редакционните поправки и в чл. 574 се копира чл. 716 от закона за гражданско съдопроизводство, в чл. 578 се възстановява общото правило, понеже въпросите съм чисто правни, по гледане дела от колегии, чл. 572 се отменява, като относящи се до съдебните заседатели, а в чл. 596 се приема едно уяснятелно правило от руския проект.

§ § 141—146. Поправките в чл. чл. 587—593 съм отчасти редакционни. Покрай това в пункт 5 се създават нови подсъдими за възстановяване производството против подсъдим, признал вината си тъй, че тя става несъмнена, или когато се откриват нови обстоятелства, които поради негови виновни действия съм останали скрити при първото разглеждане на делото. Най-сетне урежда се едно поддържателно производство, за да се събира материала за Касационния съд, който се произвежда по възстановяването.

§ § 147—150. Чл. чл. 594 и 596 се съобразяват с премахнатото апелативната инстанция, в чл. 600 правата на прокурори при изпълнението по мировите дела се дават на мировия съдия чл. 607 се съобразява с това, а в чл. 620 съм махват цифрите, станали днес невъзможни.

§ 151. Следващите постановления са уреждат в особена книга: особени производства, чрез което се получава подобра система и възможност за кодифициране на процесуалните закони.

§ § 152—154. Промените в чл. 645—647 се налагат от мащването апелативната инстанция.

§ § 156 и 157. Прибавката в чл. 654 е необходима за успешната борба с разбойниците, а забележката пък, която се премества в закона за изтребление разбойничеството (§ 173) нема тук място.

§ 158. Уважда се ново производство по дела за заварени престъпления. То е взето от руския проект и като закон в Англия е дало прекрасни резултати.

§ 159. Уважда се и ново производство за наказателните заповеди, даваще много добри резултати в Германия, от където е взето. Впрочем подобно производство, в по-друг вид и по-малко ефикасно, имаме в закона за столичната полиция.

§ § 160—168. Промените в чл. чл. 673—688 имат в същност обяснителен характер. Правят се, защото цекои съдилища грешат при прилагането на закона. Поправя се и един грешка в ал. 2 на чл. 680, която ако остане, ще докара големи вреди за съжервощето по закона за гербовия налог. Отменението пък на ал. 2 на чл. 679 и промената в чл. 682 възстановяват общото право на тези дела: съдилищата действуват тук не като апелативна инстанция, а като съд, до който се отправя (както при наказателните заповеди) отзив за решение след съдебно разбирателство и затова те трябва да съдят свободни, в кръга на закона, като първоинстанционен съд. Впрочем, да се третират тия производства като апелативни би значило законодателя та се постави в противоречие със себе си: той мащва апелативната инстанция по по-важните дела, следователно нема защо тук да съждава от отзива апелативна жалба.

§ § 169—172. Делата се преместват там, където съд подсъдни по настоящия закон. При умерено увеличение подсъдността на мировите съдии, това не би докарало вреди, каквито несъмнено биха се явили иначе. Делата пък, давани на апелативните съдилища, не само съдят малко, и отиват в по-добър съд.

Изключение от това правило се прави само за некои дробни касационни дела находящи се в Върховния касационен съд (поради малкото им число, техното търсение ще причини повече работа от техното разглеждане) и апелативните дела, които, естествено, не могат се повърнат на съдилищата издали по тех веднаж присъда.

§ 173. Промените в закона за разбойничеството също: дава се възможност да се назначават потераджии, каквито при 50-те лева на днешния закон не могат се намери и в забележката се усилват правата на полицията и гражданите спомо разбойниците. Тези положения във връзка с процедурата за делата по грабежи съд достатъчни, при добра и старательна полиция, да премахнат разбойничеството.

§ 174. Промената в чл. 213 става наложителна с прехвърлянето чл. 213 в мировите съдилища. Делата ще възвратят там по-бързо и ще има повече дела, а знайно е, че именно по тези дела малцината съд истиински виновни: обвиняемите по тези дела съд обикновено селяни вдовци, които друга жена не могат да намерят, а ако не вземат такава, ще се разсипе къщата им, и които живеят по-морално от много други, незакачани от закона. По тези съображения може да се поддържа дори премахването на този член от наказателния закон.

Промената в чл. 236 пък се налага, защото иначе, ако некой наисе обида или клевета по повод служебни обязанности на некой пъндар и друг на некой прокурор, и двамата ще отговарят еднакво. Най-сетне с промените в чл. 264 и 262 се поправят редакционни грешки: чл. чл. 247 и сл. не могат да бъдат поменавани при 246а. Мащват се при това тези членове, където престъплението е извършено по не-предизвиканост, както и общеопасните престъпления, където винаги има място за иск за вреди и загуби, но никога за морално въздействие.

§ § 175 и 176. Първия съдържка отменителните постановления. Отменените членове от закона за полицията отиват в чл. 78 и сл. от настоящия закон, където им е местото.

Промените пък, поменати изрично в последния член, трябва да бъдат в сила от 27 април т. г., от когато самите постановления съд в сила, защото имат тъжкувателен характер, възли от тая в ал. 2 на чл. 680. За нея сравни казаното при § § 160—168.

София, юлий 1922 г.

Министър на правосъдието: П. Янев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за угловното съдопроизводство.

§ 1. Чл. 3 се изменя така:

По угловни дела, които съд подсъдни на окръжните съдилища, обвинението се предоставя на прокурорите и техните заместници и, редом с тях, на потърпевшите от престъплението деяния частни лица в пределите, установени от закона. По дела, които въз основа на законите могат да се прекратяват чрез оттегляне на тъжбата, обвинението пред съда се предоставя изключително на потърпевшите лица, като частни обвинители.

§ 2. Към чл. 4 се прибавя следната алинея:

Частният обвинител, ако има вреди и загуби и искащо то да бъдат присъдени от угловния съд, трябва да заявява искане за тях в тъжбата, с която моли за наказанието на подсъдмия.

§ 3. След чл. 4 се прибавя нов чл. 4а.

В предвидените от закона случаи се допуска и иск за парично удовлетворение.

Иска за парично удовлетворение се гледа от угловния съд и се заявява в срока за гражданска иск. Потърпевшите или техните представители, ако не съд частни обвинители, имат правата на гражданска иск. Ответници могат да бъдат само подсъдими, на възраст 17 години и надолечи 17 години.

Правото на парично удовлетворение е лично право. То не преминава върху наследниците, освен ако има заведен иск от името на потърпевшия, съгласно предшествуващата алинея.

§ 4. Чл. 16 се изменя така:

Постановените в чл. чл. 14 и 15 правила не се прилагат в случаите, указанi в чл. 587 от настоящия закон.

§ 5. Накрая на чл. 18 се прибавя: (чл. чл. 587 до 593).

§ 6. Чл. 20 се изменя така:

Угловният съд разрешава възникналите по угловното дело въпроси за права гражданини на основание гражданска иск по реда на угловното съдопроизводство. Но ако угловният съд признае, че определението на престъпността на едно деяние зависи от определяването правото на собственост върху недвижими имоти, действителността на брака или гражданско състояние на лицето, то угловното преследване не се възбужда, а възбуденото се спира, докато се разреши спорният предмет от гражданска иск.

Когато препирната за правото на собственост върху недвижимия имот или за гражданско състояние на лицето още не е повдигната в гражданска иск, угловният съд назначава за участвуващите в делото лица срок от 1—3 месеца за възбуждане производство по този препирни в надлежния съд. Ако производството в гражданска иск не бъде начепано или почнатото бъде прекратено чрез отказ на ищеща от предявения иск, то спреното угловно преследване се възобновява, и спорният въпрос се разрешава по реда на угловното съдопроизводство.

§ 7. Чл. 25 се изменя така:

На окръжните съдилища съд подсъдни всички угловни дела, които не подлежат под ведомството на апелативните съдилища и мировите съдии.

§ 8. Чл. 25 се изменя така:

На апелативните съдилища съд подсъдни престъпленията по глави I, II и III и чл. чл. 126, 138—141, 162, 163, 167, 391—397, 405 алинеи първа и втора, 419, 420 и 444 от наказателния закон, тези по закона за допълнение на наказателния закон от 25 февруари 1909 г. и делата по печата.

§ 9. След чл. 26 се притуря нов член 26а:

Подсъдни на мировите съдии съд:

а) престъпленията, предвидени в чл. чл. 128, 134, 135, 145, 149, 150, 188, 201, 204, 205, 206, 207, 213, 229, 230, 230а, 234, 235, 236 ал. I п. п. 2, 4, 6 и ал. II п. п. 2, 3, 4, 6 и 7, 243 ал. 1, 265, 284, 285, 286, 293, 294, 295, 298, ал. 1 и 2, 301, 302, 303, 304, 305, 308, 309, ал. 1, 311, ал. 2, 314, 315, п. п. 2, 4, 5, 6 в случаите на 2 наказателна алинея, 320, 321 във връзка с 320, 334, 335, 336, 338, ал. 2, 344 ал. 2, 366, 380, 381, 399, 415 ал. 1 и 416 ал. 1;

б) всички нарушения, предвидени в дел II, гл. гл. I—XI на наказателния закон;

в) всички престъпления по специалните закони, за които се предвижда наказание „запиране“ или „глоба“ не повече от 2.000 л., освен ако тези закони наредят друга подсъдност;

г) всички други престъпни деяния по специалните закони, за които последните изрично предвиждат, че съм подсъдми на мировите съдили.

§ 10. В чл. 29 думите: „с единаква виновност“ се заличават.

На края на чл. 33 се притурят думите: „или от един от тех, определен от прокурора при апелативния съд, в района на който се намира този съд.“

§ 11. След чл. 37 се прибавят следните нови членове:

Чл. 37а. В случаите на чл. чл. 31, 32 и 37 делото може да бъде гледано и от съда, дето обвиняемия е извършил по-ранното или по-маловажното престъпление, ако обвиняемия или повечето обвиняеми се намират в този окръг, а в другия съд не са заведено дело по същия повод.

Чл. 37б. Престъпно деяние, извършено посредством печата, е подсъдмо на съда, в окръга на който е напечатано произведението, което е дало повод за преследване. Ако ли произведението е напечатано в странство или мястото на напечатването му е неизвестно, то извършеното деяние е подсъдмо на съда, в окръга на който е разпространено; а когато разпространението му е последвало в неколко съдебни окръга, то на този съд, в окръга на който по-напред е възбудено преследването.

§ 12. Чл. 57 се изменява така:

Препирни за подсъдност, в които участва апелативният съдлище, се разрешават от Върховния касационен съд. Всички други препирни за подсъдност се разрешават от апелативния съд, в чийто район е съдебното учреждение с по-рано заведеното дело.

§ 13. Чл. 58 се изменява така:

Определенията по предпоставката член съм окончателни и не подлежат на никакво обжалване.

§ 14. В чл. 60 думите „окръжните съдиилица“ стават: „съдиилицата“.

Чл. 61 се отменява:

§ 15. Чл. 66 се изменява така:

В споменатия в горния член случай въпроса за препирната се разглежда от същия съд в съдебно заседание и се разрешава след изслушване на страните и преставител на административното учреждение.

Определението на съда е кончателно и може да се обжалва, в двенадесетен срок от обявяването му, пред Върховния касационен съд, а до това време производството в първостепенния съд се спира.

Чл. 67 се отменява.

§ 16. Към чл. 71 се притуря следната алинея:

По искане на прокурора отделни следствени действия могат да извършват и мировите съдили.

§ 17. Чл. 72 се изменя така:

За всеко проприедствие, което съдържа в себе си признания на престъпно деяние от общ характер, полицията е длъжна незабавно и не по-късно от едно депоношение след упълнаване за него да съобщи на надлежния прокурор.

Съобщенията се правят лично и устно или писмено. В писмените съобщения трябва да се изложи естеството на престъпното деяние, времето и мястото, дето то е извършено, доказателствата и уликите срещу извършителя или лицето, което се подозира като такова и има ли потвърдени или кои съм те.

§ 18. Чл. 73 се изменява така:

За деянията от общ характер, подсъдми на мировите съдили, полицията съобщава, по начина в предпоставящия член, на надлежния мирови съдии.

§ 19. Чл. чл. 74 и 75 променят местата си и се изменяват така:

Чл. 74. Когато признаците на престъпното деяние съм съмнителни, или когато за произшествието, което има такива признания, полицията се извести по слух (народна мълвя) или от източник не напълно достоверен, тя е длъжна да се удостовери чрез пегласно разследване (устно разпитване, сривки и тайно наглядане), дали такъв произшествие се е случило и дали то съдържа в себе си признания на престъпление.

Чл. 75. Когато на мястото, дето е станало произшествието, нема прокурор, съдебен следовател или мирови съдии, полицията извършва всички необходими действия, за да обезпечи угловното преследване.

Ако те съм налице, тя действува съгласно наредденията им.

§ 20. Чл. 76 се изменява така:

Полицията взема и всички мерки, за да предвари и осуети заличаване дирите на престъплието и за да пресече на подозрения възможността да избегне от разследването.

§ 21. Чл. 77 се изменява така:

Когато на мястото не се очаква съдебен следовател, полицията описва подробно в протокол веществените доказателства, които е намерила при огледа на мястото и при претърсването и изземването и които могат да послужат за откриване на престъпното деяние и за изобличаване на виновния, като излага и обстоятелствата, при които съм те намерени и иззети.

§ 22. Чл. 78 се отменява. На мястото му дохваща чл. 80, извързала алинея на който се изменява така:

Полицията може да задържи лицето, подозрено в извършване на престъпно деяние, за да го лиши от възможност да избегне от преследване в следните случаи:

Към същия член се прибавя и следната алинея:

За всеко задържане полицията е длъжна незабавно да състави акт, в който излага причините на задържането и който, заедно съм задържаното лице, изпраща на надлежния прокурор или мировия съдия.

§ 23. Чл. 79 се изменява така:

По силата на своята власт полицията не може да задържи заложеното съгласно чл. 78 лице за повече от 24 часа. Прокурора може да нареди, когато това е необходимо за успеха на разследването, задържането да продължи до 7 дни. За по-продължително задържане е необходимо постановление на надлежната съдебна власт.

§ 24. На мястото на премествания чл. 80 дохваща следния нов член:

Чл. 80. Полицията може да влезе през всеко време през депонощето в обществени заведения (хотели, кръчми и др. т.), за да дири и залавя подозрителни лица.

В частни жилища тя може да влезе, за да залавя лица, кисо може да задържи, съгласно чл. 78, или които се дрят от властта, само в присъствието на представител от местната община или на двама съдеди.

Нощем, обаче, полицията може да влезе в частни жилища само в случай на пожар, наводнение, убийство, нараняване, обир, по покана на ония, които се намират в жилището, или с писмено разрешение на съдебната власт.

§ 25. Към чл. 81 се прибавя следната алинея:

Същите действия полицията извършва и във всички други случаи, дето прокурора или мировия съдия ѝ поръчкат това.

§ 26. В чл. 82 думите „горните два члена“ стават: „горния член“.

§ 27. Чл. 87 се изменява така:

За всеко почило не по предложение на прокурора предварително следствие съдебния следовател е длъжен да съобщи на първия.

§ 28. В чл. 95 думите „да извърши дознание и“ се заличават.

На края на чл. 99 се притурят думите: „но в последния случай прокурора може да иска, щото съдебния следовател да събере доказателствата за извършеното престъпно деяние.“

§ 29. Чл. 101 се изменява така:

Когато извършват действия по престъпни деяния, полицейските лица се намират в непосредствено подчинение на прокурорите, ако деянието съм подсъдми на мировите съдили, и на надлежните мирови съдили.

§ 30. Към чл. 101 се прибавя следната алинея:

За прекратяването на производството се известява по-търпевшият и длъжностните лица, по искането на които е заведено то, които могат, в двенадесетен срок от съобщението, да обложат резолюцията за прекратяване пред прокурора при апелативния съд.

Резолюцията на прокурора при апелативния съд не подлежи на обжалване. Но както той, тъй и прокурора при окръжния съд, могат винаги да възобновят прекратеното производство, ако се открят нови обстоятелства, оправдаващи възобновяването.

§ 31. На края на алинея I от чл. 105 се прибавя изречението: „ако следователя не уважи това искане, длъжен е да отнесе въпроса на разрешение от съда“.

Алинея 2 на същия член се отменява.

§ 32. В първото изречение на чл. 114, след думите „она следовател“, се притурят думите: „или мировия съдия“.

§ 33. Чл. 131 се изменява така:

Прокурора не трябва да иска почвале на предварително следствие без достатъчно за това основание. В съмнителни случаи той е длъжен да събере сведения сам или чрез органите си, (полицейски и др.)

Така съм прокурора не трябва да иска извършването на предварително следствие по дела, по които то не е задължено, ако има или може да добие, сам или чрез

органиите си достатъчни данни, за да се произнесе по деянието.

§ 34. В чл. 152 думите „мрътви тела“ стават убити или умъртвени лица“.

Към същия член се прибавя следната алинея:

Освидетстването може да извърши и сам следователя или по негова или на прокурора поръка, и сам лекарят, ако това нема да повреди на следствието.

§ 35. Последното изречение на чл. 200, започващо с думата „основана“ се заменя с думите „от съдебния следовател“.

§ 36. В чл. 227 думите „и от съда“ стават: „или от съда и поручителя не го представи в дадения му срок“.

§ 37. В чл. 239 последните думи: „препис от който се дава на свидетеля по искането му“ се заличават.

Към същия член се прибавя следната алинея:

Когато некои от свидетелите не съм се явили, а в интерес на следствието е, щото да бъдат разпитани всички заедно, съдебния следовател отлага разпита и на явили се“.

§ 38. В чл. 257 след думите „следовател“ се притурят думите: „ако я намери за уважителна“.

§ 39. В чл. 260 думите „обявява на всички участвавци в делото лица, че следствието е свършено и“, — се заличават.

§ 40. Към чл. 294 се притурят думите: „или да се определи от съда мерка на обвиняемия, на когото не е взета“.

§ 41. В чл. 299 думите: „по въззвините жалби на страните против присъдите на миривите съдии, и 4-то“, се заличават.

§ 42. Първото изречение на чл. 300 става първа алинея на същия член и се изменява така:

По дела за деяния, които се наказват със строг тъжничен затвор не по-малко от 5 години, предварителното следствие е задължително. И по тях обаче, със съгласието на прокурора, то може да се ограничи върху разпита на обвиняемия, вземането на мерката, предявяването на директно и изпълнението постановленията на чл. 260 от настоящия закон.

Във второто изречение на чл. 300, което става алинея „втора“ на същия член, думите: „които се решават без участието на съдебните заседатели“, се заличават.

§ 43. Чл. 301 се изменява така:

По дела, които се възбуджат по жалба на потърпевши и се прекратяват, ако жалбата бъде оттеглена, съда пристига към разглеждане жалбата на обвинителя според представените от него доказателства.

§ 44. Заглавието пред чл. 302 „I. Разпорежданията на съда“ и пред чл. 305 „II. Разпорежданията на председателя“, се заличават.

§ 45. Чл. 302 се изменява така:

След като постъпят делото в окръжния съд, председателя на съда е дължен да определи, какви действия съм нуждни по него и трябва ли да бъде гледано от съда в разпоредително заседание.

§ 46. Чл. 303 се изменява така:

По дела, които могат да се прекратят по помирение, председателя на съда налага, щото за първото по делото заседание да се призоват само страните.

Същия ред председателя на съда може да приложи и по другите дела, ако намира, че това ще намали числото на свидетелите и работата на съда или ще бъде от полза за разяснението на делото.

В тези случаи повдигнатите от страните въпроси, до колкото не могат да се разрешат от председателя и нема нужда, като бързи, да се впускат в разпоредително заседание се разрешават от съда в това заседание.

§ 47. Чл. 304 се отменява.

§ 48. Чл. 305 се изменява така:

Председателя на съда, като даде на делото ход, разпорежда да се връчи на подсъдимия препис от обвинителния акт или от жалбата на частния обвинител.

Когато е определено, щото за първото по делото заседание да се викат само страните, председателя на съда може да изпрати заедно с преписа, и призовките за заседание.

§ 49. Чл. 306 се изменява така:

Подсъдимия, които иска да посочи доказателства, вън от посочените в обвинителния акт или жалбата, има право да стори това в седмодневен срок от получаването на преписа. Същото право подсъдимият има и когато съм допуснати от съда нови доказателства на другите участници в делото лица,

Когато, обаче, за първото заседание се призовават само страните, позволява се, както на подсъдимия, тъй и на другите участници, да посочват доказателства и в него.

§ 50. Чл. 308 се изменява така:

В седмодневен срок от известяването по предпоставящия член или в съдебното заседание, ако за него съм призовани само страните, гражданският ищец може така също да посочва нови доказателства.

§ 51. След чл. 308 се прибавя следния нов член:

Чл. 308а. На потърпевши, който не предявява граждански иск, се предоставя до откриване на съдебното заседание да моли съда за допущането му да участвува в делото с право на обвинител.

Когато той или гражданският ищец съм същевременно и свидетели по делото, те не могат да присъстват при разпита на подсъдимия, а така също и на свидетелите, преди да съм дали показанията си.

§ 52. В чл. 314 след думите: „а тъй също“ се прибавят думите: „потърпевши“, който се ползва с права на обвинител“.

§ 53. Към чл. 315 се прибавя следната алинея:

В случай на искане да съм призове свидетел, неразпитан на предварителното следствие или на дознанието, прокурорът е длъжен да посочи обстоятелствата, за удостоверяването на които свидетеля се призовава.

§ 54. След чл. 318 се прибавя следния нов член:

Чл. 318а. Във време на подготвителните разпореждания съда може, ако признае за нужно, да призове и без молба на страните свидетел, разпитан на предварително следствие, за което известява на участнициите в делото лица.

§ 55. В чл. 322 след думите: „техните защитници“ се прибавят думите: „потърпевшите“, които се ползват с права на обвинители“. Към същия член се прибавя изречението: „В бързи случаи съдът може да призовава и по всеки друг подходящ начин“.

§ 56. Първото изречение от алинея първа на чл. 323 се изменява така:

Личното присъствие на подсъдимите в съдебното заседание е необходимо по дела за престъпни деяния от общ характер, които се наказват с тъжнически или строг тъжнически затвор;

§ 57. В чл. 324 пред думите: „частните обвинители“ се поставят думите: „потърпевшите“, които се ползват с права на обвинители“.

§ 58. Към чл. 325 се прибавя следната алинея:

Ако при това председателя види, че поради отдалечността на местопрестоянието или поради други законни причини некои от тех нема да се явят, той нареджа щото те да бъдат предварително разпитани в местото, где се намират.

§ 59. В чл. 326 думите „попе една седмица“ се заличават.

§ 60. Чл. 327 се изменява така:

Преди съдебното заседание на подсъдимите се съобщава имания списък на съдии и прокурора.

§ 61. На края на чл. 330 се притурява изречението: „а съда може да заповеда и задържането му под стража докато делото се свърши в него“.

§ 62. Към чл. 339 се притурява изречението „или ако подсъдимия, като не е бил известен, кой ще го съди, не е могъл да направи в тоя срок заявление си“.

§ 63. Чл. 347 се изменява така:

Определението, с което отстранението е уважено, не подлежи на никакво обжалване. Определението, с което молбата за отстранение е оставена без разглеждане или без последствие, може да се обжалва заедно с присъдата по делото.

§ 64. Чл. чл. 348, 352, 353 и 354 се отменяват.

В чл. 355 думите „или съдебните заседатели“ се заличават.

§ 65. Забележката към чл. 358 се изменява така:

Достъпа в съдебното заседание на непълнолетните и, въобще, на ученици от учебни заведения се забранява, по студенти и възпитаници на висши учебни заведения, а така също непълнолетни, които съм навършили седемнадесет години възраст, могат да бъдат допуснати в съдебното заседание с разрешението на председателствования.

§ 66. След чл. 362 се прибавя следния нов член:

Чл. 362а. Не се забранява прочитането в съдебното заседание показанието на подсъдимия, дадени при произвеждането на предварителното следствие, както и саморъчките му писмени показания, дадени на полицията или

други должностни лица, когато с тех не съм съгласни устните ми показания пред съда.

§ 67. В чл. 367, след думата „прокурора“, се прибавят думите: „потърпевния, който се ползва с права на обвинител“.

§ 68. В чл. 368 след думата „ползва“ се притурия: „потърпевши, който се ползва с права на обвинител“ а думите: „по всичките предмети, които се касаят до неговия иск“ се заличават.

§ 69. В чл. 374 след думите „подир това“ се притурия: „ако не съм призовани само страните“.

§ 70. В чл. 375 алинея първа след думата „разглеждане“ се притурят думите „ако показанията или не могат да бъдат прочетени или възпроизведени от явили се свидетели и ако при това те съм толко съществени, че без събирането им съда не би могъл да издаде правилна присъда, а крайното изречение, започващо с думата „ако“ се заличава.“

§ 71. В чл. 377, на края на точка първа, се притурят думите „ако съм заявили своевременно да бъдат разпитани по делегация“.

§ 72. Цифрата „400“ в чл. 378 става „2000“.

§ 73. Към чл. 379 се прибавя изречението: „Ако пък нема такива причини, но представи доказателства, които намаляват вината му, съда може да намали наложената глоба.“

Към същия член се прибавя и следната алинея:

Определенията на съда по предшествуващия член, както и по настоящия, не подлежат на никакво обжалване.

§ 74. Чл. 381 се отменява.

§ 75. След чл. 386 се притурия чл. 386а:

Когато за заседанието съм призовани само страните и делото следва да се отложи, било защото подсъдимия не признава вината си или пък защото съда счита за нуждно да провери доказателствата, съда, след като разпита подсъдимия и изслуша и другите страни, определя, кои доказателства ще требва да се съберат и кон от посочените, поради обясненията на страните, стават лишни.

В идното заседание обвиняемия се отново разпитва, а така също се прочитат и дадените от него в първото заседание показания. Едното или второто, обаче, според обстоятелствата може да се изостави.

§ 76. В чл. 387 думите „непосредствено, а съдебните заседатели — чрез председателя на съда“ се заличават.

§ 77. В чл. 396 думите „лица, които съм свидетели, съдебни заседатели или“ се заличават, а думата „съдии“ става „съдии“. След чл. 397 се прибавя следния нов член:

Чл. 397а. Всичките лица лават заключението си всеки отделно. Но ако те съм дошли към единодушно мнение, техното заключение може да бъде изложено пред съда от единого от тях.

§ 79. В чл. 398 думите „и съдебни заседатели“ и в чл. 400 думите „и заседателите“ се заличават.

§ 80. На края на чл. 410 се прибавят думите „преди да е дал показанията си“.

§ 81. В п. 2 на чл. 413 след думата „клетвата“ се притурият думите „и тези други, молбата на които да не поплагат клетва съда счете за уважителна“.

§ 82. В чл. 425 думите „членовете на съда и съдебните заседатели“ стават „и членовете на съда“.

§ 83. След чл. 425 се прибавя следният нов член:

Чл. 425а. Питанието, които се предлагат на свидетеля, трябва да бъдат по възможност кратки и ясни и не трябва да се излагат във форма, заключаваща в себе си отговора на тези питания.

§ 84. Чл. 436 се изменява така:

Чл. 436. Тия прения състоят:

1) от обвинителната реч на прокурора или частния обвинител;

2) от обясненията на потърпевшия, който се ползва с права на обвинител, и на гражданин по делото ищец и

3) от защитителната реч на запитника или от обясненията на самия подсъдим.

§ 85. В чл. 438 началното изречение: „В дела, които се разглеждат без участието на съдебните заседатели“ се заличава.

§ 86. Към чл. 440 се прибавят следните алинеи:

Отказването на прокурора от обвинението не лишава потърпевшия, постъпил като обвинител, от правото му да поддържа обвинението, нито гражданинският ищец да поддържа гражданинският иск.

Когато прокурора и потърпевшия, по дело от общ характер се откажат от обвинението, туй не задължава съда

да се съгласи с техното мнение и той постановява присъда на общо основание.

§ 87. В чл. 442 последните думи „но той нема право да се разпростира върху угловината отговорност на подсъдимия“ се заличават.

§ 88. Чл. чл. 443 и 445 се отменяват.

§ 89. В чл. 446 след думата „прокурора“ се прибавят думите „потърпевшето лице“.

§ 90. В чл. 448 последните думи „които се разглеждат без участие на съдебни заседатели“ се заменят с думите: „за деянията, по които не се предвижда наказание смърт или строг тъжничен затвор“.

§ 91. Чл. 459 се изменява така:

Въпросите за наказанието и за другите законни последствия от престъпното действие се постановяват след тези за виновността на подсъдимия.

§ 92. В чл. 460а думите „както и съдебните заседатели“ се заличават.

§ 93. В чл. 467 п. 2 се прибавят думите: „и за паричното удовлетворение на потърпевшия, ако такива искове съм заведени“.

§ 94. В забележката към чл. 468 думите „шест месеци“ стават „три месеца“, а думите: „и стойността им се влага в държавното съкровище, дето се пази до три години и след изтичането на три години остават“ се заличават.

§ 95. Към чл. 470 се прибавят следните алинеи:

Размера на паричното удовлетворение определя съда по свободно усомотрение, като има пред вид обстоятелствата при всеки конкретен случай“.

Когато има заведен и граждански иск и съда, без да присъждва или запазва на потърпевшия право на възнаграждение за вредите и загубите, присъди на съдия парично удовлетворение, счита се, че то включва в себе си и това възнаграждение.

§ 96. В чл. 472 думите „които е издал оправдателната присъда, е признал“ се заменяват с думата „признае“.

§ 97. В чл. 476 изречението започващо с думите „които се подписа“ се заличава.

§ 98. В чл. 477 последните думи „само докато още не е подписана присъдата“ стават: „до изтичането на следния ден от произнасянето на резолюцията“.

§ 99. Към чл. 479 се притурия:

5) постановлението на съда за разносите и митата; 6) подлежи ли присъдата на обжалване, пред кой съд, по кой ред и в какъв срок.

§ 100. Чл. 482 се изменя така:

Веднага след прочитането на резолюцията председателя на съда е длъжен да каже пакратко и мотивите, на основание на които съда е решил делото.

Мотивите се вписват в протокола.

Когато, обаче, съда счита, че мотивите трябва да бъдат изложени писмено, устно изказанието не се вписват в протокола, а писменото изложение на мотивите става, под резолюцията или на отделен лист, в седмодневен срок от произнасянето.

§ 101. Чл. 483 се изменя така:

Резолюцията и мотивите към нея съставляват присъдата по делото.

§ 102. Към чл. 484 се прибавя следната алинея:

Както туй, твой и във всички други случаи, дето се говори за даване или представяне преписи от присъдата, съда дава, и страните представлят преписи от резолюцията по делото.

§ 103. Чл. 486 се изменява така:

Ако подсъдимия бъде осъден, в мотивите съдът указва, кои обстоятелства, съдържащи законните признания на престъпното действие, счита доказани и кои обстоятелства — меродавни за избора на наказанието, ако страните съм посочили обстоятелства, които увеличават, намаляват или изключват вината на подсъдимия, той указва и кои от тях счита за доказани.

Ако подсъдимия бъде оправдан, от мотивите трябва да се вижда, извършил ли е той приписваното му действие или не и, ако го е извършил, защо съда счита, че то е ненаизвестено.

§ 104. Чл. 488 се изменява така:

Както резолюцията, туй, и мотивите се подписват от всички съдии, които съм участвали в решението на делото, и се приподписват от секретаря.

§ 105. В чл. 489 думата „присъдата“ се заменява с „мотивите“.

Към същия член се прибавя и следната алинея:

Неподписането на резолюцията и мотивите към нея

поради подобни причини от секретаря не указва никакво действие върху хода на делото.

§ 106. Заглавието на глава IX се изменява така:

За производството на апелативните съдилища и мировите съдии като първа инстанция.

§ 107. Чл. 490 се изменява така:

Делата, подсъдми на апелативните съдилища, като първа инстанция, се разглеждат от тех по реда, определен за окръжните съдилища, като всичде, където закона говори за окръжния съд, се разбира апелативния съд, прокурора при окръжния съд се замества с апелативния, последният — с прокурора при Върховния касационен съд и гражданско отделение на апелативния съд — с гражданско отделение на Върховния касационен съд.

По тези дела съдебните следователи при окръжните съдилища от района на апелативния съд се считат съдебни следователи при апелативния съд, а прокурорите при същите съдилища — органи на прокурора при апелативния съд и, при нужда, негови заместници.

§ 108. Чл. 491 се изменява така:

Делата, подсъдми на мировите съдии, се гледат по реда, определен за окръжните съдилища, доколкото настоящата глава не постановява друго. Предварително следствие по тех не се извършва.

Правата, които упражнява съдия или председателя по делата, подсъдми на окръжните съдилища, спремо тези се упражняват от мировите съдии.

§ 109. Чл. 492 се изменява така:

По дела, които се прекратяват по помирение, мировия съдия действува по жалбите на потърпевшите лица.

По другите нему подсъдми дела той пристига към разглеждане:

- 1) по жалбите на частни лица, които съд претърпели вреди и загуби;
- 2) по съобщение от полицейските или административни власти;
- 3) по предложение на прокурора;
- 4) по свое непосредствено усъмнение.

§ 110. Чл. 493 се изменява така:

Ако мировия съдия в случаите на п. п. 1 и 2 на предшествуващия член намери, че нема достатъчно данни за привличане в съд, той може да наложи полицията да направи нужните поправки, а така също да разпита заявителя, потърпевши и обвиняемия. Ако след това се убеди, че не е извършено престъпно действие или че обвиняемият е неизвестен или неуличен, както и ако от самата жалба или съобщение се виджа това, тъй че справки не съдържат, той прекратява преписката.

Резолюцията на мировия съдия може да се обтажжи пред прокурора при окръжния съд. Резолюцията на прокурора не подлежи на обтажжване. Но както той, тъй и мировия съдия могат винаги да възстановят произволството, ако се открият нови данни, на основание на които може да се поддържа обвинение.

§ 111. Чл. 494 се изменява така:

По подсъдмите на мировите съдии дела обвинението се превърява на подсъдимия в съдебното заседание. Преписи от жалбата, съобщението или предложението не се връзват.

По дела, които могат да се прекратят по помирение, мировия съдия склонява страните на мир и само в случай на неуспех извършва последующите действия по делото.

§ 112. Чл. 495 се изменява така:

Мировия съдия, против когото е предявен отвод, се признаса сам по него. Ако той счете отвода за уважителен или пък сам се отведе, препраща делото на председателя на окръжния съд, който с резолюция го препраща за разглеждане от друг съдия.

Когато мировия съдия намери, че делото не подлежи на негово разглеждане, дължен е без забава да го пазири на прокурора при окръжния съд.

§ 113. Чл. 502 п. 2 думите „съдебните заседатели“ се заличават.

§ 114. Заглавието на книга IV се изменява така:

Реда за обтажжаване решенията на съдилищата.

§ 115. Глави I, II и III на книга четвъртата също чл. 516 до 549 се отменяват.

§ 116. Началното изречение на чл. 550 се изменява така:

Частни жалби и протести, възникнали от случаите, посочени в този закон, се допускат още в следните случаи:

Към същия член се прибавя нов пункт:

5) за бавност.

§ 117. Чл. 551 думите „сърпън определенията, които налагат за неявяването в съдия глава на заседателите, съв-

детелите и на всичките люде и на другите лица“ се зачертават. В същия член думите „въззвани жалби“ стават „жалби за отмена“.

§ 118. В чл. 552 думите „на окръжния съд се подават в същия съд“ стават „на съдъ се подават чрез него“.

§ 119. В чл. 554 думите „окръжния съд“ се заменяват също „съдъ“, а думите „апелативния съд“ в който е подадена“ стават „съдъ, компетентен да разгледа“.

§ 120. Чл. 555 се отменява.

§ 121. Чл. 556 се изменява така:

Ако закона не постановява друго, частните жалби и протести се разглеждат от по-горния съд, когато с тех се обжалва определение по п. п. 3, 4 и 5 на чл. 550 и от съдъ, който е касационна инстанция по делото, по което се отнасят, във всички други случаи.

§ 122. Чл. 557 се изменява така:

Частните жалби и протести се насрочват най-бързо и се разглеждат в разпоредително заседание, ако се отнасят до изпълнението на присъдите и п. п. 3, 4 и 5 на чл. 550 и в съдебно заседание в другите случаи.

§ 123. В чл. 558 думите „апелативния съд“ стават „съдъ“.

Към същия член се прибавя следната алинея:

Съдъ разглежда жалбите и протестите по същество, по само на основание данните по делото при издаване обжалваното определение и тези други, които съдъ били посочени тогава, но неправилно не съдъ били допуснати от съдъ.

§ 124. В чл. 559 думите „апелативния съд“ стават „съдъ“, „окръжния съд“ става „първостепенния съд“ и „апелативния съд“ става „този съд“.

§ 125. Чл. 560 се изменява така:

Когато с определението на касационния съд се признава за неправилен отказ да се приеме жалбата или протеста за отмена, съдъ дава на страната срок от една до две недели, да стори това. Този срок започва да тече от съобщението.

§ 126. В заглавието към глава V думите „окончателните присъди“ стават „присъдите“.

§ 127. Чл. 562 се изменява така:

Против всички присъди на мировите, окръжните и апелативните съдилища, издадени по дела, които те гледат като първа инстанция, се допускат касационни жалби от обвиняемите, частните тъжители, потърпевшите, встъпили като обвинители и гражданско и касационни протести от прокурорите.

За обвиняемите касационни жалби могат да подават и техните защитници, а за непълнолетните и лицата, лишенни от възможност да се ползват от своите права, и техните родители, съпрузи, настойници или ония, които съдължни да се грижат за тех.

Против присъдите на мировите съдии се допускат касационни протести и от полицията.

§ 128. Чл. 563 се отменява, а на местото му дохожда чл. 566, който се изменява така:

Прокурорския надзор може да подава касационни протести, както в интереса на обвинението, тъй и в интереса на подсъдимия. Останалите участващи в делото лица могат да молят за отмена на присъдата по касационен ред във всички нейни части, които нарушават техните лични или имуществени права.

Прокурора при апелативния съд, а така също и прокурора при окръжния съд, ако сам не е дал заключението може да подаде протест и тогава, когато явилня се по делото прокурор или заместник е отеглил или изменил обвинението.

§ 129. Чл. 564 се отменява, а на местото му дохожда ал. 1 на чл. 567, който се изменява така:

Жалбите и протестите срещу присъдите се подават чрез съдъ, който ги е издал, в месечен срок, считан от деня на произнасяне резолюцията, без препис от обтажжения съдебен акт.

§ 130. Чл. 565 се отменява, а на местото му дохожда ал. 2 на чл. 567, като се изменява така:

При жалбите срещу присъди на мировите съдии, които се подават до апелативните съдилища, се представя залог двадесет лева, а при жалбите срещу присъди на мировите съдии и другите съдилища, които се подават до Върховния касационен съд — четиридесет лева. Без такъв залог жалбата не се приема.

От представяне на залог се освобождават държавните учреждения, а така също и подсъдимите, които се намират под стража или пък на които е признато правото на сиромашия.

Залога по жалба, оставена без последствие или без разглеждане постъпва в държавното складовище, а по жалби,

призната за основателна, се връща на лицето, което го е представило.

§ 131. На местото на преместения чл. 566 дохваща ал. З на чл. 567, която се изменява така:

Жалбата или протеста се повръщат по разпореждане на председателя на съда, чрез който се подават, когато не е подписана от лицето или просочена. Жалбата се повръща и когато към нея не е приложен касационен депозит, ако такъв е нужен.

§ 132. На местото на преместения чл. 567 дохваща следния нов член:

Касационните жалби и протести против присъдите на мировите съдилища за действия, по които в закона се предвижда наказание глоба до 2000 л. или затворение, се гледат от надлежните апелативни съдилища. Касационните жалби и протести по всички други техни и на окръжните и апелативните съдилища присъди се гледат от Върховния касационен съд.

§ 133. Чл. 568 се изменява така:

Писмени възражения против подадените касационни жалби и протести се допускат до деня на заседанието в Касационния съд. При това, страните, явили се в това заседание, могат както да обосноват направените, тъй и да предявяват нови искания и възражения.

§ 134. В заглавието пред чл. 569 и в самия чл. 569 думите в п. 1 „родана“ стават „назначеното за него“.

§ 135. След чл. 569 се прибавя следния нов член.

Чл. 569а. Присъдата може да бъде отменена независимо от указанията на страните, ако тя е постановена от ненадлежния съд, или ако поддържаният е подложен на отговорност за действие, незапредено от закона под страх на наказание, или ако му е приложено наказание, неуставновено от закона за действията, в което той е признат за виновен.

При наличността на основанията, посочени в предшествуващия член, присъдата се отменява и в отношение на поддържанията, които не са обжалвали присъдата, ако означените основания се отнасят и до тях.

§ 136. В чл. 570, 573, 577, 578, 580, 582 и 584 думите „Върховния касационен съд“ стават „касационния съд“, и думите „касационния съд“ в чл. 586 стават „Върховния касационен съд“. Чл. 572 се отменява.

§ 137. Чл. 574 се изменява така:

Върховния касационен съд обявява по месечно чрез „Държавни вестници“ дните, в които всеко от насрочените дела ще бъде гледано; но ако стане нужда да промени този ред или да насрочи дело извън него, той известява страните, освен прокурора, чрез съобщения.

Апелативните съдилища известяват страните за дните на гледане делото по същия ред или чрез съобщения, в които се изрично отбележва, че те могат, ако искат, да не се явяват.

§ 138. Към чл. 578 се прибавя изречението:

„Той постановява решение по мнозинството на гласовете, а когато гласовете са равни, отдава се предпочтитане на мнението, изказано от председателя или председателствующия.“

§ 139. След чл. 578 се прибавя нов член:

Чл. 578а. Ако Върховния касационен съд намери, че подлежи на отмена такъв част от присъдата, отмената на която не изисква изменение на останалите части и пре-гледане на делото по същество, то, като посочва допустната неправилност и като отменява присъдата от частта, изпраща своето решениe в надлежния съд за изпълнение.

§ 140. Чл. 579 се изменява така:

Резолюцията на касационния съд се провежда във възгласяване, без мотиви, от председателя на отделението, а мотивите към нея се изготвяват в писмена форма до 7 дни от произнасянето ѝ.

§ 141. Чл. 587 се изменява така:

Законни причини за възстановяване на делата, свързани с влезли в законна сила присъди, са:

1) осъждането с разни, влезли в законна сила присъди на няколко лица за едно и също и то такова престъпно действие, извършването на което от некого от осъдените изключва възможността за извършването му от друг;

2) осъждането за лишаване от живот човек, който отпосле се укаже, че е жив, или за друго престъпно действие, което не е извършено и изобщо откриването на нови доказателства за невинността на осъденния, които последния не по негова вина не е могъл да посочи при производството по първото дело;

3) откриване подправките на документи или ложните показания на свидетели или на вещи лица, на които е основана присъдата;

4) установяване, че некой от съдии, взел участие при решаване на делото, се е провинил в нарушение на служебните си обязанности, съставляващи престъпно деяние от общ характер; и

5) съдебно или извънсъдебно, навъзбуждаше съмнение признание на оправдания за извършване на престъпното деяние, в което е бил обвиняван или изобщо откриване на нови доказателства за неговата виновност, които по негова вина съда не е могъл да вземе пред вид при разглеждането на първото дело.

§ 142. Чл. 588 се изменява така:

Искане за възстановяване на делото, което се основава на твърдението, че е извършено престъпно деяние (чл. 587 п. п. 1, 3 и 4) може да бъде уважено само ако извършиителя на това престъпно деяние е осъден с влезла в законна сила присъда или ако угловато преследване против него не може да бъде започнато или привършено по други причини, а не поради липса на достатъчно улики.

§ 143. Чл. 589 се изменява така:

Възстановяване на делото може да бъде искано от по-търпевшите от престъпното деяние, от осъдените, а след смъртта на последните и от техните съпруги, роднини във възходяща и низходяща линия и от братята и сестрите им.

Възстановяване на делото може да искат и лицата от прокурорския надзор, служебно или по съобщение на държавни учреждения и должностни лица.

§ 144. След чл. 589 се поставят следните нови членове:

Чл. 589а. Молбите и съобщенията на държавни учреждения и должностни лица за възстановяване се подават до прокурора на онзи съд, който е издал първата присъда. Когато се иска възстановяване на дело, решено от мирови съдия, молбите и съобщенията се подават на прокурора при окръжния съд, в окръга на който се памира мировия съдия.

Прокурора наредява за проверяване на посочените или непосредствено узнати от него самия поводи за възстановяване на делото било лично, било чрез дознание, или най-сетне чрез отделни следствени действия.

Чл. 589б. Ако от проверката се установи, че има основание за възстановяване на делото, прокурора прави предложение до съда, който е издал присъдата, за преустановяване на иейното изпълнение до окончателното разрешение на въпроса за възстановяване на делото и вземане на необходимите мерки за възпрепятствуване на осъдения да се отклони от изпълнение на присъдата и в същото време внася във Върховния касационен съд целия преписка с подробно изложение на основанията за възстановяването на делото.

Чл. 589в. Ако прокурора намери, че нема основание за възстановяване на делото той вписа преписката в съда, който е издал присъдата със заключение за прекратяване. Съда в разпоредително заседание или прекратява преписката и остава молбата за възстановяване на делото без последствие, или пък я изпраща до Върховния касационен съд, за да се произнесе по възстановяването.

Определението на съда, с което молбата за възстановяване се остава без последствие, се съобщава на лицата, които са я подали; то подлежи на обжалване в двенадесетен срок пред Върховния касационен съд по реда за подаване на частни жалби.

Чл. 589г. Представленията за възстановяване на делата се гледат и решават от угловатото отделение на Върховния касационен съд по реда, определен за разглеждане на касационните жалби и протести.

Чл. 589д. Върховния касационен съд, ако признае за уважително за ходатайството за възстановяване, отменява предишната влезла в законна сила присъда изцело или отчасти, и като постанови възстановяване на делото, изпраща го в съда, на който то е поддържано.

§ 145. Чл. 590 се изменява така:

Съда, пред който се възстановява делото, го разглежда от самото начало и постановява нова присъда.

§ 146. Чл. 592 се изменява така:

Ако осъдения с първата присъда е умрел или изпаднал в душевна болест, то след възстановяване на делото той се представява в съда чрез защитник, избран от неговите роднини или назначен от съда.

§ 147. Чл. 594 се изменява така:

Присъдата встъпва в законна сила:

1) Когато против нея не съм подадени в срок касационни жалби или протести;

2) Когато подадените касационни жалби или протести съм оставени без последствие или без разглеждане.

§ 148. В чл. 596 думите „на въззвани жалби“ става „им“.

§ 149. Към чл. 600 се прибавя ал. 2:

По делата подсъдими на мировите съдии, мировия съдия замества прокурора.

§ 150. В чл. 607, на края на първото изречение, се притурят думите „или мирови съдия“.

В чл. 620 думите „от 10—20 ст.“ се заличават.

§ 151. след чл. 640 се притуря следното заглавие:

Особени производства.

§ 152. Глава IV става глава I.

§ 153. Чл. 645 се изменява така:

Постановената присъда може да се обжалва по касационен ред в двунеделен срок от произнасянето на резолюцията.

§ 154. Чл. чл. 646 и 647 се изменяват.

§ 155. Глава V на книга пета става глава II на книга шеста от настоящия закон.

§ 156. На края на чл. 654 се прибавя изречението: „спремо разбойници гражданините имат тези права и преди обявяването им за престъпници“.

§ 157. Забележката към чл. 656 се изменява.

§ 158. След чл. 656 се притуря:

Глава III.

Производство на дела за заварени престъпни деяния.

Чл. 657. Ако от полицията е заверено лице при извършването на престъпно деяние или веднага след извършването на местото на произшествието, или застигането непосредствено подир това при опитването му да се скрие, то делото може да бъде гледано по реда за заварените престъпни деяния.

Чл. 658. Ако престъпното деяние е извършено в пристъпенно време и е подсъдено на мировия съдия, то полицията довежда или повиква дееда да се яви незабавно в съдия, а в случай че е извършено в непристигнен ден — в най-близкото заседание на съдия.

Чл. 659. Заедно с това полицията повиква в съдя по-търпевшия и свидетелите. В случай че ако свидетели на произшествието е имало неколко, то повикват се само тези от тех, които съм заявили желание да се явят, или на които личността и жилището съм известни на полицията, заедно с това, полицията предлага на обвиняемия да повика онези присъствуващи свидетели, които той намери за нужно.

Чл. 660. Повиканите от полицията свидетели, ако без законни причини не се явят при разглеждането на делото, се подлагат от съдията на установената отговорност.

Чл. 661. Съобщенията, които полицията прави на съдията по дела от този род, стават устно; но ако, в случаите, когато престъпното деяние е извършено в непристигнено време, полицията намери това за нужно, тя съставя протокол за произшествието.

Чл. 662. Хванатите у обвиняемия веществени доказателства или други предмети, които могат да служат за обвинението, се представят заедно с обвиняемия.

Чл. 663. Дела от този род се разглеждат извън реда, по възможност, незабавно след явяването на подсъдимия и свидетелите; но ако съдията, след запознаване с делото, намери, че то изисква по-подробно разглеждане, то, след като изслуша явилите се свидетели, отлага разглеждането на делото и му дава ход на общо основание.

Чл. 664. В случай, че обвиняемия заливи, след произнасянето на присъдата, че желае да се подчини на присъдата, тя влиза в законна сила и незабавно се привежда в изпълнение.

§ 159. След чл. 664 се притуря

Глава IV.

За наказателните заповеди.

Чл. 665. Ако по дела за нарушения мировия съдия намери в изпратените му от полицията или административните власти преписки достатъчни данни, които го убеждават, че известно лице е извършило деянието, и ако според обстоятелствата на делото признае за възможно да определи на това лице запиране до десет дена или глоба до 300 л., той може в разпоредително заседание, без съдебно разглеждане, да наложи на обвиняемия наказание с особена наказателна заповед.

Чл. 666. Наказателни заповеди не могат да се постановяват по дела, които се почват само по тъжба на потърпевшия, а също и в случаите, когато срещу обвиняемия с предявен иск за вреди и загуби от нарушението.

Чл. 667. В наказателната заповед трябва да се посочи обвиняемия, нарушенето, приложения наказателен закон и доказателствата, на които тя е основана. В нея обвиняемия се предупреждава, че той има право, в седмодневен срок от съобщението, да подаде молба за гледане на делото в съдебно заседание и че, в противен случай, след изтичането на този срок, заповедта ще влезе в законна сила.

Чл. 668. Наказателната заповед веднага, след постановяването ѝ, се съобщава на осъденния.

Чл. 669. Ако в срока, установлен в чл. 667 осъдения не иска да се разгледа делото в съдебно заседание и, когато е осъден само на глоба не внесе и глобата, наказателната заповед добива значение на влезла в законна сила присъда.

Чл. 670. Ако след получаването на наказателната заповед, осъдения подаде молба да се разгледа делото в съдебно заседание и, ако е осъден само на глоба, представи доказателство за внасянето ѝ, мировия съдия, без да се счита обвързан с издадената вече заповед и с определеното в нея наказание, разглежда делото на общо основание.

Чл. 671. Когато осъдения, без уважителни причини, не се яви в назначеното съдебно заседание, молбата не се разглежда и наказателната заповед остава в сила.

Чл. 672. Наказателната заповед така също остава в сила, ако обвиняемият оттегли молбата. Ако обаче по делото съм разпитани, или съм се явили свидетели или венци лица, осъдения може да оттегли молбата си, само ако противната страна не възразява и мировия съдия не намери препятствие да уважи заявлението му.

Ако осъдения с наказателната заповед бъде оправдан, или осъден на по-малка глоба, внесената глоба или излишната от нея му се повръща.

§ 160. Закона за производството по дела за нарушения, за които несъдебни власти издават наказателни постановления.

§ 161. Чл. чл. 1, 2 и 3 стават чл. чл. 673, 674, 675 на настоящия закон.

В чл. 4, който става чл. 676, след думата „продава“ в началото на ал. 2 се прибавят думите „без публичен търг, обявен чрез „Държавен вестник““.

§ 162. В чл. 5, който става чл. 677, последните думи „във всичките други случаи“ стават „когато която и да е от тези надминава 2000 л.“.

§ 163. Чл. 6 става чл. 678, чл. 7 става чл. 679, като ал. 2 от него се отменява.

§ 164. Чл. 8 става чл. 680.

На края на алинея първа от същия член се прибавя изречението: „когато по делото има разпитани свидетели или венци лица или пък има призовани и явили се такива, тъжбата може да бъде оттеглена, само ако присъствуващите противни страни съм съгласни.“

В ал. 2 на същия член думите: „в наказателния закон давност (чл. 72 п. 5)“ се заменяват с думите: „в законните давности“.

Алинея последна на чл. 8 става чл. 681.

§ 165. След чл. 683 се притуря нов член 682.

При решаване на делото съдия може да намали или да уголеми наложената с постановлението глоба, освен ако изрични наредби на особените закони не допускат това.

§ 166. Чл. 9 става чл. 683, чл. 10—684, чл. 11—685, чл. 12—686. Към последния член се притуря следната алинея:

Случаите при които глобите се събират при констатиране на нарушенето, се определят от специалните закони.

§ 167. Чл. 13 става чл. 687, като в него след думата „учреждението“ се притурят думите „връчило постановление“.

§ 168. Чл. 14 става чл. 688.

Думите в този член: „равна или неколкократна на дължимия данък“ се заменяват с думите: „размера на която е в зависимост от данъка“.

Преходни наредби и изменения на други закони.

§ 169. Доколкото следните § § не постановяват друго, делата заварени в съдилищата, които не съм насрочени, се изпращат на съдилищата, компетентни за тех по настоящия закон.

§ 170. Заварените висящи дела по жалби и протести за отмена в окръжните съдилища, които не съм насрочени, се изпращат по подсъдност на компетентните апелативни съдилища.

На същите съдилища се изпращат и жалбите и протестите за отмена, подадени или които ще се подадат, по присъдите на мировите съдии, издадени до влизане в сила на настоящия закон, ако по досегашния подлежат на такова обжалване.

Всички други жалби и протести за отмена се разглеждат от Върховния касационен съд.

§ 171. Находящите се в окръжни и апелативни съдилища дела и производства, образувани по апелативна жалба или протест, се довеждват от същите съдилища. Постановените по тях присъди и определения от апелативната инстанция се обжалват пред Върховния касационен съд.

Присъдите и определенията, издадени до влизане в сила на настоящия закон, които съгласно действуващи, могат да се обжалват с апелативна жалба или протест, се обжалват по досегашния ред и разглеждат от съдилищата, компетентни по досегашния закон.

§ 172. По заведените в съдилищата до влизане в сила на настоящия закон, но още нерешени дела, присъдите по които, съгласно действуващий закон, би подлежали на апелативно обжалване, съда поканва страните да представят, ако желаят, нови доказателства.

§ 173. В закона за изтръжение на разбойничеството стават следните промени:

1) чл. 3 се изменява така:

На потераджите се плаща възнаграждение, определено с наредба на министра на вътрешните работи и народното здраве. Заплатата, обаче, не може да надминава тая на полицейските стражари.

2) Особените думи в чл. 8 се заличават. На края на същия член се прибавят думите: „и, освен това, обещение от 10.000 до 20.000 л.“

3) В чл. 9 началните думи „всеки потераджия“ се заличават и цифрите „50“ и „500“ стават „1000“ и „10.000“.

Към същия член се прибавя:

Забележка. Спремо разбойници и обявени престъпници потераджите и всички граждани имат правата на полицейските стражари. Убиването им и напасянинето на същите телесни повреди е ненаказуемо, както в указаните от законите случаи, тъй и когато извършителят е имал основание да се страхува, че иначе не ще успее да ги залови и предаде на властта.

§ 174. В наказателния закон стават следните промени:

1) Към чл. 213 се прибавя следното изречение: „по деянието е наказуемо, ако е извършено поради семейни или стопански нужди“.

2) във втората наказателна алинея на чл. 236 след „заповед“ се притурят думите „не от министър или ако е служащ извършващ поръчки“.

3) в чл. 246а, пред цифрата 236 се притуря „и“, а думите „и 236а“ се заличават; в същия член се заличават също „247, 248, 249 ал. 1, 253, 258, 260 ал. 2 и 3, 384, 385 и 391“.

4) към чл. 262 се прибавя следната алинея:

В случаите на чл. чл. 247, 248, 249 ал. 1, 253 и 260 ал. 2 и 3 съда може да присъди на съпруга, низходящите и възходящите на убития и парично удовлетворение.

§ 175. Съдопроизводството по угловните дела, които съм подсъдми на мировите съдии и закона за съдебните заседатели се отменяват.

Закона за производството по дела за нарушения за които несъдебни власти издават наказателни постановления, ставащ глава V от книга шеста на настоящия закон, като отделен закон се отменява.

Отменяват се чл. чл. 18, 19 и 35 от закона за полицията.

Отменяват се и всички постановления на законите, отнасящи се до дела, ureждани от настоящия закон, които му противоречат.

§ 176. Настоящия закон влиза в сила . . . дни след обнародването му. Обаче промените в чл. чл. 676, 677, 680 ал. 2 и 688 от него имат сила от 27 април 1922 г.“

Председателствующий Г. Марков: (Зважи) Ще гласуваме.

Н. Пъдарев (д): Искам думата!

Председателствующий Г. Марков: Имате думата!

К. Пастухов (с): Прочетохте го надвън-натри и искате да го гласуваме!

Председателствующий Г. Марков: Не е надвън-натри, г. Пастухов, но никой не искал думата.

К. Пастухов (с): Честенето беше надвън-натри. Друг път да не става това.

Председателствующий Г. Марков: Недайте бламира така г. секретаря.

Н. Атанасов (з): Когато станеш ты секретар, ще четеш по-хубаво.

Д-р Н. Сакаров (к): 176 члена за два часа требва да ги прочетеши. Аз, който говоря бързо, не мога да ги прочета толкова бързо.

Некой от земеделците: Ти говориш бързо, ама не можеш бързо да четеш.

Н. Пъдарев (д): (От трибуната) Г. г. народни представители! Подлага се на разглеждане в днешното заседание законопроекта за изменение и допълнение на закона за главното съдопроизводство — законопроект от големо значение за бъдещото на нашето правосъдно дело, законопроект, който, следователно, би требвало да обхрпе сериозното внимание на народното представителство. От всичко онова, обаче, което става в тази Камара, ще требва да констатирам, че напротив, народното представителство не се интересува от този законопроект.

Некой от земеделците: Вие оскърбявате.

Н. Пъдарев (д): И за мене по-големо доказателство нема от факта, че вчера се раздаде на народните представители този законопроект, законопроект, който изисква الشательно проучване защото в него се прокарват съществени реформи, днес той е поставен на първо четене и се докладва от народен представител, който не беше разрезал законопроекта и тук, на трибуната го разрешаваше, за да го докладва на народното представителство. Ако, г. г. народни представители, по тъкъв начин се докладват законопроектите в Народното събрание, вие ще разберете, че сериозност в разглеждането им не може да има.

Н. Атанасов (з): Като не искал да бъдеш докладчик, какво да правим? Молим ти се, не щепи.

Н. Пъдарев (д): Г. г. народни представители! Законопроекта, казвам, заслужава вашето внимание. Преди всичко с него Министерството на правосъдието иска кодификация на наказателно-процесуалните правила — едно дело, което заслужава всичкото внимание на народното представителство и пълна подкрепа от негова страна, защото за правилното раздаване на правосъдието необходимо е всеки, който борави със законите, да може по-лесно да се справи с тях. А улеснение на това е събирането на всички закони в едно. И в това отношение Министерството на правосъдието прави добро дело, като се опитва да кодифицира всичките процесуални правила в един закон. Най-главната грижа на Министерството на правосъдието е, както се вижда и от мотивите на законопроекта, да може да направи нашето правосъдие бързо. Но в мотивите се казва: „Бързо правосъдие, без да се поддръжат гарантите за добро правосъдие“. И наистина, не е достатъчно да се стремим правосъдието да бъде бързо, но първото условие е правосъдието да бъде правилно, ладено, право да се съди, а второто е бързина на правосъдието. И не трябва заради бързината на правосъдието да жертвуваме правилността на неговото раздаване, защото, вместо добро, ние ще направим пакост в нашето правосъдно дело. От това съображение за бързо раздаване на правосъдието се е ръководил съставителя на законопроекта, когато иска прокарването на съществената реформа в този законопроект — унапредяване на апелативната инстанция. С този законопроект вече се предвижда по всичките угловни дела една инстанция по същество. Разглеждането в мирово съдилище, разглеждането в окръжен съд или разглеждането — според новата реформа за некои дела — в апелативен съд ще бъде само веднаш по същество. Право решено, криво решено, това е думата на правосъдието. Но наратажи по същество друга инстанция не може да се произнеси. Както виждате, г. г. народни представители, голема реформа в нашето правосъдно дело, една реформа, по която би требвало да се вземе преди всичко мнението на всички онези, които боравят с нашето правосъдие. Аз не знам

дали Министерството на правосъдието се е погрижило да прати този законопроект за проучване на нашите съдилища и да иска мнението на нашите съдилища, които отдавна работят в правосъдното дело и които могат да бъдат полезни при правенето на такава реформа. Но не може току-така тайно и бързо да се прокарват реформи от такова съществено значение. Мотивите на законопроекта са: не трябва да се разглеждаат във втора инстанция дела по същество, защото, първо, във втората инстанция делата се разрешават не въз основа на устно дадени показания на свидетели, на устно събрани данни по делото, а се решават въз основа на писмени протоколи и такова решение на делото не може да бъде така правилно, тъй добро, както е решението на делото в първата инстанция, където данните изобщо се събират при устни разследвания, където съда непосредствено възприема от лицата начин на депозирането на показанията. Не съвсем прав ще бъде този мотив, защото, първо, във втората инстанция теже събират нови доказателства, доказателства, които се възприемат непосредствено от съда и които имат значение при разрешението на делото. Така щото този мотив може да бъде един мотив в законопроекта, но не е решаващ и не може да бъде решаващ при приемането на една такава реформа. Прогноза мотив — да се раздава по-бързо правосъдие — не трябва да бъде възприет, ако с този мотив се пренебрегва пак правилното раздаване на правосъдието.

Г. г. народни представители! Ако за окръжните съдилища и за апелативните съдилища може да се спори, дали трябва приаждите им да подлежат на разглеждане по същество от други инстанции — овази съществена реформа, която се прокарва в този законопроект — приаждите на мировите съдилища да бъдат окончателни, да не подлежат на апелативно разглеждане по същество в друга инстанция, аз сметам, не може да издържи никаква критика. И всеки, когото интересува правилното раздаване на правосъдието у нас, ще трябва да признае, че ако се възприеме тази реформа, ако приаждите на мировите съдилища, при тази процедура, която се въвежда в закона и, при тези условия, при които работят сега нашите мирови съдилища, бъдат окончателни, правосъдното дело в мировите съдилища ще бъде, според мен, окончателно компрометирано.

Г. г. народни представители! Не е въпрос за имуществени отношения, не е въпрос за суми или за имоти, по които имуществени отношения съдията ще се произнася и, най-сетне, ако егреши, бедата нема да бъде голема, защото той разрешава малки спорове — до 10.000 л. — и, защото, най-сетне, ако едната страна в процеса загуби, другата печели и материална загуба за нацията не може да има от едно неправилно разрешение на един процес. Но когато е въпрос за углaven процес, когато е въпрос за честта, когато е въпрос за свободата на един гражданин — интереси от съвършено голем обществен характер — когато е въпрос за тези дела, да оставим мировия съдия да ги разрешава окончателно, при условията, при които той работи, при подготовката, която той има, аз сметам, че е много рисковано.

Г. г. народни представители! Преди всичко живота, тъй, както се е сложил сега у нас, условията, при които са поставени да работят нашите мирови съдилища, начина, по който става подбирането на кандидати за мирови съдилища, условията, при които работят тези млади хора, съзли от естество да ли осигурят добре подгответи и с характеристност съдии? На вас всички е известен начина, по който много наши младежи добиха правото да бъдат съдили и адвокати, без да се подложат на контролен държавен изпит, без да прекарат един по-дълъг стаж. И начина, по който те постъпиха, за да добият това свое право, както и начина, по който се отнесоха след добиването на това свое право или след гласуването на онзи законопроект, говори много за характера на нашите млади българи съдии и за техната подготовка да бъдат жреци на правосъдното дело. Съпоставете това с условията, при които е поставен сега българския съдия да действува, и вие ще разберете, в какви ръце и при какви условия се поставя честта и положението на българските граждани, когато мирови съдилища разрешават въпроса за техната чест, въпроса за техната свобода.

Г. г. народни представители! Ако централната власт се опитва да влияе на съдии несменяеми по закон, ако централната власт си позволява да изказва нездадоволство от съдии, когато те решават дело строго против хора от партията, от която изхождат министрите, вие ще разберете какво ще направи тази централна власт, когато ще

требва мировия съдия да решава дела, в които некой виден партизанин би бил заинтересован.

От земеделците: Това вервам, че сте го правили вие.

Министър П. Янев: Той говори това от собствен опит.

Н. Пъдарев (д): Когато един министър на правосъдието си позволява да каже на видинския прокурор: „Ще Ви месим, ще Ви уволним, когато Вие постъпите по такъв начин спремо наши хора“ — това е казано на видинския прокурор П. Георгиев, преместен по искането на дружбата от Видин в Плевен, . . .

Министър П. Янев: Недейте приказва глупости!

Н. Пъдарев (д): . . . и напуснал правосъдното дело, напуснал правосъдното ведомство, защото не желал да се подчини на такъв един акт на министъра на правосъдието — вие ще разберете, в какво положение се поставят нашите съдилини. Видинският окръжен съд разглежда няколко дела на дружбата и си позволява да издаде осъдителни присъди. Специална телеграма се подава от дружбата по решение на тамошната дружба, че трябва да се преместят, да се унищожат прокурора, председателя, съдии и следователи, . . .

Министър П. Янев: Брей!

П. Пъдарев (д): . . . затова, защото много зло се отнасяли спремо дружбите-подсъдими.

Некой от земеделците: Вие вервате ли това?

Н. Пъдарев (д): Г. г. народни представители! Тази телеграма се публикува и в „Съдийски вестник“, този протокол се разнасяше явно, не тайно, за да го види и да го чуе всеки във Видин; този протокол не е тайна за никого. Защо ще го отричате вие? Прокурорът от Видин беше преместен в Плевен и той напусна правосъдното ведомство, подаде си оставката, защото не пожела да отиде там.

Министър П. Янев: Аз още не знам, че е в оставка, но Вие ако го знаете и сте му дали този акъл, разбирам.

Н. Пъдарев (д): Но знаете, че е преместен в Плевен.

Министър П. Янев: Ще ви кажа защо е преместен и Вие ще се червите, когато кажа, защото Вие сте негов инспиратор. Аз за всеко уволнение ще приказвам, но Вам ще стане тежко.

Н. Пъдарев (д): Кажете! Вие ще трябва да мотивирате всичките ваши действия спремо тези съдили, защото всички тези премествания и разтакания предизвикват напускане на правосъдното ведомство. Правосъдието се лишава от много добри и способни съдили, защото трябва да признаете, че при сегашния скъп, невъзможен живот, да преместите един чиновник от един град в друг, да го изместите от там, дето е направил свое гнездо, дето е създадъл условия за своето семейство, да го преместите в друг град, то е равносилно да го поканите да напусне правосъдното дело. Когато вършите тези работи, трябва да действувате мотивирано, за да бъде ясно и за съдили, и за граждани, че мотивите Ви немат нищо неподобично, че мотивите Ви се ръководят изключително от интересите на правосъдното дело. И когато убедите и съдили, и граждани, че вършите тези работи за интересите на правосъдното дело, а защото един съдия е изпълнил длъга си спремо човек, когото вие сметате, че не трябва да бъде осъден, тогава ще можете спокойно да кажете, че изпълнявате длъга си и не партизанствувате като министър на правосъдието. Но знаете се във Видин, не се криеше, че прокурора, председателя и следователя ще бъдат разгонени, затова, защото създавали осъдителни присъди против некои дружбани. Образувано е дело, съдията не може да го оправдае, когато има доказателства против него. Наложили му големо наказание! Съдия не може да му не наложи, когато закона предвижда такова големо наказание. Защо вините съдии? Специално за делата на дружбите пратихте нарочен инспектор, нарочна ревизия да провери, защо създили тези хора. Аз съм убеден, че г. министърът има доклада на своя инспектор и ще знае, дали съдият е изпълнил длъга си или е партизанствувал при издаването на тази присъда.

Министър П. Янев: Вие знаете един друг случай, г. Пъдарев. Аз ще Ви кажа един случай да видите образец на правосъдие.

Н. Пъдарев (д): Но, казвам, г. г. народни представители, когато по такъв начин се действува с правосъдните служители от съдилища, където несменяемостта им гарантира положението, вие ще разберете какво е положението на един мирови съдия, който не е нито несменяем, който е всекога под угрозата на репресии. Притурете към туй, г. г. народни представители, положението, един мирови съдия да разглежда маса дела в едно съдебно заседание — 30—40 минимум. Така е поставен мировия съдия; не може с по-малко дела той да разчестства мировото съдилище. Когато ще трябва да разглежда 30—40 дела, той не може нито да проучи основно делата, нито може да влезе в техните подробности, нито ще може да ги реши спокойно и правилно.

А. Сираков (з): По едно на ден и десет юти да се отлага!

Н. Пъдарев (д): Когато вие отхвърляте и адвокатската защита пред мировите съдилища, . . .

От земеделците: Там е болката ви.

Н. Пъдарев (д): Г. г. народни представители! Вие никога не искате да разберете и не можете да разберете, . . .

От земеделците: Не можем!

Н. Пъдарев (д): . . . че адвокатската защита в съдилищата не е за адвоката, . . .

От земеделците: А-а-а!

Н. Пъдарев (д): . . . тя е за страната в процеса, тя е за подсъдимия.

Ю. Урумов (з): Защо населението не плаче за адвокатската защита, а вие плачете?

Н. Пъдарев (д): Ние не плачем, . . .

Ю. Урумов (з): Вие плачете.

Н. Пъдарев (д): . . . ние ви изказваме съображенията си. Не знам между какво население вие се движите, но проверете и проучете какво става с делата, които се разглеждат в мировите съдилища и вие ще разберете.

Ю. Урумов (з): Ние проверяваме. Мировите съдилища се отхвърлят от вас.

А. Сираков (з): Да ги залъгвате по 2—3 часа!

Н. Пъдарев (д): Вие отхвърхахте и окръжните съдилища от нас. Ние не ви пречим в работата.

Некой от земеделците: Пречите.

Н. Пъдарев (д): Вие повдигате туй дело в тая страна, но наш дълг е да ви посочим съображенията си, че когато искате да възведете в мировите съдилища окончателно разглеждане на процеса по същество, вие вършите една грамадна грешка. Адвоката всекога е в мировото съдилище, във всеко дело, ако щете, едно око, което бди да не стават грешки, па ако щете и да не стават произволи. Вие махвате това око, вие махвате тази контрола, вие друга не можете да имате, защото иерархическата контрола, контролата на по-горните инстанции е мъчна, за да не кажа невозможна. Не може във всеко дело, по всички случаи по-горната инстанция или назначения ревизор да провери всичко, да проумее всичко. Но там, където в делата участвува защитник, не може произволно да се разрешава делото, не може и грешки да се допускат, защото грешките ще бдят посочени, мотивите ще бдат посочени. Ето защо, г. г. народни представители, вие можете да имате ваши съображения, вие от умраза против адвокатите ще искате да унищожите и самото правосъдно дело. Върнете това! Никой не може да ви спре, защото никакви съждения не съм в състояние да ви убедят, но аз съм дължен да ви ги посоча.

Министър П. Янев: Вие нито искате да се вразумите от нашите добри замисли. Не чакайте времето да ви напълни главите.

Н. Пъдарев (д): Може-би времето ще напълни или не нашите глави, но важно е, че вашата глава е празна, г. министре, когато управлявате България.

Министър П. Янев: То се виде чии глави съм празни.

В. Драганов (з): Винаги лудия вика на мъдрия, че е луд. Вие като сте с празна глава, казвате и на един министър, че е с празна глава. Не Ви е срам!

Н. Пъдарев (д): Вие към него отправете това. Той напира, че моята глава е празна.

От земеделците: Празна е.

Председателствующ Г. Марков: Моля, г-да.

Н. Пъдарев (д): Та, г. г. народни представители, ако вие поставяте мировия съдия в положение да биде постоянно под влиянието на хора, които не се интересуват от правилното раздаване на правосъдието, а от раздаването на оправдателни присъди, ако вие го поставяте в положение да решава много дела в един ден, без да има възможност да ги проучи, ако вие премахвате всекакъв контрол на начина, по който действува мировия съдия, защо премахватеapelативното производство по дела, които се разглеждат от мировите съдии? Ами че мировия съдия е един човек, сам; най-съвършен да е, най-добросъвестен да е, най-подгответен да е, най-независим да е, той може да греши. И когато греши по същество — да каже за некого, че е виновен — нема кой да провери по-нататък, че е сгрешил, щом делото не може да бъде разгледано от друга инстанция. При същите доказателства, при които той е разглеждал делото, може да се даде друго решение от трима съдии, от по-подгответи съдии, от повече прежели в живота съдии. Та това кой от вас ще отрече? Та нима вие не можете да разберете, че един млад съдия, току-що започнал живота си като съдия, може да се подведе много лесно и от хитри свидетели и от хитри подсъдими? Та това и мотивите на законопроекта казват на много места: той може да бъде подведен може да сгреши, да сгреши не по форма, която се контролира от касационната инстанция — това разбира г. министъра — но да греши по същество, което не може да се контролира от никаква друга инстанция. Защо вие поставяте мировия съдия в такова положение, защо вие поставяте и подсъдимите в положение да немат възможност да искат други по-опитни, по-разбрани, по-подгответи съдии да преглеждат техните дела по същество? Вие искате, г. г. народни представители, бързо правосъдие, но вие треба да влезете в положението на подсъдимите. Вместо това вие заставате в положението на хора, които сметат че всекога пред мировия съдия ще се явяват виновни хора и, ще кажа, със защитник или без защитник, мировия съдия нека ги осъди. Но влезте в положението на некой невинен, който може да попадне пред мировия съдия и да не умеет да си представи доказателства или да си каже защитата или пък да стане такова стечението на обстоятелства, че мировия съдия добросъвестно да поверва във виновността му; вие му отнемате възможността по-нататък да получи присъда на други по-подгответи съдии.

И когато вие, г. г. народни представители, с този законопроект не само разширявате компетентността на мировия съдия, но го правите компетентен да разглежда много по-тежки престъпления от онези, които досега е разглеждал, когато вие му увеличавате делата не само по количество, но ги увеличавате и по качество на престъпленията, които съм извършил вие ще разберете, че изведенаж две такива реформи да направят в една много смела, много рискова крачка. Преди всичко вие не сте опитали мировия съдия на работа по такива дела, каквито сега се предвиждат да разглежда той — дела по тежки престъпления, за които се предвиждат по-големи наказания. Вие не сте опитали какви резултати ще ви даде правосъдието, раздавано от мировите съдилища по такива дела, за да кажете: от дългия опит, който имаме, се разбра, че мировия съдия и по тези дела ще може добре да съди, правилно да съди и контролата от втората инстанция е ненужна; убедихме се че почти всички дела, които отиват във втората инстанция, се решават тъй, както съм били решени в първата инстанция — става излишно проверяването на тези присъди, защо само ще се губи време, защо ще се бави правосъдието? Но този опит вие го не мате, защото това е една нова реформа, сега я прокарвате и без още да я опитате на дело тук, каззате: . . .

A. Стойчев (з): Дайте да направим опит! Почакайте!

Н. Пъдарев (д): . . . ще прокараме не само увеличение компетентността на мировите съдии, но като ги правим компетентни да разглеждат по-тежки престреления, казваме им: вашите присъди съм окончателни, вашите решения съм безвъзвратни. Аз сметам, че това е една голема грешка и Министерството на правосъдието прави зла услуга на правосъдието, като смета, че като избрари неговото раздаване, ще принесе полза на нашето отечество.

Втората реформа, която се прави в този законопроект, е премахването на съдебните заседатели. Интересни съмотивите, които министъра на правосъдието прилага в законопроекта: (Чете) „Сегашните заседатели не съм нито подготвени за работата си, нито винағи съм доста-
тъчно съвестни. Ако вместо имотния ценз се предвиди за тех образованел, резултатите не ще бъдат по-
добри. Въобще, при днешния морал в страната и при
днешното партизанство у гражданите, невъзможно е да
се измисли система на подбиране съдебни заседатели,
при която те да отговарят на назначението си“.

Н. Габровски (к): Какво самоизобличение!

Н. Пъдарев (д): Г. г. народни представители! Ваши ли съм тези мотиви, на вас, народовластниците, ли съм, които от три години насам тръбите за народен съд, за народни съдии? Вие днес се явявате и с устата на министъра на правосъдието заявявате на българското гражданство: „Вие които не сте се учили за съдии, вие, които не сте прекарали стаж за съдии, вие сте негодни да участвувате като елемент при раздаването на правосъдието“.

A. Сирakov (з): (Възразява нещо)

Н. Пъдарев (д): Това е вашия мотив, това трябва да го кажете ясно, високо на българския народ и с това вече да свържите единак завинаги с вашата демагогия.

Министър П. Янев: Я кажете каква полза принесаха вашият закони, които предвиждаха съдебни заседатели?

Н. Пъдарев (д): Прави ли сте или не във вашият съждение, то е друг въпрос. Но вие този живот го знаете от редица години, и от три години насам само за народен съд говорите и против съдии говорите а днес дохаждате да кажете вие: компетентни, достойни, годни за раздаване правосъдие у нас съм съдии, народният елемент е негоден. Това е смисъла на вашия мотив; подчертайте го, подчертайте го, г. министре!

Министър П. Янев: На народа ще даваме специални съдилища — народни.

Д-р Ю. Данчев (к): Взехте да се боите от народа!

Н. Пъдарев (д): Г. г. народни представители! Реформата, която се прокарва в закона по отношение компетентността на апелативните съдилища да разглеждат дела от особен характер, не допринася нищо на правосъдното дело, защото същите тия дела и досега съм се разглеждат от апелативните инстанции като втора инстанция по същество. Подсъдимите никога не съм губили от това, че делата им се разглеждат във втората инстанция по същество — от апелативния съд. Сега вече се унищожава втората инстанция за разглеждане тия дела, остава втората инстанция да се произнася по същество единак за винаги. Придъбива има само в бързината на правосъдието. Но всичките съображения, които виказах за нуждата у нас да се не пипа много бързо, когато не сме сигурни, че право ще съдим, говорят, че е една прибързана мерка прокарването у нас на една инстанция по същество.

A. Сирakov (з): Значи бавно да се върви; след 100 години, като измрат свидетелите, да се забрави всичко, тогава да се разглеждат дела.

Н. Пъдарев (д): Може правосъдието да бъде бързо, без да се унищожава втората инстанция. Достатъчно е г. министъра на правосъдието да пожелае бързо да се движат делата, те ще се движат бързо, няма да има тази бавност, каквато е имало досега. Но преди всичко дайте възможност да имаме съдилища, да имаме съдии, които когато работят, когато раздават правосъдие, да не бъдат загрижени за туй, какво ще направят с тех, ако изпълнят дълга си. Не давайте основания на много съдии да избегват разглеждането на дела, които може да им създадат

неприятности, които може да им създадат разправии излишни, ненужни.

В този законопроект не знам защо по един особен начин се въмжват и измененията, които закона за разбойниците искал да прокара. Аз не сметам, г. г. народни представители, че тази забележка, която иска да прокара в § 173 г. министъра на правосъдието, ще бъде от полза за българското правосъдие. Нека си спомним условията, при които живеем, страстите, които ни движат, колко и не леко забравяме дълга си на добри граждани и вие ще разберете, че такава една реформа е опасна не само за вашиите противници, тя е опасна за всеки български гражданин, защото убиеца не дели своите противници по партии, той ги дели по своите лични отношения, по умраза, той не търси своите неприятели само в противните лагери — често пъти ги намира и в лагерите на своите съпартизани. И недейте смета, че когато вие дадете право на български гражданин под претекст, че е стрелял на разбойник, да убива безнаказано, ще направите добро дело за правосъдието в България. Не можете да оставите сам убиеца, сам този, който стреля, да бъде съдия на застреляния и да определя, че ще требва да му отнеме живота. Много пъти той ще бъде в грешка, една грешка, която не ще може да се поправи най-сигурно. Защо ще вложите в углъвялото съдопроизводство туй право на гражданина да стреля върху разбойника или обявения престрелник, тогава когато не може да го залови? С какво вие сте отбелзали разбойника, та да кажете на убиеца: вие стреляхте върху едно лице, което не е разбойник? Убиеца ще ви отговори: аз го взех за разбойника, съчето, че той е и затуй стрелях върху него. Вие сметате ли какви грешки могат да станат при прилагането на един такъв закон? Достатъчно е една възможна грешка, за да ви накара да се замислите при прокарването на такива реформи.

A. Сирakov (з): Шом не познава разбойника, нема да стреля. Ще има наказание. Недей го осуква!

Н. Пъдарев (д): Г. г. народни представители! Нема да се извини, че не познава разбойника, а ще каже, че това е разбойника. „Познах го“, ще ви каже, „гой беше“. И за грешка не можете да го накажете.

Министър П. Янев: Сигурно такъв нема да се излъже, че е разбойника.

Н. Пъдарев (д): Г. министре! Вие говорите като че ли не познавате напълна действителност и не познавате наши живот.

Министър П. Янев: При всеки един закон, който сме прокарвали, все същите съображения и все същите страхове!

Н. Пъдарев (д): Ами същият е живота, г. министре.

Министър П. Янев: Когато прокарваме и закона за гарантиране земеделското производство, разправяхте, че противниците си ще преследвате и не знам какво.

Н. Пъдарев (д): Ами не става ли това, г. министре? Ами колцина хора станаха дружбани, за да си запазят имотите.

Министър П. Янев: Шаблонна теория — все на страхове! Страхувайте се, обаче действителността говори друго-яче.

Н. Пъдарев (д): Ще се спра върху една подробност — увеличаването компетентността на мировите съдии. Като критериум в мотивите е посочен тъмничен затвор до една година, но в подробностите вие ще видите, че в законопроекта съм предвидени престреления, наказуеми с повече от една година тъмничен затвор. Ще видите, че в чл. 295, които вие го поставяте под подсъдността на мировите съдии наказанието е до две години; в чл. 298 алинея първа наказанието е до три години; в чл. 215 алинея втора наказанието е до две години; . . .

Министър П. Янев: То почва от един ден.

Н. Пъдарев (д): . . . в чл. 366 — до 3 г.; в чл. 380 алинея първа и чл. 381 — до 3 г. Както виждате, от критериума вие сте се отклонили и сте поставили престреления за

които се предвижда наказание по-големо от една година тъжничен затвор. Дали в комисията това ще се поправи или пък е умислено направено, ще видим при разглеждането законопроекта на второ четене. Но във всеки случай аз сметам, че тази съществена реформа в углавното съдопроизводство не може да мине бързо. За най-погодното прокарване в комисията на Народното събрание ще трябва да се направят по-дълбоки проучвания. Ако трябва, ако е нужно — а аз сметам, че е нужно — трябва да се вземат и мненията на по-сведуци наши родители в правосъдното дело.

Министър П. Янев: Те съм вземени.

П. Пъдарев (д): И те всички ли съм съгласни с тази реформа?

Министър П. Янев: Когато дойдете в комисията, ще видите.

П. Пъдарев (д): Но във всеки случай една коренна реформа не може така бързо да мине, както изглежда, че ще я прокарат с начина, по който се докладва законопроекта.

Председателствуваш Г. Марков: Има думата народния представител г. Никола Габровски.

Г. Габровски (к): (От трибуналата) Г. г. народни представители! Ако искаме да характеризираме политиката изобщо на буржоазията класа, трябва да кажа, че навсяккога буржоазията се стреми да закрепи своето компрометирано, разклатено господство след войната чрез засилването на властническите функции на държавата, чрез едно реакционно законодателство, като премахва всичките гаранции и оставя от демократизъм в буржоазното управление. В това отновение и българската буржоазия дори, в лицето на земеделското правителство, не прави изключение. Беше време, действително, когато и на запад буржоазията играеше революционна роля, когато тя събираше тронове и олтари, когато тя провъзгласяваше свобода, равенство и братство, бореше се за народен суверенитет и в името на тия принципи увличаше масите, които жертвуваха за нея. Беше и у нас така преди 30—40 г., в геройчния период на българския либерализъм, когато той се бореше за възстановяването на конституцията срещу черните души, днес в блока наречени народници, когато българския либерализъм защищаше онези останки от демокрация, които ние унаследихме от революционните борби до освобождението. Обаче оттогава насам политическата история на България и на управлението на буржоазните партии не е нищо друго, освен история на техното реакционно законодателство, освен история на премахването на всички онези демократически начала, които, макар и буржоазни, беха легнали и в основата на конституцията и в основата на цел ред други закони.

И действително във всички области на държавното управление и буржоазните партии, които довчера съм управлявали, и днешното правителство, наречено народовластническо, се стремят да премахнат и последните буржоазни, ги наричам, гаранции в държавното управление. И наистина, погледнете какво имаме ние. Парламента, в който днес ние заседаваме, какво остана от него? Той, който уж, според вас, представлява народния суверенитет, висшата гаранция в тая страна, защото той законодателствува, той е над всичко отгоре, нищо не остана от него; той е компрометиран, той е днес една фикция. В тази минута вие чухте, когато докладчика на един законопроект по правосъдието от 19 страници, от 176 члена, го претупа за пет минути.

Некой от земеделците: Той знае, че сте го чели.

Г. Габровски (к): Това е практиката, която ние сме запомнили не, но която добре познаваме, на г. г. народните. По същия начин и стамболовистите и другите партии законодателствуват: да претупват законите, без да минат те през съзнанието на масите — от тех вие никога не сте се интересували — но поне през съзнанието на народните представители тук, които, боже, съм повикани по съвест да гласуват. Нищо подобно нема. Парламентът е компрометиран и с никакви клетви, давани от името на блока в разни публични събрания и от тази трибуна, вие не можете да го въздигнете, няма да го възстановите, защото вие убихте неговия авторитет, вие убихте неговото достойнство и, следователно, постоянно вие

продължавате с по-нататъшни закони да убивате неговото значение.

В областта на данъчната политика също така сте големи реакционери, защото тъкмо сега, след войната, когато се постави големия въпрос, кой да плаща разносите, масрафа от войната, вие отговорихте: народъ. Кой народ? Г. Гешов ли, г. Теодоров ли, г. г. капиталистите ли, чрез които вие издържате вашата преса днес, за да заблуждавате масите — те ли да плащат? Не, вие разбирате, както се изрази тук г. Стамболовски: „групавия народ“, защото не направил навремето революция, когато той го повикал на революция от затвора. Народъ! Ето ви пак една реакционна данъчна политика; вие искате да стоварите всичките тежести на днешното управление и всички разносите от войната, за която вие сте виновни, върху народъ. Това е една реакционна данъчна политика, против която ние всекога сме борили.

В народната просвета. Вие затворихте Университета, затваряте училища, турихте грамадни такси, да се учи този, който има пари. Вие въздигнахте капитала в божество, той е ваши светилища, пред него вие се кланяте и който нема пари, нема право да се учи. Турихте грамадни такси, ограничихте права и т. п. Идете по-нататък. Вие обезоружихте народъ с приетия вече закон, вие посегнахте на дружествата, вие посегнахте на свободата на събранията и словото, с една реч във всички области на конституционното управление вие се проявихте като реакционери. Не само господата тук (Сочи център) — тех в миниатюра знам — аз говоря за Земеделски съюз. Защото, г-да, вие дойдохте в името на една народовластническа програма, в името на която призовахте българския народ, главно земеделците в селата, да се групират под вашето знаме, защото вие ще им дадете едно истинско народно управление. Е, питам ви аз, къде е това народно управление, когато в областта на народната просвета вие му затваряте очите, затваряте му училищата, създавате една скъпна просвета?

А. Янев (з): Отваряме училища, а не ги затваряме.

Г. Габровски (к): А сега може-би ще намалявате вече таксите, за да повикате студентите да отворите Университета.

От земеделците: Напротив, отваряме училища — лжепак тук!

Г. Габровски (к): Но ето сега вие и в областта на правосъдието искате да се проявите като реформатори. И какви реформатори сте вие? Вие посегате на основите на буржоазното правосъдие, което не е наше. Да, съвръпено верно. Защо? Вие сами идете да призвате в мотивите на законопроекта, че вашето правосъдие не улавя престъпниците и не може да ги наказва, че то изобщо не дава изход от днешното положение. Вие идете да признаете, че вашето, днешното общество е заразено с престъпления, че и вие всички дишаме в една атмосфера на престъпност и търсите бързо правосъдие, защото това правосъдие, което вие имахте досега, от години насам в България ви е недостатъчно да уловите престъпниците. В същност кон съ престъпниците, къде съ престъпниците и опитахте ли се сами да ги заловите и накажете? Съвсем не. Ако вие признаете, че у нас е създадена една престъпна обществена атмосфера, която трови душите, която създава престъпници, която ги тласка в пътя на престъпленията, която ги насаждава в този път, защото по-нататък ако бъдат уловени даже от правосъдието и цекат си осъдени, те съ сигурни, че ще бъдат амнистирани или помилвани преди изтичането на техното наказание. Тогава какви гаранции имате, че чрез прокарването даже и на най-идеалния закон за углавното правосъдие ще можете действително да прочистите тази отровена от престъпления атмосфера, в която живеем и която е създадена не от вчера, не от днес, тя е създадена пак от тези партии, които съ управлявали България досега и които съ създали тези закони. Това е техно, това е ваше законодателство; нас никой не може ни упрекне, че имаме пръст на участие в това законодателство, че то е наше нещо.

А. Янев (з): Слушайте, г. Габровски! Разбойниците още един път трябва да те оберят, за да защищават това правосъдие.

Г. Габровски (к): Е добре, престъпления у нас се ширят навсякъде. И вие се чудите какво да правите. Постоянно стават политически убийства, всевъзможни други

убийства, пладнешки грабежи и убийства стават и вие вдигате ръце и не сте в състояние да заловите виновниците и да ги накажете. В България нема виновни; такива не могат да се заловят! Един околийски началник в Хасково се обвинява в туй, че той е съучастник в една голема кражба от 1½ милиона лева близо около гара Раковски. Залавя го съдебния следовател, добира се до известни доказателства, че той действително е участвал в този грабеж и в убийството на стражара, на виновника. Стражаря се арестува. Къде? В селото на околийския началник.

От комунистите: Опан.

Н. Габровски (к): Да, Опан, а началникът е Генчо Гачев. — Арестуван от съдебния следовател, който започва да прави следствие, и се добира до известни данни...

Д. Нейков (с): Чакайте да си вземе бележка министъра на правосъдието.

От комунистите: После.

Н. Габровски (к): И името му още не знае!

Председателствуващ Г. Марков: Моля!

Н. Габровски (к): Съдебният следовател го арестува и той бива уволнен. Защо? Защото се установява, че крадецът е заловен в неговото с. Опан. Арестуван, вместо веднага да го принуди да посочи къде съм парите и те да се предадат в присъствието на свидетели, той изгонва пазарантината, която временно е бил поставен там да го пази, вземат от него само 90.000 л., а след туй се дава възможност на стражара да бега. Впоследствие той сам грабва пушката на другия стражар и го убива. Това е което е установила досега властта. Първия съдебен следовател се уволнява, втори доходжа и продължава следствието. Явява се пререкание между прокурора и съдебния следовател. И сега, според съдебният, които имаме, с определение от 22 юлий окръжният съд подвежда този околийски началник за грабеж и убийство, а сега се научаваме, че той вчера или завчера е бил тук и в Националното събрание е доходжал да ходатайствува от министъра на правосъдието или от другого некого не знае, не твърдя подобно нещо.

Министър П. Янев: Ваш колега да не е?

Н. Габровски (к): Това е истината. Е, как искате да раздавате тогава добро правосъдие? Къде ви съм гарантите? Де ви съм гарантите? Да бихте създали даже един божествен закон по правосъдието, който във вашите ръце ще стане, разбира се, дяволски закон, безспорно пак не бихте могли да гарантирате едно правосъдие, защото на всяка крачка вие насърдчавате корупцията, вие давате възможност на големите престъпници да се промъкват през мрежата на закона, а малките мухи да се ловят в нея.

Д-р Ю. Данчев (к): Три следователи съм преместени по този случай.

Н. Габровски (к): Вие мълчите, г. министре, но по този въпрос ние ще искаме обяснение.

Министър П. Янев: Аз ще отговоря на глупостите ви.

А. Вапцаров (к): Данните съм у мене, г. министре. Съдииите се опасяват да действуват. Пращат кандидатите си и казват: „вие сте кандидат; толкова жертви дадохме, една кандидатска жертва да дадем“. И в последния момент, когато държат определение за арестуване, околийския началник е тук.

Председателствуващ Г. Марков: Г. Вапцаров! Седнете на мястото си! Г. министъра ще отговори.

Н. Габровски (к): Криминалната статистика в България, доколкото я имаме от Министерството на правосъдието, доказва само едно нещо — че углавното правосъдие не дава никакъв изход, че престъпниците не се залавят, че виновници нема или по-добре залавят се коколшарите, работника, който ще открадне хлеб, или кокошка...

Некой от комунистите: Или един царвул.

Н. Габровски (к): ...или царвул от нужда. Един служащ престъпник ще го заловят и ще го накажат много строго, но големите престъпници, разбойниците, които не съм в горите, ами съм в канцелариите и на други места, те именно не се залавят, те се пропускат, защото те се памират под закриялата на днешното буржоазно правосъдие. И чудно ли е тогава, че действително колкото убийства се извършиха в София и цялата страна от всекакъв характер, не съм заловени техните автори. Правосъдието не е в състояние да отиде до там да ги залови. И действително виждаме, че въпреки всичко, което се пише и говори за правосъдието, в действителност, фактически нема в България една власт, която да обезпечи едно редовно буржоазно правосъдие, такова, каквото има в другите страни.

(Председателското място заема подпредседателя К. Малев)

Но казва ни се в мотивите на законопроекта, че съға, ако се приемат тези положения, които ни се предлагат от г. министъра на правосъдието, вече ще имаме бързо и добро правосъдие.

От левичата: Евтино!

Н. Габровски (к): За евтино вече и дума не може да става, защото с фискалните закони на г. Турлакова, които се приеха, и правосъдие, и просвета, и всичко стана скъпо. Беднякът не може да се съди; той ще бъде победен в този двубой пред правосъдието, защото той нема възможност нито големите мита да плати, нито многото марки, нито въобще да защити своите интереси. Но едно що-годе редовно правосъдие, за каквото аспирира буржоазията в разните страни, вие гарантирате ли? И как го гарантирате? Досега ние именно знаехме едно нещо, г-да — че в системата на вашето правосъдие трите инстанции: окръжен съд, апелативна инстанция и след туй касация, се теоризира като легална гаранция за едно правораздаване. Сами вие приемахте, че съдият съм по-грешни хора, че грешките, които ще се направят в първата инстанция, могат да се поправят във втората, че страната която по разни причини, изпуска случая да си представи доказателства в първата инстанция, ще може във втората да ги набави, да набави и нови доказателства, а сега вие премахвате апелативната инстанция съвръшено. Движейки се от желанието, за да гарантирате едно по-добро правосъдие, ...

Б. Гърбов (з): По-добре, да не завеждат дела да ги обират адвокатите.

К. Пастухов (с): На чрезвичайка мириш. Премахват се инстанциите и се създава руски образец.

Н. Габровски (к): Тя е като за вас г. Пастухов; и вие ще попаднете под нея. Тя не е за такива вългарни престъпници.

К. Пастухов (с): Тъй е. Требва да вземем за образец Русия, която е поставила на скамейката на подсъдимите целия една партия като революционна и иска да я осъди на смърт...

Н. Габровски (к): Вие сте кръволов, представител на мерзавците!

К. Пастухов (с): ...и която е повикала в Русия такъв развален тип като Юрданова, да свидетелствува за разни шпионства.

Н. Габровски (к): Ти заслужаваш чрезвичайка.

К. Пастухов (с): Ти трябва да мълчиш.

В. Власковски (к): Ти на кого служиш? На земеделците.

Н. Габровски (к): Оржди си на черния блок, те ти ръкопляскат и стискат ръката, когато вземаш думата от там. Да, техно оржди си и искаш да станеш утре техен министър.

К. Пастухов (с): Аз се възмущавам от лицемери като вас против лошото правосъдие, а вие не се възмущавате от руските порядъци.

Н. Габровски (к): Не говори за правосъдие, а мълчи, защото като министър на полицията ти стреляше на работниците. Мълчи, продажна съвест!

В. Власковски (к): (Към К. Пастухов) Вие убивахте работници без никакъв ежд.

К. Пастухов (с): Един човек като Юранов, изгонен от България, го викат в Русия, за експерт!

Председателствующий К. Малев: Моля, г. Пастухов не пресичайте.

К. Пастухов (с): Какво ми говорите за правосъдие в Русия? Това е чрезвичайка.

Н. Пенев (к): Буржоазията се възмущава!

Председателствующий К. Малев: Моля, тишина, г-да.

Н. Габровски (к): Г. г. народни представители! С премахването на апелативната инстанция, вие премахвате една от тези гаранции, които сметахте, че действително обезпечава до известна степен правораздаването. Г. министър в мотивите към законопроекта, с който иска премахването на апелативния съд, се позовава на некакъв си руски проект. Аз питам от коя година е този проект? Да не е от времето на Ивана Грозни!

В. Власковски (к): Сигурно.

Министър П. Янев: Малко преди него.

Н. Габровски (к): Не казвате нито годината, нито кое правителство в Русия, кой проект. Ако е проект на руските царе, тогава не заслужава подражание. Ние знаем какво беше в Русия и какво правосъдие се раздаваше. Вие се позовавате на Германия. Добре, но ако вие копирате законите от другите буржоазни държави, вие във всички случаи ще трябва да държите сметка за положението на нашата страна, защото вие може да копирате каквото щете законодателство, но в действителност вие нема да го приложите. Ако в известни страни е премахната втората инстанция, както вие твърдите тук за Германия и Русия — те си имат своите съображения, от които вие при напишите условия не можете да излизате.

Министър П. Янев: Ами ние немаме ли наши условия?

Н. Габровски (к): Вие сами твърдите, че вашите хора, именно земеделците най-много страдат от простотия, от невежество и най-много затова натисквате на адвокатите, че те ги скубали, че не им давали никаква защита, че земеделците най-много теглили от днешното правосъдие. Е добре, каква гаранция им давате с туй? Напротив, вие ги лишавате от тази гаранция, която е приета във всички законодателства. Направените грешки в първата инстанция не могат да се поправят във втората. С това аз не искам да защитя днешното правосъдие, в което немам вера, защото корупцията е проникнала навсякъде, правосъдието се раздава чрез давление. Г. Пъдарев преди малко тук ви говори за некакъв натиск, упражнен върху прокурора във Видин. Ами случая не е единствен.

Некой от комунистите: Това е навред.

Н. Габровски (к): Това е системата на правосъдието. Натиск върху съдии се упражнява. Вие ги карате да ви подават декларации да стават земеделци, . . .

Н. Георгиев (з): Не е верно.

Н. Габровски (к): . . . и всеки адвокат ще ви каже тук колко лицемерят те, когато говорят, че се стремят да повдигнат престижа, авторитета на българското съдийство, . . .

Министър П. Янев: Не Ви ли е срам? Поне Вие сте стар човек!

Н. Габровски (к): . . . а в същност те твърдят, че знаят какво у нас правосъдието е вече много изродено, че то е корумпирало.

Министър П. Янев: Такъв теперижозия не може да има по-голем!

Н. Габровски (к): Това е истината и вие немате кураж да признавате това. Аз ви говоря, изобщо, не говоря за целото съсловие. Кой ви казва, че нема и честни съдии? Но изобщо вие всички управляющи сте се стремили да корумпирате съдии, и твърде естествено, защото последната опора на класовото господство — на буржоазията, това е правосъдието. Чрез съдилищата вие искате главите на комунистите и на работниците, и съдилищата ви санкционират вашата сила. Вие крепите буржоазното правосъдие, тази слепа Темида. Тя е слепа, но тя е слепа, когато решава съдбините на работниците, а и двете очи си отваря, когато решава съдбините на капитала.

Д-р Н. Максимов (к): Напр. на Беровци.

Н. Габровски (к): Напр., когато съдихте Беровци в Габрово по чл. 4, вие знаете, как ти оправдаха и накараха воените, които беха там да ръкоплескат и след туй всички военни съдии от състава, който съди Беров, вие уволнихте, защото не съ издади такава присъда, каквато вие сте искали и назначихте други и той досега още не е осъден.

Министър П. Янев: Добре защищавате Беров.

Н. Габровски (к): Не го защищавам и ний-малко.

Министър П. Янев: Какво Ви е чудно в това?

Н. Габровски (к): Как да не е чудно. За вас нищо чудно нема.

Министър П. Янев: Какво приказвате?

Н. Габровски (к): Приказвам, че се употребява натиск, давление върху съдии. Уволяняват ги, защото съ издади оправдателна присъда, те не требаваше да издават оправдателна присъда.

Министър П. Янев: Там се води следствие.

Н. Габровски (к): Но вие уволянявате, както внеси, които издават оправдателна присъда, тий също и тези, които издават осъдителна присъда. И в повечето случаи вие това правите. Това е истината.

Б. Гърбов (з): Оправдан е един комунист.

Н. Габровски (к): По-нататък, втората ваша голема реформа — това е премахването на съдебните заседатели, на журите. Е добре, ние знаехме едно нещо досега, че демократичната буржоазия в Европа и у нас, за да придае една привидност на своето правосъдие пред народните маси, като едно истинско правосъдие, искаше да вмъкне в него тий наречения народен елемент: да участвува народът чрез свои избраници, макар по една система нагласени и т. н., но една много сложна система, която никога не изразява волята на масите, . . .

Некой от комунистите: Със ценз.

Н. Габровски (к): С имуществен ценз и пр. — Въпреки туй, това се считаше като представителство на народния елемент в правораздаването. Вие сега посегате. И кой посега, то е интересното. Буржоазните партии немаха кураж да направят това, но те по друг начин успяват чрез съдилищата да получат онези резултати които очакваха, за да се крепят на власт. Вие отивате направо, вие, които сте прокламирали демократизирането на правосъдието, да дадете едно добро правосъдие, вие отстранявате участието на народния елемент в раздаването на правосъдието. Ами Вие, г. министре, най-добре знаете, състава на съдебните заседатели: 80%, да не кажа повече, от тези, които вземат участие в тия състави, съ селяни, защото тий е състава на нашата страна. Той се отразява като огледало и в състава на народното правосъдие. Вие немате вера в тези селяни. Вие може да ги докарате за депутати, да ви подпишат декларации, че че ви поддръжат, но вие не им давате въз-

можност да си кажат думата по един въпроси, които те могат да разберат, и аз питам, какво става тогава с вашето народовластие, къде е вашия демократизъм. Нема нито сенка даже от него; вие сечете самото дърво, на което стоите; обявявате се за народовластници, обаче премахвате народовластничеството не, а демократичния елемент, представителството на масите, тъй както вие сте го искали, в раздаването на правосъдието. Требвате по една ирония на съдбата да дойдат на власт земеделците, представителите, както казвате, на най-големите, на широките маси в страната, за да посегнат и премахнат една от тези норми, прокарана още преди 40 и толкова години. Това направихте вие.

Когато говоря за съдебните заседатели, ни най-малко искам да кажа, че този институт у нас досега е функционирал и е дал очакваните резултати. Най-малко ние, комунистите, правим илюзия за това маскирали народно правосъдие; но вие дори и него премахвате, защото ние знаем много случаи, когато и при участията на съдебни заседатели — благодарение на корупцията в съдилницата — съм издавани чудовищни приеходи; на и процедурата, по която у нас съдебните заседатели решават съвместно с коронния съд в същата съдебна стая, непосредствено под давлението, под влиянието на председателя на съда или на самите тия коронни съдии, които в повечето случаи биват партизани или съм били такива, е такава, че често пъти съдебните заседатели се поддаваха на това влияние на коронния съд. Та в туй отношение, когато ние критикуваме тази ваша реформа, с която премахвате съдебните заседатели, вие не мислите, че ние одобряваме този институт тъй, както вжобще той е бил поставен досега. Нашето становище по този въпрос нееднократно ние сме развивали тук: ние искаме изборен съд, ние сме за един народен съд, защото само той ще гарантира народните маси. Вие немате доверие на народа, вие казвате, че народа не е подготвен, не е образован, затуй даже, както се казва в мотивите на законопроекта, да въведем и образователен ценз, пак и немаме гаранция, че действително чрез участията на народния елемент в правораздаването ще имаме гаранция за добро правосъдие. Вие немате въра в този народ. А как имате въра в него, да ви праша тук депутати, некой от които едва могат да си подпишат имената, без всекакъв друг ценз, да законодателствуват, да управляват целата страна, да обработват вашата външна и вътрешна политика, да решават големия въпрос за война и мир? Вие немате доверие в същите тези селяни да им поверите да се пропъзясят по въпроса, виновен ли е Старо-Загорският околовски началник, че е участвувал в един грабеж на един милион и половина лева и че е извършил убийство? Но този въпрос е много ясен, и най-простата глава може да отговори при ясно-положените факти и данни: да или не, виновен или не. Защото съдебният заседател не решава юридическите въпроси, тех ги решава коронният съд; той решава въз основа на фактите и туй, което чуе непосредствено в съдебното заседание; от разкритията, които се направяват, от свидетелски показания, той си дава мнението. Как така вие считате български земеделец, български работник, български трудящ се, който постоянно се бълска в борбата за съществуване, за хлеб, който е в постоянен конфликт с днешния обществен строй и в него се създава едно истинско правно чувство — и аслъ истинското право чувство не се създава от изучването на напитните норми по правосъдието, на напитната юриспруденция; истинското право чувство, чувство на правда, на справедливост се създава в процеса на труда, в борбата за съществуване, в правовите конфликти, които изнискват в днешното класово общество, в борбата за съществуване, в борбата за господство и т. н. — е добре, ние сметаме, че този здрав правов инстинкт, както инстинкта за самосъхранение го има във всекиго, тъй също и този инстинкт за правото, който се развива по-нататък в едно чувство за справедливост в самото общество, в самата борба, най-добре е сложен некорумпирани, чист, кристален в съзнанието на масите. Заради това ние имаме доверие в тех, заради това ние искаме едно народно правосъдие, един изборен съд. (Ръкоплясане от комунистите). Затуй имаме доверие в тех, затуй ние искаме народно правосъдие, затуй искаме изборни съдии. (Ръкоплясане от комунистите) Вие с премахвате на съдебните заседатели — ваш институт, буржоазен — вие сечете и последното клонче на основа демократично, на основа конституционно дърво, на което уж искате да почивате и на което почива днешният буржоазен строй.

П. Петков (з): Толкова по-добре за вас.

Н. Габровски (к): Вие се самоубивате политически като партия и нема нужда да ви го казвам.

С. Златев (з): Таман да дойдете вие. Защо се ядосвате, г. Габровски?

Н. Габровски (к): Вие по-нататък разширявате компетенцията на мировите съдии. Две думи по този въпрос. Мировите съдии, г. г. народни представители, и без това съм претворени с много дела: всички фискални дела, всички министерства се отнасят към тях по известни въпроси. Вие сега отивате и разширявате още повече техната компетенция, особено когато вие лишихте съдилищата от съдействието, от сътрудничеството на адвокатите. Ето един институт, адвокатския, който се е родил заедно с буржоазния съд, с буржоазното правосъдие — не у нас, тъй като нашето правосъдие е копирано, но в Европа, навсякъде — вие го премахнахте и вносехте една пълна дезорганизация в правосъдното дело, защото мировите съдии ви съм млади хора, па и онези в окръжните съдилища, мнозина от тех съм неопитни. Участието на адвокатите имаше туй значение, че възяснява процеса, дава възможност на съдията да се ориентира, по-скоро да съхване работата и да решава самостоително. Сега какво става?

Б. Гърбов (з): Вие ги защищавате.

Н. Габровски (к): Не защищавам аз това, правете каквото щете, но искам да кажа как вие и в тази област унищожихте един институт. Адвокатският институт е свързан с буржоазния съд и ако не премахнете буржоазния съд, а вие не можете да го премахнете, докогато съществува днешното положение на буржоазни, капиталистически отношения, дотогава вие не можете без адвокати.

Б. Гърбов (з): Защо отивате да защищавате тоя буржоазен строй? Требва да бъдете последователни.

Председателствуващ К. Малев: (Звъни)

Н. Габровски (к): Слушай, мълчи! Ти можеш да разбираш от вино, от гроздова ракия, но по този работи немаш понятие. — И при тази неопитност на мировите съдии вие разширявате техната компетентност, вие ги отгрупвате с маса дела и искате по-нататък от тех бързо правосъдие. Ами че те и сега, когато не бехте разширили техната компетентност по гражданското съдопроизводство, а само по углалното, насрочваха по 50—60—100—150 дела на ден, нека кажат г. г. адвокатите. Ама тези хора даже да съм свръжчовеци, пак не могат да решават. Как искате вие в един ден от 8—10 часа един съдия да реши 150 дела? Това правосъдие ли е? И там вие водите същата система, както и тук, при законодателствуването. На бърза ръка да се претупват. Ако така разбираате бързо правосъдие, тогава запазете го за себе си, но не измамвайте масата, че ще получи чрез вашия закон бързо правосъдие. Тя ще получи едно лошо, едно осакатено, едно фалишиво правосъдие, което не е правосъдие и не може да бъде правосъдие.

По-нататък имате заварени престъпления и тази нова реформа цели пак да даде бързо правосъдие. Престъпник, заловен на мястото на престъплението от органите на властта, веднага се завежда пред мировия съдия, ако е делничен ден, и на часа му се тегли присъдата (Смех от комунистите), на часъ, при наличността на тези доказателства, които полиция ще представи. Ако е станало туй празничен ден — неделен ден престъплението се върши, тогава стават много — тогава го отлагат за следния ден. Може да бъде лишен от всекакви доказателства, че го осъждат и ако в продължение на една седмица той не поднови този процес, общата присъда влиза в законна сила и тогава претърпява наказание десет дена и глоба, която е определена. Искате бързо правосъдие — ще го получите.

Министър П. Янев: Там поне приказвайте с по-голяма учтивост, с по-големо познаване на въпроса.

Н. Габровски (к): Аз от Вас ли ще вземам уроци по учтивост? Не е въпрос за учтивост, а въпросът е за разбиране.

Министър П. Янев: Това е най-идеалното правосъдие, което се раздава днес.

От комунистите: А-а-а!

Н. Габровски (к): Но, г. г. народни представители! Друга една много важна реформа в настоящия законопроект е онай реформа, която вие, большинството, приехте тук на първо четене, чрез закона за разбойниците. Този разбойнически закон вчера биде оттеглен, като ни се заяви, . . .

Министър П. Янев: Не е оттеглен законопроекта. Не е.

Н. Габровски (к): . . . че главните основни постановления влизат в настоящия законопроект за изменение и допълнение на углавното съдопроизводство. Вие сегаказвате, че не е оттеглен.

Министър П. Янев: Кой?

Н. Габровски (к): Записано е в дневниците, че г. Неделко Атанацов, когато го запитахме, каза, че този законопроект се оттегли и неговите постановления влизат в законопроекта за углавното съдопроизводство. Тийши се заяви. Требаше да се споразумеете по-напред, че тогава да говорите.

Д-р М. Сапарев (к): Г. министъра беше тук.

Д-р Н. Сакаров (к): Г. министъра на правосъдието беше тук. Той сам заяви това.

Н. Габровски (к): Сам заяви това, пък и не може да бъде друго-яче. Защото в края на настоящия законопроект се казва, че всички други закони се отменят. Но аз да ви кажа две думи в скоби за законопроекта за разбойниците. Какво беше моето очувдане, когато в Търново преди две седмици го видях закона публикуван, тий както обикновено се публикуват законите, влезли в сила, и разлепени навсякъде по улиците. И види се окръжният управител е имал кураж да публикува — защото очевидно аз не съм го публикувал, нито Комунистическата партия, нито некой друг се интересува да го публикува и да го лепи по улиците — законопроект, който е минал на първо четене и не е станал закон, законопроект, който не е обнародван в „Държавен вестник“, за да може да се знае, че е станал закон; той се лепи навсякъде по улиците да внесе страх в разбойниците и да даде право, както сега ще искате, на всеки един гражданин да се конституира като полицай и да отиде да убива некого, когото смета за разбойник. Това е ужасно нещо! Как смеете вие да позволите на вашата администрация по този начин тя да обнародва и да разлепи един законопроект, който още не е станал закон и който сега ние тук го отхвърляме, т. е. по-добре вие го оттегляте. Това пак характеризира вашето народовластническо управление. Но, г. г. народни представители, главната основна наредба от закона за разбойниците е запазена в настоящия законопроект, именно в забележката на чл. 173 от законопроекта: (Чете) „Забележка. Спремо разбойници и обявени престъпци потераджини и всички граждани имат правата на полицейските стражари. Убиването им и напасянето на същите телесни повреди е ненаказуемо, както в указанието в законите случаи, тий и когато извършителят е имал основание да се страхува, че иначе не ще успее да ги залови и предаде на властта“. С тази наредба вие превръщате българските граждани в съждия и палачи. Давате право на всеки един гражданин, даже на един негодай, не на един честен, почтен гражданин, безразлично, той да произнася присъдата, защото един-кое си лице, което е видел по пътищата или в гората, го смета за разбойник, в своето съжанение той му произнася присъдата и веднага с пушка я туря в изпълнение. Става палач. Ето какво право вие прокарвате. Вие се повръщате действително към законопроектите на Ивана Грозни.

Министър П. Янев: Спремо разбойниците вие не употребявате ли оръжие?

Н. Габровски (к): И вие, които претендирате за народовластие, вие мислите, че по този начин запазвате и затвърдявате правовия ред. Вие смеете още да кокетирате с името на правова държава. Та това правова държава

ли е, когато вие чувствувате и съзнавате, че органите на вашата власт не съм в състояние да уловят престъпниците?

Министър П. Янев: Във всеки случай не е болшевишка Русия.

Н. Габровски (к): Те съм безсилни, те съм техни съучастници, ятаци в грабежите. Вие давате право на всеки един да се конституира за съдия, палач и убиец. Покажете подобен пример, в което и да е друго буржоазно законодателство, в която и да е друга държава.

Министър П. Янев: Аз ще ви покажа в болшевишка Русия мърсия, за които вие не исказвате да приказвате.

Н. Габровски (к): В болшевишка Русия нищо подобно нема. За пегодяните там има чрезвичайка, но такова нещо нема.

Ю. Вълков (з): Ваши другари убиха оклийския началик в Русе.

Н. Габровски (к): Требаваше вие да станете министър на правосъдието, да дойдете с един такъв варварски закон, който не прави чест нито на местото, което заемате, нито на партията, която представявате. (Ръкоплескане от комунистите)

Министър П. Янев: Това е закон, който ни прави чест. Това не е парцал, не е болшевишка мърсия. Това е закон; чети го и го изпълнявай! Седнал да ми критикува правосъдието! То не е никој болшевишки, нито буржоазно, а е земеделско правосъдие, земеделска реформа. Позволете на едно правителство да има своя правосъдна политика, да има свои правосъдни закони. (Възражения от комунистите). Вие оправдайте своето болшевишки правосъдие, а ние ще оправдаем нашето.

Н. Габровски (к): Вие сте длъжни, г. министре, като представител на държавата и нейн орган на правосъдието, да защищавате Вашия закон . . .

Министър П. Янев: Ще го защитя. Нема да оставя тебе да го защищаваш.

Н. Габровски (к): . . . и то с документи, а не с пусени и жестикулации. Това няма да ви помогне ви най-малко. Аз ви навеждам документи и виказвам, че се възвръщате към варварство.

Министър П. Янев: Прескачате Русия със системата на позора.

Н. Габровски (к): По-нататък вие идете да признате, че вашите съдии са безсилни и некадърни да изпълняват онай функция, с която вие сте ги натоварили и затуй сте оставили на разни пегодии да отиват да убиват, защото почитания гражданин нема да нарами пушката да се конституира на стражар и да отива да убива. Ние твърде добре знаем против кой разбойници е насочен този закон.

Ю. Вълков (з): Против тези, които убиват.

Н. Габровски (к): Той не е насочен против истинските разбойници, тези, които имат свои съюзници, ортаци и ятаци. Той е насочен преди всичко — и ще видите, че тий ще стане — против честните и почетни хора. Е добре, ние протестираме против това и виказваме, че не е този път, не е това средство за премахването на разбойничеството. Разбойничеството има много по-дълбоки причини, отколкото вие мислите.

С. Златев (з): Това не е да убиеш майка си.

Н. Габровски (к): Разбойничеството в България се появи в 1885 г. след Сръбско-българската война. Тогава се създаде първия закон за разбойниците като изключителен закон. Обаче разбойничеството не изчезна от това, че закона го премахна, но то намаля в последствие с условията, които тий или инак се измениха. Днес раз-

бойничеството го създадоха специалните условия след войната. У нас държавата е напълно дезорганизирана, тя е загубила своя авторитет, своя престиж, тя не може да се наложи нито чрез своето законодателство, нито чрез своите управници. Корупцията господствува павсекъде, тя се шири, тя се покровителства, тя се фаворизира. Една голема част от разбойниците, отчаяни от свое то социално положение, научени от войната, в която вие ги водихте, да се бият за чужди интереси, да върят пушка и т.н., отиват и стават разбойници . . .

П. Петков (з): И вие ги поддържате.

Н. Габровски (к): . . . и по този начин по най-лесен способ си доставят средства за съществуване, толкова повече, знаеци, че мнозина от тех, даже ако бъдат заловени и предадени на вашия съд, нема да бъдат осъдени или, ако бъдат осъдени, ще бъдат помилвани и амнистиирани, както става до сега. Ами че не вие ли амнистирахте миналата сесия всичките си чиновници, оклийски началници и полицаи, които беха извършили престъпления? Не вие ли помилвахте хора, които още не съз излежали срока на своето наказание — осъден на 20 години, лежал 3 години, пушкат го?

Н. Ковачев (з): (Възразява)

Н. Габровски (к): Е добре, когато по този начин се насърднява престъпността в тази страна, а разбойничеството, г. г. народни представители, не е едно случайно явление, не е едно временно явление, което вие можете да премахнете с наказателна санкция, това е едно социално явление и, следователно, вие трябва по-дълбоко да погледнете на него. Вашите строгостите може та озлобят по-вече тези хора, но нема да ги премахнат, защото този който се е гешип да мре, . . .

Н. Ковачев (з): Като има учители като вас да ги учат, верно, така ще бъде.

Н. Габровски (к): . . . който е тържнал из гората с пушка в ръка, той нема да се бои от бесило, той нема да се бои от куршум, той си е турил сам главата в торбата и не е вашият закон, който ще го сплаши. Ако вашият закон даде известни резултати то ще бъде за най-малодушните, за една малка част от тех. Вие трябва преди всичко да погледнете много по-широко и по-дълбоко на тази язва която се открива в нашата страна. Тя е резултат най-главно от войните, които разстроиха стопанския живот на страната. Нашата страна изгуби своеето равновесие. Мизерията на широките работнически маси в села и градове е толкова голема, че ги тласка по пътя на кражбите и разбойничеството.

Ю. Вълков (з): И вие удрявате това.

Н. Габровски (к): Вие виждате, как чиновници стават вече разбойници. Ами че туй, което е било извършено над разбойника, то е цело разбойничество! По-големия разбойник убива по-малкия, за да му вземе парите и главното е, че и големият и малкия разбойник съз органи на властта. Туй е най-малкото. Вие виждате какво става. Тий ли мислите, че с такива законопроекти ще премахнете разбойничеството? Преди всичко вие трябва да прокарате друга една реформа, не реформа със строги наказания за разбойниците, но да подобрите стопанския живот на нашата страна, да подобрите социалното положение на работника, на малоимотния, на селянин, да дадете повече хлеб, да дадете облекло, да дадете радостен живот на тези хора. Можете ли това да направите? Не. Това не можете да направите. Вие сте неспособни, вие сте некадрни, вие сте безсилни и най-главно вие немат желание, щото да посегнете на тази голема социална проблема, защото то значи да посегнете на вашето класово господство, да посегнете на вашите социални привилегии, на вашия социален паразитизъм, на който се крепи днешния буржоазен строй. Туй нещо вие нема да направите. Вие обвинявате блока в кюнодерство. Верно е, че е кюнодерски блок, че представлява всички буржоазии партии, които докараха катастрофите на България. Ние ще се борим с тех на живот и на смърт и ще се борим напироко — това трябва добре да се разбере. Колкото и да викат, че сме ваши съюзници, вие много добре знаете, че не сме били такива, не сме и нема да бъдем. Вие си отивате, вашия път се откри. Широките народни маси, на които вие обещавахте златни плащани, пред които

излезохте с една широка програма да подобрите техния стопански живот, да им дадете повече хлеб, да им дадете по-добър и радостен живот, понеже туй не можете да направите, се отвръщат от вас. Вашата социална политика, вашата стопанска политика, вашата данъчна политика, изобщо вашата политика фалира по всички линии. Вие увеличихте данъците прекомерно, косвените данъци постоянно ги увеличавате и заробихте икономически България и я превърнахте в колония. Сега вие сте притиснати до стената от Репарационната комисия, която докараха тези господа (Сочи центъра), представители на военната политика, на националистическата политика, на завоевателната политика. Когато вие сте притиснати, най-големия въпрос, който ви се поставя сега, е кой ще плаща разноските, масрафа от войните, кой ще плаща милиардите. Вие немате кураж да кажете отворено, че тези (Сочи центъра) требва да плащат, а също и онези, който съзчиновници за войните; вие не смеете да ги уловите за ушите и да ги предадете на съд. Но ние чухме тук г. Стамболовски да казва: „Глулавия народ требва да плаща, понеже и той е виновен, задето навремето, когато го зовехме на революция, не излезе на улицата“. Вовели го на улицата! Знаем каква революция беше тя — оперетна революция, буря в чаша вода, нищо повече. Е добре, ние ви казваме: с такива закони вие нема да спасите нито себе си, нито партията си, нито страната. Вие можете да засилвате колко щете тази верига от реакционни закони, които характеризират целата ваша вътрешна и външна политика, обаче тази верига в края на крайцата пак вас ще одуши, а не народа. Народа ще успее да я съхса. Народът иска народен съд, който да съди виновниците за катастрофите и за всичко в областта на управлението. Истинския народ в лицето на работниците и на селяните — тези две големи обществени класи — се стреми към завладяване на политическата власт и само когато работниците и селяните, тий, както в Русия, успят с една революция да съборят целия буржоазен строй и да установят съветско управление, само тогава ще имаме едно истинско народно правосъдие. (Ръкоплясане от комунистите).

В. Драганов (з): Аз мислех, че ще се явите на помощ против разбойниците, а вие се явихте в техна защита.

Председателствующий К. Малев: Други запишани да говорят нема.

Има думата г. министъра на правосъдието.

В. Власковски (к): Чорбаджините и всевъзможните професори мълчат!

Министър П. Янев: И чорбаджините и чираците си казаха думата; остава сега вие да си кажем думата. Това, което се казва, е достатъчно да илюстрира техната психология и техните разбирания. (Глъжка)

Председателствующий К. Малев: (Звъни)

Министър П. Янев: Г. г. народни представители! Не ще искам много да ви отнемам времето, за да говоря обширно по законопроекта. Аз съмтам, че неговото внимателно прочитане от когото да е, вникване във всички онези изменения и допълнения, които се правят, ще бъдат достатъчни отговор за всекиго, та да може или да не приказва, или да каже по-малко, по-умерени и по-разумни думи. От това, което казаха драмата говоривши, изразили сърдечни на буржоазията и на пролетариата, явих бе, че и едините и другите, забравяйки какви интереси защищават, забравяйки какви вреди те съз принесли и допринасят със своите досегашни политики, идат тук само да критикуват. Г. Габровски забравя борцовското правосъдие, забравя онова, което не може да се нарече инициатива на правосъдие, инициатива на правосъдна система, инициатива на правосъдна политика, инициатива, а е просто един кръвоизлив, там където не даваш правосъдие на граждани, където не насочват оръжието срещу разбойника, а го насочват срещу беззаштитното население, селяни и граждани, срещу беззаштитни руски народ, да проливаш неговата кръв, без да виждаш къде и в какво се съжестя неговата вина. И съвсем не е чудно когато днес, като спохождаме Черноморския бряг, да виждаме той да изхвърля с десетки, да не кажа всеки ден, но седмично, трупове на руснаци, мъже, жени, деца и войници.

Некой от комунистите: Как не съ ги изели там!

Министр П. Янев: Нещастния народ, който бега от там, не бега от нищо друго, а бега от системата, която пари там, система потисническа, система на правосъдие, която не дава абсолютно никаква гаранция за сигурност. Когато това се приказва, вие е криво, вие го премълчавате. Но идете край Черноморския брег и вижте труповете, които излизат ежедневно там, изхвърлени от морските вълни. Вие забравяте тамошния режим, дохождате тук да критикувате една правосъдна политика, която се следва и ще се следва, която не е нито буржоазна, нито боревишка политика, . . .

Д-р Ю. Данчев (к): А е противонародна политика.

Министр П. Янев: . . . но е правосъдна политика, която отговаря на времето, която е политика на бъдещето на страната. Позволете на всеко едно правителство да има своя правосъдна политика, да излиза от тук да я защищава с законопроекти, а вие, които вече сте минали през тази правосъдна политика, боревишка или буржоазна, чакайте да видите и нашата земеделска правосъдна политика. От тази правосъдна политика, която вие критикувате и окарикатурирате, докато още не е дала своите резултати, след като минат малко или много дни, вие видите резултатите и ще мълчите като песове пред резултатите от тази политика. (Ръкоплескане от земеделците)

Д-р Ю. Данчев (к): На думата „песове“ ли ръкоплескате?

Некой от земеделците: Вие ръкоплескате, когато защищавате разбийниците.

Министр Х. Т. Манолов: По-рано думата „песове“ беше с прилагателното „домашни“; сега е без него.

Д-р Ю. Данчев (к): Аслъ министъра друго не може да каже!

Министр П. Янев: Вие имахте една такава правосъдна процедура, гражданска и углавна, поради която и преди войните имаше с десетки години висящи дела, която ви накара преди войните и през войните да имате едно натрупване, едно задръстване от дела, които достигнаха до 400—500 хиляди. Вие не можете сега да не се замислите; вие не можете да ликвидирате с един замах с всичко това, което се беше натрупало; вие не можете да прекратите престъпността у хората, защото социалните условия, които се напластиха след войните, създадоха условия на престъпност, създадоха условия на безконтролност и беззаконие, за които ние не сме виновни. И когато всичко това е пред нас, когато подбираме средства, за да се борим с тази престъпност, за да се борим с всичко това, което се натрупа, позволете да бъдем порезки и премолинейни и в края на крайцата да дойдем до такива закони, които във вашите очи могат да бъдат реакционни, могат да бъдат атентати срещу правосъдието, но в същност тези закони, които ще могат да отговарят на духа на времето, съзакони, които ще могат да дадат всичката гаранция за правораздаване, за правосъдие, бързо и добро, както е казано тук в законопроекта. Все в тази система на правосъдна политика ние веднага трябва да въведем пътуващи мирови съдии. Мировия съдия, като един мирови правораздавач, бърз и непосредствен, трябва да го пратим между самия народ. И когато мотивите ни беха, че той требва да бъде между народа, когато ние видяхме и си направихме сметката, защо той беше сложен в своята работа, намерихме, че това спъване не се дължи на нищо друго, освен на една процесуална тежка, бавна, забъркана. Нещо повече, то се дължи и на онай адвокатска защита, която ставаше по всички тези дела и която адвокатска защита немаше ни мера, ни граница. Вие си спомняте много добре, как за маловажни дела можеха да се явят условия, да се яви нужда от адвокатска защита и всичко това да става само за протакане и тормозене на делата. Вие повечето сте адвокати, вие сами в душата си знаете, че вашата адвокатска роля, която е помощница на правосъдието, в 25% дава помощ, а в 75% допринася само вреда и забъркане на правосъдието и губене на служебното скъпо време на държавните чиновници. И когато ние ви мащахме от

делата, подсъждни на мировите съдилища, когато ние ви ограничихме и по други некои дела да можете да си цени и силите и способностите и тогава да се явявате по тези дела, вам ви е криво. Вие отивате да ни обвинявате, че лишаваме правосъдието от помощници и го оставяме на произвола, и искате да правите анкета, за да посочите, че ние в тази система на адвокатската защита и въвеждане института на пътуващи мирови съдии сме с нещо скрепили. Тази правосъдна политика, която е нала, която не ще бъде ваша и не е от никого подсещана, тази правосъдна политика на пътуващи мирови съдии си има своите цени резултати. Вие, които ходите малко по селата, които малко следите живота в тези села, които малко познавате интересите на този трудящ се парод, приказвате тук, от зелените адвокатски маси и от тоците места, но там не отивате да видите. Вие не отивате при мировия съдия, защото го сметате за неопрен и малък и некъде дори искате да кажете, че е невежа. Вие си правите собствени заключения така и от само себе си, а за чайността не се справяте. Но този мирови съдия не е нито глупак, нито невежа, нито тъж млад, както вие си мислите, както вие си го представявате, защото, единовременно след въвеждането на института на пътуващи мирови съдии с тази пълна правосъдна реформа, ние търсихме да пригодим всички онези обстоятелства, които могат да ни дадат добри мирови съдии. Който от вас излезе и споходи мирови съдия, нема да излезе освен с добро впечатление от него. Ще видите, че мировите съдии са хора, които са се посветили на работата, че това са хора семействи, хора на повече от 30 г. и нема да намерите указ на министър Янева, подписан за съдия по-млад от 30 г. Въпреки законите ние търсихме друг цензор — мировия съдия да бъде човек с известно обществено мнение, да има жена, деца и да бъде на повече от 30 т. Целта ни е била този мирови съдия да бъде един човек, който да има зад себе си добро минало, който да е прекарал доста и да може най-сетне да се отдаче на един честен, непорочен и безупречен труд. Това е то мирото съдействие. Инспектори ходят, сведения дохождат от всичките, селия дохождат и много малко оплаквания ще намерите срещу мировите съдии. А там, където може-би имаше оплаквания срещу мировите съдии, там самите те побързаха да се спрат със законите, които създадоха, да вникнат в своята истинска съдийска рол и в края на крайцата да се отпадат на експедитивност, да се отпадат на една бързина при гледането на тези дела и тези последните да не закъсняват, тъж както съзакъснявали досега. И като търгнаха по селата и решаваха делата на хората, склонни към престъпление и нарушение, като знаеха този народ, между който те ходеха и работеха, когато всичко това, което знаеха го употребиха между този народ, за да могат да освободят и да премахнат тези наклонности към престъпление и нарушение, когато този мировия съдия е дал блестящи резултати и 75% от делата се прекратяват, поради спогодба и споразумение, а едва 10—12% отиват по апел към по-горна инстанция, днес вие се явявате пред този мирови съдия и казвате, че той не е достатъчна гаранция, че той е ненадежден, малък, че той е тъж или онакъв и гледате да хвърлите упрек, да хвърлите клевета върху този непорочен държавен орган, съдията, и да кажете, че ако нема адвокатска защита при него или ако не му дадете всичките стари закони, които досега се регулирали неговия живот, той не може да бъде правораздавач.

Г. г. народни представители! Не можеше само там да се спрем — ние трябва да отидем и по-нататък. От една повърхностна статистика върху делата, които имаме пред съдилищата, вие ще видите, че в началото на тая година е имало 148.000 дела висящи пред окръжните съдилища — сега са 150 и неколко хиляди. Значи, ние вървим към натрупване на дела. Идете в мировите съдилища и там ще намерите същото: през м. декемврий имаше 218.000 висящи дела; по-късно вие ще ги намерите към 206—208.000, но туй нечувствително намаление не дава абсолютно никаква надежда за разчистването им. Идете пред апелативните съдилища — там вие ще видите същото. Идете пред Касационния съд — тозе. Явете се пред прокурорите и пред следователите — и там ще видите около 55 хиляди дела висящи. Такива има и пред прокурорите и пред следователите и къде не шеп. И всичко това къкво иде да покаже на вас? То иде да ви покаже, че вие трябва да получате оня път на правосъдна реформа, който може да ви даде бързина на правораздаването и в същото време да ви даде и гаранция за добро правосъдие.

дие. Ние мислим, че и едното и другото постигаме с реформата, която въвеждаме, която е хулен, която е зле критикувана от вас, опозицията.

Пред нас са живите примери. Връщат се войници от бойните полета с кръстове за храброст, явяват се пред окръжния съд или пред апелативния съд, дето техните дела са дошли по апелативен ред — съдят ги едва сега — след 5—10—20 години и от там отиват в затвора. И когато такива куриози се появиха пред нас с десетки, същото и с хиляди, щото хора, които преди 20 г. в детинство, са направили известно престъпление — ние да ги съдим след тия години поради тази ваша тежка процедура и днес тия хора се чудят, а заедно с тях се чуди и обществото: сега ли им е дошло времето да ги съдят — сега всеки си прави сметката: след 5—10—15 г. ще бъда осъден! Благодарим на това правосъдие. И в края на крайцата вие виждате да се поощряват престъплението у самите хора, отколкото да прибегват те към правосъдието. Ето докъде може да докара досегашната процедура на буржоазните партии, които до сега са управлявали и са раздавали правосъдие. Ние не можеме да оставим, без да направим нещо, което да дойде именно до туй разчистяване. И ние се наехме с разчистването на тия висящи дела, за да можем да дойдем към днешния ден, когато държавата, самия народ да каже: имаме вера в правосъдието. Защо? Защото когато днес изважните мои гражданска интерес или моя интерес, свобода, или когато изважните всеко друго деяние спремо мене, аз, ако намеря правосъдие още утре-други ден, толкова по-добре за мене и обществото. Това требавше да бъде в дълг на всекиго, именно да направи да се дойде до това бързо съдопроизводство. Но вие не можете да оставите старите дела на единия край и да пристъпите към разглеждането на днешните дела — вие трябва да ликвидирате с тех. Как ще ликвидирате? Именно като измените процедурата, като я направите лека, гъвкава; като направите тая процедура такава, щото да ви даде всичката възможност да можете по-скоро да ликвидирате; като се създаде повече служебно време на съдията за работа, като го отървете от всички ония, които до днешен ден под формата на помощници на правосъдието се явяваха като съжители на самото правосъдие. Всичко това ние требавше да направим. И днес, когато вече се сплести времето за гледане на тия дела, когато ще дойдат толкова адвокатски защищници, колкото е нужно по тези дела — а това е по един адвокат за всяка страна — времето става достатъчно за съдията, за да може да гледа бързо делата и да раздава добро правосъдие. Нецо повече: Когато ние изменихме гражданското съдопроизводство, когато въвеждаме ред целиесъобразни мерки, които днеска съдийството всецело одобрява, вие сами не намерихте възможност не, но не излезохте и да критикувате, защото в това гражданско съдопроизводство — действително, след дълъг и непорочен труд на година, две и повече — сполучихме да въведем една добра реформа, чрез която се дойде до едно положение днес, щото делата вече вървят добре — днес всички дела вървят под една строга подсъдност и има едно правилно разпределение на делата между съдиищата.

Но ние требавше да отидем и в углавната процедура — требавше и там да направим известни бързи и чувствителни реформи, като и там разчистим задржания път на правораздаването. Ето законопроекта, който иде да запълни тъкмо тая нужда. В тая законопроект ние разшириваме подсъдността на мировите съдии: даваме ред дела, които досега беха подсъдни на окръжните съдиища, да отиват пред мировите съдиища, което нещо е не само необходимо, но и отдавна наложително. Вие, които сметате, че приказвате за народните интереси и плачете за тия народ, вие самите не отивате да чуете как той досега за най-маловажно престъпление — за некоя кражба, или за некое злоупотребление, или за некоя щета на имот, или за обсебване на некоя вещ по-скъпа от 50 л. — отиваше да се съди пред окръжен съд; а днес, когато вешта не струва 50 л., а сигурно повече, следователно, той трябва да отива винаги пред окръжния съд. Тоя народ протестираше против тая подсъдност; той протестираше, че за ред маловажни престъпления отива да се съди пред окръжния съд, дето разглеждащето на углавните дела закъсняващо толкова много с тия инстанции, че най-насетните наказанието идващо тогава, когато не само престъпника, но и обществото е забравило престъплението. Не са редки примерите, както споменах по-рано, че много хора са били оправдани след като са били тор-

мозени от правосъдието десетки години, поради отлагане на делото, поради настъпила ваканция и поради не знае какви други още работи. Днес с разширението на мирото углавно съдопроизводство вие ще намерите ред дела — не от голем, решител характер — които се дават на мировия съдия; той ще съди за повече от шест месеца, той ще съди и до три години — ние му дадохме вече тая подсъдност със закона за гарантиране земеделските произведения. Колкото и вие да не одобрявате оия закон и да критикувате неговите цели, той си има своите благотворни резултати. Ето, лялото изминава, земеделските произведения се прибират и вие не намирате нито престъпления против земеделските произведения, нито злоупотребления с този закон — именно да отива да се тормози противника, че той е откраднал некой сноп и да го хвърлят в затвора по силата на тия закон. Най-малко престъпления спешу земеделските произведения са извршени туй лето, тази година под режима на новия закон за гарантиране земеделските произведения. Никакъв сноп не се краде. Падналия сноп на пътя не се обсъба от оия, който го е намерил; той се оставя на публично място, за да се прибере от оия, от колата на когото е паднал — днес дотам се отива, че и най-дребната посевка се пази. Един закон, който не само морализира хората, но им вдъхва и любов към земеделските произведения и щадене от самото себе си — это тия закон, така страшен, който дава право на мировия съдия да слага три годишен тъжниччен затвор, той е един ползотворен закон. И когато днес с този законопроект ние разшириваме подсъдността на мировия съдия — той, който всеки ден ходи между вас, който ви изучава, който не знае що е почивка и винаги живее при обстоятелствата и с нуждите, при които и вие живеете и който познава детайлно вашия живот — и семеен, и стопански, и всекакъв — когато ние разшириваме подсъдността на тия мирови съдии на три години, намират се некои тук да казват, че той не представлява никаква гаранция за правораздаването. Те забравят, че ние създадохме специален закон за устройството на съдиищата, който приравнява мировия съд със член на окръжен съд, и оттук-нататък — мисля, че днес се публикува закона — ние ще назначаваме мирови съдии от членовете на окръжните съдиища. Тогава много е явно, че мировия съдия става не само една гаранция за тая разширена подсъдност, но, напротив, нужно беше даже и по-рано да се направи това, за да може да се свърши с тоя стар баласт, който се е натрупал. Следователно, това разширение не трябва по никакъв начин да смущава нито вас тук, нито народа, защото когато ще съдим, ние ще съдим този, който е извършил престъпление, този, за когото се явят неколко свидетели и каякат: „Той извърши побой, той извърши кражба, той извърши обсебване, той извърши престъпление“. Не може да се вземе некой от улицата и видната да се хвърли в затвора, т. е. да го пратиш на мировия съдия и да му кажеш: држ, съди този и му наложи най-тежко наказание! Явно е, г. г. народни представители, че онези опасения за тая разширена подсъдност на мировите съдии са съвсем неоснователни. Ще трябва господата, който критикуват този законопроект, които са критикували и всички наши закони, които сме създали по силата на нашата земеделска политика — било правосъдна, било стопанска или друга — да почакат малко, да видят резултатите на закона и когато дойдат да говорят тук, да ни опровергат с резултатите, а не предварително да се явяват тук и да приказват даже небивалици.

Нещо повече: ние премахваме и втората инстанция на съдиищата. Значи, след като делото бъде подгответо от следователя или от мировия съдия въз основа на съденията, които се събират, след като бъде гледано то, решението на това дело подлежи на касационно обжалване, защото досега всички тия дела, след като ги е гледал мировия съдия, предстои да се гледат от окръжния съд, а след това — от апелативния съд. Окръжния съд един път ще съди, втори път върху същите обстоятелства, ще съди апелативния съд, а след това — Касационния съд. Вие знаете, че поради тази тълга процедура се забавяше гледането на делата. Явно е, и адвокатите знаят, какво там делата не се гледат с оная подробност, не се гледат и с оная необходима щателност, защото правосъдната политика в България почти не познава една присъда от по-горната инстанция да бъде направена по-тежка. Оправданият от окръжния съд обикновено бива оправдан и от апелативния съд. Само 2—3% дела може да намерите, при които мирови съдия е осъдил некого, а окръжния

съд е увеличил наказанието. Обикновено във втората инстанция се повикват още неколко свидетели, които повикани след толкова години, какво ще кажат — те ще кажат неколко смъжни показания и в края на крайцата ще видите, че подсъдимият е или съвсем оправдан, или най-малко присъдата потвърдена. Тий-че, с тая втора инстанция никаква полза не е доприносена на правосъдието; тя е била само един напластяване, тя е служила само като един яз, който спира бързия ход на делата и да става причина да се натрупват те до това количество, което днес имаме. Тоя яз ние го премахваме, защото той е непотребен, той създава само баласт и не допринася никаква полза на правосъдието. След това прашаме тия решения на касационно обжалване: решенията на окръжните съдилища — пред Касационния съд, а тия на миро-вите съдилища — пред апелативния съд.

Ние въвеждаме и друга една реформа, по която тозе се приказва тук — това е премахването на съдебните за-седатели. От комунистите се каза, че съдебните заседатели съ били народа — макар комунистите да не им съ-бервали, защото все таки те съ буржоазен съд, буржоазни орждия, — че тия народ, за когото ние сме твърде много плачали, сега го отстраняваме от правосъдието. От комунистите се каза: „Ние искаме изборни съдии, а вие днес изгонвате от съдилищата и тия, които вземате от народ“. Това приказва както г. Габровски, така и г. Пъндарев. Те съ адвокати и самите те казаха много горчиви примери от това правораздаване със съдебни заседатели. Аз бих се позовал на дедо Станю и на всеки от вас да каже по един пример на гладане дела със съдебни заседатели. И може-би убеждението на всички ще бъде, че това не е системата, която раздава едно бързо, ще кажа, а в същото време и ефикасно правосъдие, защото ще видите, че от тия дела се гледат само по няколко през сезона, а летно време, когато нема сесии, вие ще видите как хората лежат с месеци, а некога и с години, когато би требвало делата им да се свършат твърде скоро. Нещо повече: понеже тия досегашни съдебни заседатели беха събирали по една цензорана система — а именно те беха такива, които имат един пореджен имот, т. е. beha съ-стоятели хора, без разлика на това, дали съ крачмарци или адвокати, защото често идти в състава на едни съдебни заседатели ще видите жащнал некой адвокат, който никой път не би дошъл да се явява в услуга на правосъдието. — вие виждахте резултати съвсем превратни, съвсем неочаквани. Ние търсим системата за даване уча-стие на народния елемент в правораздаването. Ние право-казваме, че ние и вие не можем да посочим сега на та-кава система, защото и ценз да турите, да кажете: съ-дебни заседатели могат да бъдат, да кажем, само тия, които имат средно образование или прогимназиално обра-зование, така няма да постигнете нищо. Но ние казваме: народни съдии, изборни съдии ние ще изберем и ще ги пращаме там долу за маловажни дела, и сега виждвате и се-дела на м. октомврий вие ще си избирате такива съдии. Там ще видите вие този народ, който именно сам ще си раздава правосъдие, този народ, който измежду себе си ще назначи съдиите, които да гледат и да разрешават тези дела, вие там ще видите доколко той справедливо ще може да излезе, за да разрешава именно правосъдни въпроси, как той ще раздава правосъдие именно там долу. Ние не искаме още отсега да го хвалим, защото знаем, че партизанината, която винаги е разиждала българския народ, тя, която не скрито винаги си е въ-вличала жилото там, дето не трябва, долу, ще се прояви и в тия избори, нис-знаем, че и в тия избори ще се разиграват такива комедии, такива партизански домогвания, че в края на крайцата ще има на много места да компро-метират този хубав закон, който цели да ни създаде на-родни съдии, избрани измежду самия народ и гледани дела до 1.000 л., както и нарушения, наказуеми с глоба от 250 л. Във всеки случай ще дойде октомврий и ще видим тогава кой как ще излезе да скътурдячи на българ-ския народ, за да си избере действителни народни съдии и да раздава между себе си бързо и евтино правосъдие.

Нещо повече: не сме чужди на тая идея — изборни съдии да бъдат и тия от по-горния съд. И когато днес мировия съдия го имате между селяните, между българ-ския народ, той сам по себе си получава всеки ден вога на тия народ, за когото е предизначен да раздава пра-восъдие, и сам по себе си става цегов народен съдия, той сам по себе си става, като мирови съдия, народен съдия, защото не от 30, 40, 50 и повече километри отиват хората в неговата канцелария, отдето той да раздава правосъ-

дие, без да има пред вид обстоятелствата, при който съ-стали престъпленията, без да има пред вид хората, между които се вършат тези престъпления и се създават тези правоотношения, но той ходи между народа от село на село да види при какви условия съ-стали тези пре-стъпления и, следователно, пай-правилно може да насочи своите съдийски действия, пай-правилно, пай-разумно може да използува процедурата, която му даваме ние, за да може да раздава бързо и пай-добро правосъдие. И днес няма оплаквания между туй съдийство за куриози, днес няма оплаквания между туй съдийство за не знам какви си извъртвания в туй правосъдие, което се раз-дава сега.

Обвиняват ни, че сме създали две нови наказателни процедури, а именно процедурата на завареното престъ-пление.

Г. г. народни представители! Тук, на улицата, става един скандал, явен за всекиго, пред очите на хората е станал, и онът, който е извършил, да калъм, убийство ли е, побой ли е или друг некой скандал, хваща го полицията там, . . .

Д-р Ю. Данчев (к): Работата е, че често не го хваща.

Министър П. Янев: . . . хваща го самото граждансество. Защо тоя съдия престъпник вие ще го дадете на онази пропедура — на следовател; на разследване, на туй, на онуй, а да не го вземете заедно с онези, които съ присъ-ствували там, на този скандал, на туй престъпление или на туй нарушение, и да го доведете веднага и право в съда, за да получи своята присъда?

А. Урумов (о): Най-хубаво е право в затвора да го за-карат! Защо ще го съдят?

Министър П. Янев: Защо да отивате да хвърлят камък на това нововъведение, което не искам да кажа, че е напре, но е възприето от нас — това, което в Англия преди стотина години е правосъдие и днес се смета за едно идеално правосъдие, това, което от 1863 г. е правосъдие на Франция, което по-късно е правосъдие на Гер-мания, Унгария, на Ню-Шател, на Швейцарците и къде не от? Ето едно нововъведение, което само по себе си иде не само да не напластва разни дела, но да ги раз-решава на момента, още тогаз, когато е извършено съ-мото престъпление.

Въвеждаме нов институт на наказателните заповеди на мировите съдии. Защо, почитаеми г-да, когато пред мировия съдия има данни, които не обнаружват тежко престъпление, но във всеки случай онзи, който е извършил туй нарушение, може да бъде осъден, да кажем на пет дена запирание или, да кажем, на 300 л. глоба — тези данни които дават възможност на мировия съдия още като постъпят те от полицията или от други администра-тивни власти, веднага той да види, че максималното на-казание, което може да бъде наложено на той нарушител, е пет дена запирание или до 300 л. глоба, — защо вие ще накарате мирови съдия да образува дело, да издава при-зовки, да насрочва делото, ако щеете и да събира берии и разни други работи и да кара нарушителите да губят маса време и да харчат пари? Защо не позволите на този съдия да издаде веднага една наказателна заповед и да я прати на нарушителя и да му каже: ако си доволен, внеси сумата, ако не си доволен, иди да се съдиши и да се оправдаваш, или ако от делото се обнаружи по-тежко престъ-пление, той да бъде наказан по-тежко? И този институт намериха се тук хора да го критикуват, че не бил целесъобразен, не бил уместен!

Г. г. народни представители! Между другите критики, които се правят общо по законопроекта, не се забравя да се хвърлят критики и въобще върху нашата общва политика, по всички други клонове на нашия обществен и политически живот. И тук се иска да се хвърли упрек, че съдийството е зле поставено, че съдийството днес е комп-лотирано, че днес то нема вече абсолютно никакви га-ранции за раздаването на правосъдие, за стабилитет, за всичко и се привеждат като примери във Видин какво станало с прокурора, или къде какво направила администрацията, или къде се било оказало давление от прави-телството, върху правосъдието за такъв или инакъв изход от дадени дела. Ако бих имал време, аз бих разгърнал старата история, историята на предшествуващите управници; там бихме видели, как се е указвало давле-ние върху правосъдието, как съдии съ се сменявали, как

състави съм се пагласявали, за да се добие такъв или иначе резултат. Вие туй при земеделското правителство и управление нема да го намерите; то няма да стане никога щит на онзи, който не раздават правоходие, то няма да защити никого, то няма да защити и ози, който именно може да се поддава на давление — този когото могат да подстрекават и който може да вземе от всичко това повод и в края на крайцата да не бъде съдия на местото си; то няма да позволи на никого да се титулува съдия, а в същото време да не се занимава само съдийски работи. И когато тук се подхвърля за този видински прокурор, оставката на когото не съм видел — но г. Пъдарев каза, че си е дал оставката — аз бих благодарил на тая оставка, която той си е дал. Защото когато един прокурор е докарал паркета си до една пословична забърканост, когато в цела България нема по-забатачен паркет — с 5—6 хиляди висящи преписки и дела пред тоя прокурор, и когато той, вместо да си гледа прокурорската работа, се е отдал и на земеделие, и на туй, и на онуй, да тича тук, да защищава зданията, които му отчуждават, защото има неколко, да тича там за пивите, които му се отчуждават, защото имал повече, отколкото негата, му позволява, да се грижи за десетки работници, който трябва да му орат, жънат, сеят, а паркетната работа да се трупа, аз се чудя даже на г. Пъдарева, защо досега не ми е дал тия сведошния, за да мога да си обясня аз, защо паркетът е дошъл до такова забатачване. През всичкото време никой не ми е обърнал вниманието, и днес искат ище да зажумим, да не обиждаме внимание.

Н. Савчев (р): Заблудени сте били, г. министре. Сега назначавате съдия един земеделец, който иде от другата там.

Министр П. Янев: Това съм ведомости. Недайте ме кара да ги чета. И когато аз почна да изнасям тук данни за уволнения, за премествания, вам ще Ви бъде криво. Недайте смета, че некога ние в тези уволнения или премествания сме си служили за партизански цели, . . .

А. Урумов (о): А-а-а!

Министр П. Янев: . . . да създаваме партизани, да унищожаваме партизани. Това, което ние правим, го правим в интереса на правоходието и често пъти в интереса на тия, които засегаме. И ако некой от тях (Сочи комунистите) поискат да си покажат гласа за това уволнение или преместване, ние сме готови веднага да им дадем отговора. Но аз зная, че в интереса на тези, за които излизат укази, е да се мълчи.

В. Власковски (к): Като е толкова лош този прокурор, защо го преместихте в Плевен да окепази и там паркета?

Министр П. Янев: Следователно, недайте смета, че некъде се е постъпило по чисто партизански съображения за тия премествания, уволнения или назначения. Вие днес нема да намерите никакде назначен партизани или такъв, от когото, както каза г. Габровски, се иска декларация, че е земеделец, за да получи назначение, преместване, повишение или незнам какво. От съдията никога не се искало декларация, и позор би било за ония, които мислят, че от един съдия трябва да се иска декларация, че принадлежи на тая или оная партия, за да бъде назначен. Аз зная, че имате прононсирали бивши съдии ваши партизани. Аз зная, че всеки съдия, който смета да скъса със съдийството, той най-напред ще си пригответ гнездо при вас, във вашите прабове, ще си подгответ място във вашите редове и след това ще хвърли некоя и друга бомба пред съдийския конгрес или къде да е, ще хвърли некой фишек и след това ще излезе горд и с актив, че е казал дума срещу министра, срещу земеделската правоходна политика, ще излезе вън и ще се нареди веднага рамо до рамо с най-големите партизани. Това ли е безпартийното правоходие, това ли е безполитичната партия? Къде е Кючуков, къде съд други и други? Искате ли да ги търсите в списъците и в публикантите на тази или онази партия? Аз съжалявам, че от всекъде всичко се прави това съдийство да се възбуджа, да се опартизанява. Г-да! Лоши съвети, лоши примери, лошо съдействие давате вие на съдите, даже когато приказвате. Оставете това съдийство в рнова спокойствие, в което сме го оставили ние.

От центъра: Е-е-e!

Министр П. Янев: Дайте му възможност да работи. Недайте го заблуждава, ще кажа аз, като му казвате: „Без адвокатска защита вие не сте съдии“. Недайте отива да го изкарвате, че то не би издавало присъди законни, уместни, справедливи, противоречиви и не знам какви, ако немало при него адвокат. Вземете присъдите без адвокат, вземете и тия с адвокат — няма да намерите разлика. Адвоката може да бръзгави със часове, но съдията по-столовява оная присъда, която требва да постанови. И вие днес ще ми приказвате, че на този съдия е отнета несменяемостта и това и опова. Приказки и само приказки! Ония, което днес се направи спремо правоходието, ония грижи, които се полагат за него, както се полагат и за всички държавни служители, няма да останат неоценени. В бюджетарната комисия на времето аз съм седмица работех с вас и иледирах за специален щат на съдимите, оня щат, при който миналата година, когато прокарвахте закона, тук, от тая трибуна се чудехте какви хубави и по-хубави думи да кажете за съдийството, тоя щат вие го компрометирахте в бюджетарната комисия. Вие сами излезохте там (Сочи центъра) и от тук един тесник излезе да каза: „Учителя — това е първия човек, който взема опова тесто — детенцето, и от него той създаде и учител, и машинист, и адвокат, и съдия, и това и това, и следователно, елате да помогнем на учителя с всичко и след туй каквото остане — за съдията“.

Д-р Ю. Данчев (к): Так е тъй.

Министр П. Янев: Излиза един железничар или инженер и всички се изкарват фактори, без които държавата не може, с които тя почва да гради и да очаква своето благоденствие. И тогава взехте, че подравихте под един знаменат в материалино отношение тоя съдия и отидохте да му изядете и служебното, и всеко друго време, и спокойствието, и възможността да работи и го поставихте в една невъзможна обстановка да работи. Защото съдията не е като вашия работник, който, като му съврне свирката в 12 ч., веднага да си вземе параката и да излезе.

Н. Пенев (к): Г. министре! Щата на чиновниците тесният ли го създадоха, или от вас, от большинството излезе?

Министр П. Янев: Но съдията не е от тези работници и нема да бъде от тях. Съдията трябва да работи дома си и трябва да бъде готов с подготовката във от служебното време работа, за да се яви на заседание и да работи. Съдията, докато не отива с дела в къщи и докато неговата спалина не е архива на неговата съдийска дейност, той не е съдия. И ако вие искате да го завлечете към народните клубове, ако вие искате да го бъде съчувстващ партизанин, ако вие искате да се явява по вашите адвокатки и други конгреси, тоя съдия не може да бъде вече добър съдия. Ние искаме да отървем съдийството от тези заобиколения, да го отървем от тия шипки, които му правят, от това злоупотопявие, което му се прави от ваша страна. Затуй вземахме и възстановихме тук щата на съдийството.

А. Вапцаров (к): Съдията Сахатчиев в Кърджали ви послуша да отмени първото определение на следователя и да освободи старозагорския околийски началник точно за туй.

Министр П. Янев: Г. г. народни представители! Което ние реформираме правоходието . . .

Д. Нейков (с): Ама защо не отговорите нещо по туй, което ви казват? Факти ви се казват — защо премжалувате?

Министр П. Янев: И там ще отговоря. И на тебе дължен няма да остана.

Председателствуващ К. Малев: Моля, г. Нейков.

Д. Нейков (с): Общи приказки не щем.

Председателствуващ К. Малев: Седнете на мястото си, г. Нейков!

Д. Нейков (с): Къде така минавате? (Възражения от земеделците)

Министр П. Янев: Г. г. народни представители! Което ние поискаме да приложим на дело напашата право-съдна политика, когато заради туй нагласихме и закони и процедура да отидат да помогнат на тая наша поставена цел, ние заварихме едно правосъдие не малко опразнено от съдии, ние заварихме не малко съдийски ваканции, които требава да са запълним. Имаше много съдии, които беха военни през време на войната, но не се върнаха да заемат граждансите си места. Има други, които пък напуснаха поради неблагоприятните условия, икономически и материални, които се създадоха за чиновника въобще и много от тези съдийски места требава да бъдат запълвани със стажант от съда. А стажанта сам по себе си това е онъ бъдащ съдия, който, след като свърши Университета, трябва една година, а некъде и две и три, да стои, да стажува, за да изучи правораздаването на практика. На много места на некои от тези стажант се повери фактическа работа, следователска и съдийска. И можаха да я извършват, може-би с грешки, . . .

А. Вапцаров (к): Учат се да бръснат на чужда глава!

Министр П. Янев: Верно е, че се учат да бръснат на хорски глави. И една от тези хорски глави, на които един стажант-съдия се учи да бръсне, беше, г. Вапцаров, главата на тоя околийски началник, беха и главите на ония, които требава да ги търсим и да ги намерим.

А. Вапцаров (к): Какво ще кажете, г. министре, за определението на съда от 22 т. м., който решава пререканието между прокурора и следователя да бъде арестуван ста-розагорски околийски началник? В същия момент ста-розагорският околийски началник се намира в София, реди се из кулоарите на Народното събрание, заедно с ония детектив, който арестува съдебния следовател!

Председателствуващ К. Малев: (Звънни) Моля, г. Вапцаров.

От комунистите: Позор!

Министр П. Янев: Г. г. народни представители! Което става кражбата от милион и половина лева пари на гаря Раковски, на тоя стажант се паднало да води следствието; за едно големо нещастие, съродниците на тоя стажант, който е от с. Раковски, гарата, съ служители в тая станция, където се открадват $1\frac{1}{2}$ милиона лева, и той става следовател на тая афера — аз ще я нарека афера — той става следовател на тая кражба. И когато още в първия момент това следствие взема именно тоя характер, да не се търси милиона и половина, ами да се насочат действията спремо онъ стражар, който бил постови стражар, и който забегнал след кражбата — следователно, предполага се, че той е крадец, заедно с други, защото банкнотите съ били повече от 70 кг., и той не е могъл да ги вземе, а е вземал със себе си само една торбичка съ банкноти и хвана пътят към Стара-Загора, и към Балкана, защото бил от Добруджа, и в с. Опан, селото на старозагорския околийски началник, дето има участък, става хванането му публично, става публично обискирането му също и четенето на парите, че съ 94—95 хиляди лева, става публично и изразяване негодуванието на населението в това село, защото изглежда, че още там е получил некои и други плесници и ритини, разбира се, и аз осъждам тая начин, но във всеки случай хората съ изразили своето негодувование — тоя същия стражар, който през нощта искал да бега, много естествено, че спремо него требава да се употреби оръжие или друго некое средство, за да бъде хванат.

А. Вапцаров (к): Дайте на мене думата, г. министре, за да обясня случката.

Председателствуващ К. Малев: Моля, г. Вапцаров.

Некой от земеделците: Министъра не дава думата.

Министр П. Янев: И днес тоя и. д. следовател, тия млад стажант, прибавям и комунист — нема да го отречете нали — тоя млад комунист . . .

А. Вапцаров (к): Вие говорите за негови съродници, които извършили кражбата. Неговите съродници съ друж-

бashi; брат му е помощник-кмет в селото. Толкоз комунист е той. Брат му е помощник-кмет, ваш дружбаш.

Министр П. Янев: . . . тоя комунист-следовател, щом веднага след откриване на кражбата става и онова убийство, насочва своите действия там и не посега върху онзи персонал, който в 6 ч. вечерта на гръб е носил тези банкноти от трена до станцията, като напълва и касата на станцията, и чекмеджето на масата, върху която остава най-после куп банкноти, не посега на целия тия персонал на тая станция, който работи по преенасянето на тия пари. И некой си Димо или как се казва, не помня, раздавач, мисля, при станцията, е сродник на самия следовател, и днес има данни, какво баща му благодари, че се е случил техния сродник Митев за следовател, та да може той да отхрве върху него. Следствието се насочва, казвам, към убийството на стражара — кой го е убил. И требаващ стражар да депозира показания един път срещу околийския началник, че той го бил накарал да го убие, а друг път, че той сам го убил и в края на крайцата немате никакви други данни, кой е убил крадец, освен стражаря, и не знам дали можете да имате. Не можете да намерите в следствието данни, показания, от които да се вижда, че околийския началник го е убил.

А. Вапцаров (к): Защо околийския началник дава пълномощно да се прехвърлят имотите му веднага като се научава, че ще го арестуват?

Министр П. Янев: И когато днес идва титуляра-следовател — не вече стажанта-следовател, а титулярят — и тоема сериозно работата и когато насочва своите погледи не спремо туй убийство, може-би случайно или умышлено на тоя стражар, който явно е, че не е единствения крадец на милион и половина лева, когато насочва своите действия, за да види, как, при какви обстоятелства е станала тази кражба и когато той намира за нужно да тури в затвора целия персонал на тамошната станция, че и днес може да попадне вътре и тоя следовател, за мен и вас нема нищо чудно в това.

От комунистите: А-а-а!

Министр П. Янев: Може-би той отдавна требава да попадне вътре.

Д-р Ю. Данчев (к): Но Хасковския съд е на друго мнение.

Министр П. Янев: Защото когато дадеш една тенденция на едно следствие, когато имаш пред вид да отхрвеш некого, аз знам какъв ще бъде края. Но в края на крайцата в какво положение е следствието?

Д-р Ю. Данчев (к): Съда постановява арестуването на околийския началник.

Министр П. Янев: Съда постановява арестуването. Това арестуване ще си стане, най-насетните съда ще си кажат своята дума. Никой никъде не е нагодил условия и обстоятелства, които да могат да дадат друг характер на туй следствие и да се очаква друг резултат от него. Не сме ние — и то не само тук, но и навсякъде другаде — които ще искаем да получим даден резултат, като действуваме чисто партизански.

А. Вапцаров (к): Когато арестуваха околийския началник, вишли хора заявиха, че те за честта на партията ще го извадят от затвора, вжиреки определението, вжпреки постановлението на съдии и на следовател.

Д-р Ю. Данчев (к): И го извадиха.

Министр П. Янев: Г. г. народни представители! Все съ такива обвиненията от където и да бъдат те; все туй нема да ти признайт онези свръхчовешки усилия, които употребяваш, за да се бориш с престъпността у нас; все туй нема да ти признайт заслугите за онова, което правиш и в икономическа, и във вътрешна и във външна, и в правосъдна политика. Защо? Защото ти си един политически противник на тези, които стоят тук на тая страна (Сочи опозицията). И когато те като политически противници започнат тук да ти разсъждават, малко съ благите думи или чистосърдечните думи, които могат да

ти бъдат в помощ, а повечето требва да се извъртва и да се гледа от чисто партийна тенденция и в края на крайната или да се укажат бъдещи страхове, бъдещи вероятности на престъпления или неизбегване от престъпления, без да дойдат днес да ти кажат, че това е необходимо да се направи, че колкото и недостатъци да има в него, то е все таки ново нещо, което иде да създаде по-добро и по-бързо правосъдие; без да дойдат да ти кажат, че тази процедура, лоша или хубава, във всеки случай не е досегашната, а е нова. Колкото и недостатъци да има, тя е нещо ново. И най-сетне елате да я прокараме, елате в комисията да я коригираме и утре, като започнем да берем нейните плодове, тогава и вие и ние да си кажем думата. И ако тая дума в некои отношения бъде малко горчива за нас, не сме ние, които ще държим за това, което неразумно е станало, защото ние сме поправили тук-там напите законоположения. Поправяме ги, защо? Защото времето искаше да направиш нещо ново, а не да оставиш старото, и когато го поправиш, то може да бъде с недостатъци, но стига да имаш добра воля, стига да имаш добро желание най-сетне да коригирам и туй, което си направил с грешки.

И като не претендирате, че в това гражданско съдопроизводство, за което не казахте дума, но което макар обдорихте всички, върху което работим още откогато Г. Търлаков беше министър на правосъдието, след туй Г. Радолов, после и аз, близо две и половина години, . . .

А. Ляпчев (д): Ако вие вършите тая работа, тя сигурно ще бъде побъркана много. Затуй е дадена на чиновничеството там да я работи.

Министър П. Янев: Вие, вечните капацитети и за финанси, и за управление, и за всичко, не искам да ми се перчите.

А. Ляпчев (д): Ако вие я работите по вашему, тя ще бъде много побъркана. По-добре некои чиновници там да съдят я работили.

Министър П. Янев: Думата ми е, че съвсем не претендирате какво това, което сме направили в гражданско съдопроизводство, е последната дума на науката, както то е последната дума на правосъдната теория и политика. Ние сме готови да видим недостатъците на туй гражданско съдопроизводство и да ги коригираме.

И, г. п. народни представители, като ви поднасяме този законопроект, съвсем не искаме да кажем даже на вас там, че ние изчертаваме последната дума на правосъдието, на правосъдната теория, на правосъдната политика. Не! Но във всеки случай ние правим нещо, което досега не само че никой не се е решил да го направи, но което досега не само че вие не сте поискали да сътрудничите да се направи, но и сега в той момент, когато ние искаме да направим нещо, вие се явявате и ни пречите. Ще ни пречите докато сте опозиционери, а ние ще работим, макар и с недостатъците, които правим, но които поправяме докато сме на власт, и ше работим, колкото и да ви е крило. (Ръкопляскане от земеделците). И затуй законопроекта, който ви се поднася тук за разискване и гласуване, който именно е скобразил всичко онова нужно, което трябва да се направи за подтикване това правосъдие напред, който именно иска да даде инициатива на съдията да може да бъде с по-широк замах да върши съдийската си работа, трябва да се приеме. Г. Пъдарев казва, че ние не сме вземали мнението на съдиищата и съдии, по законопроекта за главното мирово съдопроизводство, макар че той биде разпратен в съдиищата да го разгледат и да си кажат мнението по него и да укажат кои още изменения би трябвало да станат в главното съдопроизводство. Не всички съдиища имаха време да се произнесат, но много от тех се произнесоха в полза на тези изменения, които ние правим. Аз тук не бих искал да ви занимавам, но във всеки случай това пред мен е една папка пълна с донесенията на разпитите съдиища за необходимите и навременни изменения, които трябва да се направят в главното съдопроизводство. Ето тук има едно донесение на Ямболския окръжен съд, което ще ви прочета — няма защо всичко да ви чете, само ще ви процитирам некои от думите му. Той казва: (Чете). „Уместни и навременни съд измененията, които се правят с делата, подсъдни на мировите съдиища, и нарираме за необходими следните изменения в закона за главното съдопроизводство“. След като одобрява всичко

основа, което ние правим, като нещо навременно и уместно, казва: (Чете) „Още по навременни и по-уместни съд други изменения, които вие требва да направите в главното съдопроизводство“, и добавя: „да се учреди съдебна полиция, да се допусне в съдебното заседание прочитането на обясненията, дадени от подсъдимите, на предварителното следствие, да се отмени въззванието обжалване на присъдите, издадени от окръжния съд, като остане само една инстанция по същество; четвърто, в свръжка с измененията, посочени в п. 3“ — значи за мащване на втората инстанция — „да станат подсъдни на апелативния съд, като единствена инстанция по същество, всички дела, които досега се разглеждаха със съдебни заседатели, мотивите на присъдите да се пишат подир резолюцията в определен срок“ — нещо, което прокарваме в законопроекта — „в мотивите да се посочат всички доказателства, във основа на които съдят е приел за установено или неустановено доказаване на известно деяние“. Ще искате ли да ви чета и другите?

Б. Власковски (к): Сигурни съд тези съдии, че нема да ги разкарвате!

Д-р М. Сапарев (к): Те съд сигурни за местата си.

Министър П. Янев: Това е цела една папка. Вие ще видите, че съдийството не разсъждава като вас, съдийството казва, че разширение може да стане, процедурата да се съкрати. То указва норми, указва способы, и вие сте длъжни да ги слушате, вие сте длъжни като него да бъдете предвидливи, и нещо повече да направите, но виждам, че вие малко пример давате, най-сетне малко указвате на всичко онова, което требва да се направи. И по ваше мнение този законопроект не бива да бъде гласуван, а с един замах требва да бъде оттеглен, отхвърлен за други времена. Кои съд тези други времена? След 45-годишно тормозене на съдиищата, след 45-годишно бавене гражданска и угловата процедури, искате да продължим занапред ли? Благодарим. Не сме ние, които искаме да оставим старите боклуци да вонят още, ние искаме всичко това да се разчисти, да дойде ново и да се разрешава навреме, защото всичко онова, което е станало, тормози не само съдите, а и страните, защото хората виждат своите присъди след 20 години, нежде след 30 години; виждат своята присъда за престъпление по чл. 222 от наказателния закон, извършени в юношество, в момчетийство, днеска, когато е станал женен, с 3—4 деца; получава присъдата, трябва да лежи за престъпление по чл. 222 и да се питат жената и децата му, кога е станало това престъпление така, позорно за семействата им, чест. Ето, г-да, покъде е могло да се отиде с това протакане, с тези именно много пречки за гледане на делата. Всичко това не можем ние с един замах да не се постараєм да го разчистим и когато го разчистим по един такъв начин, недейте ни вини, че с това правим грепка, че искаме да поставим бомба против правосъдието, че правим атентат против това правосъдие. Мислили сме повече за това правосъдие, отколкото вие сте мислили, защото и политика, и всичко е било чисто партизански нагласявано. Нема това у нас. Ако вие сте създади някъде съдии партизани, които излезоха, които вече не съд в редовете на съдийството, нелейте ни обвинява, нито пък учи да създаваме партизани съдии и сега ние нема да създаваме и не желаем да създаваме такива, защото съдии си остават постоянни, а пък политическите режими съзпроменили и следователно най-непростително и осъдително е от тех, когато искат да създадат партизанско правосъдие. Всеки трябва да бъде със целта и намерението да създава условия и удобства за добиване правосъдие, да не бъде тормозено, да се не изгубват делата в архивата на съда, да се не вижда последното претрупано с десетки хиляди дела или 30 хиляди дела, както напр. окръжния съд в София, на който ако затвориш днес вратата и нито едно дело не допуснеш да постъпи в него, ще требва 2—3 години да гледа делата си, без да може да ги свърши. За 400-те хиляди дела, които ги имаме в България, трябва да прекръжеш правосъдието, за да можеш да ги свършиш в продължение на 4—5 години! А дела идат нови, правоотношения нови се създават и всичко това требва да се разрешава на момента, и затова именно трябва да се намери една процедура, която да даде най-голема гаранция за едно правилно и добро правосъдие, което не само да бъде гаранция за правораздаване, а същевременно да бъде и гаранция за разчистване на тоя баласт. Ето нашата цел, ето нашата

правосъдна политика, да се стремим с всички средства да създадем добро и експедитивно правосъдие, да можем да премахнем и да разчистим всички ония боклуци, които се е натрупал от десетки години пред нашите съдилища.

Може да се каже още много по онези подобрения, които се правят в тази углавна процедура, но във всеки случай има още време, законопроекта ще бъде разгледан в комисията и там очаквам да се направят необходимите още подобрения; след това, иде второто и третото четене, където пак можем да си кажем думата по него. (Ръкопискане от земеделците)

Председателствующий Г. Марков: Ще гласуваме. Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение закона за углавното съдопроизводство, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Министерство, законопроекта се приема на първо четене.

Комисията се поканва утре, в 9 ч. преди пладне, на заседание. Има покана, да я подпишат членовете и утре да се явят да разгледат законопроекта.

Следующата точка от дневния ред е: първо четене за законопроекта за отдаване на концесия стопанисването на държавните гори във Василковската и Малкотрновската околии.

Н. Атанасов (з): Да вдигнем заседанието.

Председателствующий Г. Марков: Ето каква е работата. По тая точка ние имаме един вот, когато разглеждахме законопроекта за стопанисване на държавните гори, ние решихме, че всички такива законодателни предложения, каквито имаме за отдаване на концесия, да се комбинират в едно и финансовата комисия заедно с комисията по Министерството на земеделието да изработят едни общи условия за отдаване на концесия държавните гори.

А. Ляпчев (д): Той е сложен на първо четене и не можем да го минем тъй изведнаж на второ.

Н. Атанасов (з): Не е така. Комисията работи по повод на първия законопроект и тя си комбинира работите и не ни даде един доклад. Този въпрос става безпредметен, защото комисията ще ни даде един общ доклад, в който ще се определят общите условия. Днес — утре ще имате доклада напечатан и раздаден. Повтарям, безпредтен е въпроса.

А. Ляпчев (д): С други думи г. Атанасов иска да каже, че г. министъра оттегля този законопроект.

Председателствующий Г. Марков: Оттегля го.

А. Ляпчев (д): Тъй излиза, щом е безпредметен. Нема го министъра да го оттегли.

Ю. Урумов (з): Той не го оттегля, ами го присъединява към другия законопроект.

А. Ляпчев (д): Щом не го оттегля, требва да бъде разгледан на първо четене.

Н. Атанасов (з): Прави предложение да вдигнем заседанието, г. председателю.

Председателствующий Г. Марков: Този въпрос се разисква. Имаме изработване на общи поемни условия за отдаване на концесия стопанисването на държавни гори, ще включим и този законопроект. Тъй, че нема смисъл да разглеждаме сега и да губим време.

А. Ляпчев (д): Щом е сложен на дневен ред, требва да се разгледа.

Н. Георгиев (з): Има предложение да се вдигне заседанието.

Председателствующий Г. Марков: Има предложение от народния представител г. Неделко Атанасов да се вдигне заседанието.

Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Министерство, Събранието приема.

От левицата: За кога?

Председателствующий Г. Марков: За утре със същия дневен ред.

А. Ляпчев (д) и И. Симеонов (д): Ами интерpellация!

Х. Кабакчиев (к): Правя предложение, щото за утре да бъде поставена декларацията на г. Турлакова, като първа точка от дневния ред.

Н. Георгиев (з): Г. председателю! Дайте на гласуване дневния ред.

Председателствующий Г. Марков: Г. Кабакчиев! Вие сте задоволени с факта, че съществува в дневния ред.

От комунистите: А-а-а!

Председателствующий Г. Марков: Нема защо да спорим. Вие знаете, че въпроса се повлия по законопроекта.

И. Симеонов (д): Г. Атанасов обеща, че ще постави интерpellацията ни на дневен ред.

А. Ляпчев (д): На пръв дневен ред.

Д-р Н. Сакаров (к): Снощи г. министър Турлаков заяви, че в четвъртък ще се разгледа неговата декларация. Ето го г. министъра. Той заяви точно това.

Н. Атанасов (з): Аз обещах, че днес ще се разисква въпроса.

Д-р Н. Сакаров (к): Снощи късно се заяви това.

Н. Георгиев (з): Г. председателю! Дайте на гласуване дневния ред.

И. Симеонов (д): (Говори нещо)

Председателствующий Г. Марков: Какво искате, г. Симеонов?

И. Симеонов (д): Г. Атанасов, председателя на Камарата ни каза вчера, че интерpellацията ни ще бъде поставена на дневен ред.

Н. Атанасов (з): Не съм казал това. Аз казах, че в среда вечерта ще се нареди дневния ред.

И. Симеонов (д): След заседанието.

Н. Атанасов (з): След заседанието. Ето сега ще редим дневния ред.

И. Симеонов (д): Не прави чест на председателя на Камарата да говори подобни работи. Вие лжете!

Председателствующий Г. Марков: Моля, по дневния ред има направени следните предложения: от народния представител г. Иван Симеонов — да се постави интерpellацията утре на дневен ред и от г. г. комунистите, които искат на първа точка дебати по обясненията на г. министъра на финансите.

Министър М. Турлаков: Господата требва да ми отговорят, споразумели ли съм се по въпроса.

Д-р Н. Сакаров (к): Вие правите официална декларация на Народното събрание, и ние желаем да дебатираме по нея.

Министър М. Турлаков: Утре искат да дебатират.

Председателствующий Г. Марков: Искат да отговорят.

Министър М. Турлаков: На кое?

Председателствующий Г. Марков: Да откриете дебати по репарациите.

Некой от комунистите: Вие от левицата, защо мълчите?

A. Ляпчев (д): Не мълчим; готови сме да говорим.

Председателствуващ Г. Марков: Моля, ще гласуваме. Първо, предложението на г. г. комунистите — на първа точка дебати по декларацията на г. министра на финансите. Които съм съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство Събранието не приема.

Второ, предложението на г. Симеонова, който иска интерпелацията по политическите убийства да се тури на дневен ред. Които съм съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Председател: **Н. АТАНАСОВ.**

I. Симеонов (д): Сигурно това е една шарма. Безобразие!

Председателствуващ Г. Марков: Бюрото предлага същия дневен ред, като приетите закони минат на следующе четене.

Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Заседанието се вдига за петък в 2 ч. след обед.

(Вдигнато в 7 ч. 45 м. вечерта)

Подпредседатели: **{ Г. МАРКОВ.
К. МАЛЕВ.**

Секретар: **И. ВЪЛКОВ.**

Началник на Стенографското отделение: **Т. ГЖЛЖЕВ.**